

د لوي څښتن په نامه

د پښتو ژبلاړ (گرامر)

د پښتو نو په وياړ

ليکونکی:

ډاکټر ماخان مېړی شينواری

Ketabton.com

خپرندوی: ketabton.com

نیولیک

۳۸	فونیم.....	۷	سریزه
۴۱	مورفیمونوپه.ر....	۷	گرامر یا ژبلار بنونه
۴۳	فونیتیک.....	۹	د پښتو ا ب پ یا ابپ
۴۴	فونولوژی.....	۱۲	کړنوی
۴۵	فونیمیک.....	۱۲	د ژبنیزو توکو پېژند
۴۵	نوم.....	۱۳	وی
۴۶	بیا وی او کلمه.....	۱۶	کلمه
۴۶	مورفیم او سیلې	۱۶	غونډاله
۴۸	خوږی.....	۱۶	پیدایښتي ژبه
۵۰	اکسیومورون.....	۱۶	سینتاکس
۵۶	سیستمټیوري.....	۱۶	د غونډالو جوړښت
۵۷	پرتله او پرتله کونه	۱۹	گډوله غونډالې
۶۱	د تل له پاره، تل تر تله....	۱۹	ترنویېزې ویېنې
۶۶	نیونه، بنونه، غوښتنه	۲۰	حالتونه او
۷۲	ناسیده وینا	۲۵	نومیز.....
۷۴	نیولوجیزمونه	۳۰	نومځاینیوي.....
۷۹	دامو د ستونځوبیو لار نه ده	۳۴	زما که دما.....ر
۸۴	د کړنو سره د کړوني بڼه بدلېرن	۳۷	حالتونه او پېښت یې
۸۵	پښتو ته ناسم راننېاسلشوي ویونه		ترنویونه یا ویدول.....

نه دی، نه کوم.. که ۱۶۸	۸۸ نومخاینیوي
د پښتو سره د نورو ژبو.... ۱۷۱	مور د ،، واحد،، لاند.... ۹۴
گونه په شمېرنیزه بڼه ۱۷۶	ژبه معیاري کونه ۹۷
ژبي غبرگي پیداشوي..... ۱۸۰	ژبه قرارداد دی او که څنگه؟ ۹۹
لیکنې مې ځانگړې دي... ۱۸۲	ایا پیدایښتي پوهنې پښتو ۱۰۳
زما د لیکنو او.... ۱۸۵	پرتله او که پرتله کونه ۱۰۶
یو لیک د علومو اکاډمي.. ۱۸۶	۱۰۸ عکس العمل
د لیکونکي لیکلې او ژیرلې لیکنې ۱۸۷	د گرامر هغه غوره برخه
د لیکونکي ژوند ته لنډه کتنه ۱۹۴	اریکویونه یا پریپوزېشن ۱۱۰
	د غوښتونې حالت سره ټولگیزول ۱۱۳
	پورته سرلیم تکرار او ؟ ۱۳۲
	،، له ... څخه،، د لومړي نوم ... ۱۴۰
	تر ۱۴۳
	،، له... څخه،، ،، له(د).. سره،، ۱۴۹
	منځ، څنگ، مخ، شا... ۱۵۵
	دا پورته لږ څه بیا ۱۶۱
	.
	.
	.
	.

نه هغه زړه هغه دماغ او هغه زه پاتې يم
خدايزده چې څه اومه اوس څه يم بيا به څه پاتې يم

تاب د سخن مې پاتې نه دی نور ليکلی نه شم
د يو ناتوانه اسويلي غوندي په خوله پاتې يم،

حمزه بابا

د سريزي په ځای

زما ليکنو ته:

يو : ليکنې مې د ځان روغ ساتلو له امله کړي، چې دا دنده يې سرته
رسولي او رسوي يې.

دوی: په ليکنو مې ډېر کار کړی او په پوره پاملرنه مې پوره کړي.

درېم: دا چې ليکنې مې د ځان له پاره کړي، نو هر ورو زما په اند او
زما تر توانه بڼې دي، ځکه چې څوک د ځان لهپاره کار کوي، هغه
بڼه وي.

که چېرته مو ولوستلي او سمون مو يې راسره گډ کړ، کېدی شي
بڼې شي،

دا مې د رښتيا د اځان پالنې له پاره څه نه دي کړي، خو که څوک ترې
— او ورسره خوښ وو، خوښېږم او که د چا د اند سره سمې نه وي،
نه پرې زړه بدې کيږم.

دا مې اوس د بلدتيا ناروغي ده، لکه چې څوک چرسې وي.

دا سریزه مې د لومړي اړیکو یونو له پاره لیکلې وه:

له هرڅه لومړۍ مشوره: که هرڅوک یا ښه یې هر پښتون غواړي څه زده کړي اوڅه ورزده کړي، که دا پښتو ژبه هم وي، باید د یوې وتلې دباندنۍ ژبې څخه د همدې موخو له پاره ګټه واخلي، یعنې یوه د وتلو ژبو څخه باید زده کړي.

په پوهنه او پوهنیزوڅه لیکلو کې زما د مرستې ژبه الماني ده او داسې لږ انګرېزي، دا هم د الماني په مټه، دا په دې مانا چې د لیکلو له پاره مې وتونژبه (ترې ژباړې ژبه) الماني او موخه-ژبه (پرې ژباړې ژبه) پښتوده. دا هم باید ووايم، چې د الماني ګرامر د پښتو د ګرامر سره لږ سرلګوي او په ډېرڅه کې سره ورته والی لري.

ژبه مو له جنجاله ډکه ده، ځکه چې لا تراوسه نوې د پوهنې سره بلدیري، نو هر اړخیزې ستونځې د بیلابیلو مسلکي کسانو منځ کې را منځ ته کوي. زموږ ژبې یواځې په ادبیاتو کې دا سې دلیدلو وده کړې، هغه هم د یوڅه په لیکلو کې، خو د ژبې لیکندود اولیکندول سره هلته هم ستونځې شته. په نورو بیلابیلو مسلکونو کې لا همداسې ده چې ده.

یوه د مخه یادونه: یو څه چې له بلې ژبې پښتو ته را اوړي یا د پښتو د سمون له پاره یې بیلګې راوړو، دا په دې مانا نه ده، چې دا د بلې ژبې انډول دې زموږ د ژبې یانې پښتو له پاره باورونه لري.

دا به نوره هم ښه داسې ووايو، چې له نورو ژبو څخه په ګټه اخستنه پښتو غني کوو (هر اړخیزه) اود نورو ژبو د ویونو (لغاتو) له پاره د پښتو انډول ځان ته جوتوو.

ګوره داسې نه وایم، چې وی ورته پیدا کوو، چې دا کار ناسم هم دی، یعنې ویونه نه پیدا کوو، د دوي انډول پیدا کوو.

دا چې زموږ ژبه دودې لري پاتې شوې یا اوس په وده کې ده، نود ژبو هڅو ستونځو د هوارولو یا ستونځو یو له پاره بیا د نورو پر مختلفو ژبو څخه مرسته رانیولی شو یا اړین یو چې له نورو ژبو مرسته راوینسو.

ګرانو لوستونکو!

ما دا لیکنې لږ غزولي، موخه لنډه هم روښانه کیده، خو زه په دې اند یم، چې غزونه به تاوان ونه لري، یواځې ستاسو سره سینه غواړي.

که ته د عربي کره را واخلې او د الماني (انگرېزي هم) بال، نو د دواړو انډول په پښتو کې غونډوسکه ده. مور غونډوسکه لرو، خو په پوهنه يا ښه بي ځمکچپوهنه (هندسه) کې ورته کره وايو او دا غونډوسکه راته پردی اوبې ځايه برېښي. که ووايم، چې مور تراوسه په دې نه پوهېدو، چې گوندي کره به عرب غونډوسکي ته وايي، له رښتيا به لرې نه وي.

په دې پيل کې تکرار شته، خو په پوره بخښنه سره لنډونه مې داسې لږ له توانه هم نه ده پوره.

له ما سره د اړیکو پته: smakhan1946@gmail.com

گرامر يا ژبلار

پيل يادونه: په يوه څه کې چې هرڅومره ورننوځي، په هممهغه کچه دې د پرې پوهيدنې يا د نور څه د پوهنې له پاره ستونځې ورسره زياتيږي، چې دا هم بايد ورسره هممهاله اوبې شي، ځکه چې ماته – دا بيا په خواشينۍ وايم – په خپله ژبه کې نه دي جوتي.

ا ب پ

راځي چې موږ هم دا پيل د پښتو له تورو اب پ يا اب او يا ابپ څخه وکړو.

ولي اب پ؟

ځکه چې دا د ژبې لومړني درې توري دي.

ولي الف نه؟

ځکه چې دا ف زموږ د ژبې توري نه دي او موږ ا لرو، چې ليکو يې هم. ستونځې؟ که څوک يې نه پېښوي، خو نه شته او دستونځو پېښولو شونتيا تل شته.

اوس راځو تورو ته:

يادونه: دا د پښتو توري دي، عربي تورو سره ګډ. بېلولو څخه يې په دې ليکنه کې ډډه کوو، خو د خبرودې.

ا ب پ ت ټ ث ج چ ح خ ر ز ر س بن ش ص ض ط ظ غ ف ق ک ل م
ن ڼ و ه ی ی ی ی

ولي مو يا څلور وليکلي؟

ځکه چې دا څلور دي (دا چې زموږ ژبې، هان او نور ليوالان يې پنځه بولي، ناسم دي، چې وروسته به يې داسې لږ يادونه وکړوم، خو دا زما د پښتو ته ناسم راننېسل شوي ويونه) کې شته.

توري په دوه ډوله دي غږلرونکي او ناغږلرونکي يا بي غږه. دا بي غږه زما په اند دا سي لږ پېچلي وي، ځکه غږ خو هر يو لري، خو د دې بي غږه تورو غږ د غږلرونکي توري په مرسته څرګنديږي.

زه د زړه له کومې لهنورو ژبو بېلګې نه راپم، خو د لا زياتې روښانونې لپاره له درې يوه بېلګه راوړم. پهدري کې ی خو ډوله ويل کيږي، خو دوي وايي، چې همدا يوه ی ده، موږ پرته له ی ، څلور ډوله ليکنه يې بايد وي، دا نور غږتوري يو يو بولو، خو د ويلو توپير شته، بايد وي او ورسره بلد يو، همداسې دي وي، که نه نو ليکله هغه په نړيوال اب

باندې وي، چې د هرې ژبې وينډول يا ويېنه په کې شته. په دې لرلو ستونځو سره بلد يو او د نورو سره په لا نورې ستونځې زېږوي. موږ خو يو غږ هم نه يو.

د بي غږه تورو سره به سر او کار ونه لرو.

غږلرونکي توري: ا و ي ي ي ي دي او زما په اند که د يوه وي پېپای کې ځای ولري، يو غږ ورکوي لکه ا.

د غږ لرونکو تورو دنده:

غږلرونکي توري بي د غږ له سمېسته بله دنده نه لري. له دې دا پوهېږو، چې د غږلرونکو تورو له مخې موږ نومونه، نومځاييوي او يا کرني نه سره توپير لري يا ښه يې ټاکي، له دې پوهېږو، چې ټاکونکي دنده نه لري، خو په نومونو کې که چېرې پای کې راشي، نو د هغه نوم نرېښه ترې روښانه کېدی شي. لنډ: ټاکونکي نه دي، نو ټا.....ږ.

زموږ د ژبې له پاره، نه! د هرې ژبې له پاره نا يا هغه د ژبې اړوند غږلرونکي توري بسيا نه کوي، خو د هرې ژبې خلک ورسره ستونځې نه لري او زما وړاندیز هم دا دی، چې په دې زيات او کم به ځانونه نه بوختوو، په ژبه کې پوره کار شته، چې هغو غورو ته يې ځانونه بايد د نورو ستونځو ازاد وساتو.

که وگورو، نو ا به څو ډوله غږونو سره مخامخ شو او همداسې د ه سره، چې په پای کې وي او دوه د و و غږونه رو، دا په دې ترې پوهېدنه نه دی، چې گوندې موږ دې دوه و وونه ولرو، دا دوه غږونه دي او څلور يې گانې.

يادونه او پام: ځنې زموږ ليکوالان پنځمه يې (ئ) هم ورزياتوي، چې کړياله او نومياله يې بولي، دا په دې ترې پوهېدنه، چې يو غږ او دوه ډوله ليکنې، دا په دې ترې پوهېدنه، چې غږلرونکي تورو ته دې يوه د غږ څخه پرته بله دده ورپه برخه کړی شوه. يو غږلرونکی توری، چې څنگه غږ لري، خو په هماغه ډول به يې ليکو. يوه غږ ته به ديوه توري غږ ته به دوه دندې نه ورسپارو، دا ناسم دی او که نه؟ نو بيا داسې دندې دا نور توري يا لږ تر لږه غږلرونکي توري هم ولري (د تولگيزوالي لار: څه چې تولگيز کېدی نه شي يا نه وي ، هغه ناسم دی).

يادونه: اوس گورم، د گوډي الف دندې نورې هم زياتې شوي او په ا، و او ه يې هم په سر ورليکي، نو فکر وکړی، چې زموږ د شمېروني د تورو گوتمی به مو څومره لا ډېرې شي.

هيله مې: راځی له خپله ځانه هر ابتکار سره مخه ښه وکړو. ژبه مو هر څه له پېداېښته لري، دا موږ ته ستونځې نه پېښوي. تاسو د ژبو په هکله د نورو ژبو کتابونه وگورئ، چې څومره پراخه دي او څومره څه بايد ولوستل شي.

موږ په پوهنه کې لا تراوسه په پيل کې يو لا وروسته پاتې، چې دې وروستيو يوڅلوېښتو کلونو کې مو په شاتگ کړی او ښه پوره ډېر. پای

په ژبه کې مو ستونځې ډېرې دي. راځی، چې وگورو، ولې، څنگه او اوبی یې کوم دی؟
وايي چې: زده کړه تر مرستون پورې کيږي اودارښتيا ده. زه هم همدا اوس په ورب يا
کړنوی ښه پوه شوم.

Verb کړنوی، بوختوالیوی، کړوی فعل (کړنه، بوختوالی، کړ (؟). ښه یې: کړنوی، بوختوالیوی)

Verb ورب (لاتین verbum temporale، مهالوی یا وخت اړوند وی یا لنډ: وی)
وختوی، بوختوالي وی د یوه ویدول له پاره د ورځني (traditionellen) گرامر یا ژبلار
مسلكي وینه (افاده) ده، چې یو بوختوالی، یوه پینه یا یو حالتوی په گوته کوي او ویونه په
بر کې نیسي لکه تلل، خوړل، الوتل او نور.

پیژند: کړنویونه په خپله دنده کې د یوې غوندالي یو منځنی پرېدیکات جوړوي، چې په
خپل گردچاپیر یا چاپیریال نور ټول توکي تنظیم کړي. هغه د موضوع د رول جوړونه
ټاکي او هغوي د مهال، مودال (د کړنې د حالتونو سره سروکار لري. زما په لیکنو کې
گوته ورته نیولشوي) اسپکتوی (ژبلاریز وی دي، چې د یوه حالت وختی په گوته
کوي) بوختوالی او نورو معلوماتو، ... ټاکونکي دي.

په الماني ژبلار (د دې به راته بڅښنه وکړی، چې الماني ژبلار لیکم. د اله دې امله، چې
زه مې لیکنې د الماني په مټه لیکم، خو باور مې دی، چې د پښتو ژبلار په هکله به مې دا
لیکنې هم باوري وي) کې کړنوی د بدلیدونو وي په توگه پیژند لري، چې یو بوختوالی (که
بوختتیا؟)، یوه کیدنه یا یو حالت په نڅښه کوي یا ښايي. په ښوونځي ژبلار کې دا له دې
امله بوختوالیوی، مهالوی، یا کړنوی هم بلل کيږي او په لاندې برخو وېشل کيږي:
په بوختوالي/کړنه کې (ژړل، گوتنیول، ورکول).

کیدنویونه (لوییدل، زورېدل) دا داسې ویونه دي، چې کړنوي ته اړتیا نه شته دا کړل
کيږي نه، دا کيږي یا کیدل کيږي.

یادونه: کړنه او کیدنه: کړنه یو کړنوی لري یعنې یو څوک څه کوي او کیدنه کړنوی نه
لري، هغه کيږي.

حالتویونه (درېدل، ژوندکول، پاتې کیدل یا پاتیدل). دا منځپانگې ټاکنې ته گوتنیونه هم
کیدي شي، داسې چې: شیبیزې بوختیاوې، کیدنې او حالتونه په نڅښه کولی شي (بیلگې:
چمتووالی، پینه، راتلنه).

د کړنوی توپیر د نورو ویونو سره په دې کې دی، چې دا یواځې ښه- بیدلیدونکي (دا-
ترنګرښه ده) ویونه دي.

۱ - سپين ځي = تلل (سپين) = ت (س)

۲ - پيشو موږک ونيوه = نيول (پيشو، موږک) = ن (پ، م)

دا سم انديز جوړښت د ژبلارې کړن-ارزښتوالي ځانگړی ډول جوړوي.

داسې لږ نوره روښانه - ونه هم، چې زما (دژبلارې له مخې د ،، زما،، په ځای،، دما،، سم دی) ورته پام راوگرځيد:

کړنوی: تلل: لارم يا ځم،

مهالوی: تلل: ځم، تللم، لارم، تللی یم، تللی وم

بوختوالیوی: بوختتیا وي: کتابلوستل.

منډې وهل.

او سپورت کول.

څوبيلگي: تلل

موږ کابل ته ځو.

تاسو کابل ته ځئ.

هغه کابل ته ځي.

لنډ: ځو، ځي، ځي، ځي، ځم.

نورې بيلگې که غواړئ تاسو راوړلی شئ.

موږ په پښتو کتابونو کې تر اوسه زده کړي، چې د عربي فعل يا وړب ته کړ وايي.

يادونه: موږ د فعل سره دوه ستونځي لرو.

۱ - کړ که کړنه يا بوختتيا (بوختوالی)

که رښتيا ووايم په کړنه پوهيږم، چې دا د کړل لاس ته راغلی او که بل څه؟

که دا د ،، کړل،، له پاره کړ وي، نو کړل نوم په کړنه جوړيږي او نه په کړ

۲ - پوښتنه داده، چې ايا کړنوی په کوم پای توري يا په روښانه توګه يې که ووايو په کومې يې سره ټاکل يا ښوول کیدی شي؟

ما په پورته ،، ځي،، د ،، ئ،، سره ونه ليکه، له دې امله، چې د توري له مخې کړنه او نوم نه شي ټاکل کیدی. دا ژبلارنه ده. دا ،، ئ،، يواځې د دريم ډبرګونو يا ډېر کړو له پاره زموږ لیکوالان کاروي، د دې نور سره څه او همداسې د نورو بيګانوسره.

بيا ،، ئ،، ته

۱ - د غلامۍ کړۍ ماتې کړۍ

که دلته ک-ړی ماتیري یعنی ... کړئ، نو غلامی ته

وړې خورې وریژې وړې اوخوړې.

و-ړې، خو - ړې او وړې، خوړې

دلته به د دې سره څه کوو. اویا دا لاندې:

۳ - ولې ولې ولې.

بیا: ولې(؟) ولې(بوتی) ولې(کرنه: وېشتل).

دا د ۳ - درې ویونه په شپږ کډوله ډوله لیکل کيږي او ۱ - په دوه کډوله ډول.

دلته گوره درې وې دي اود دوه -وو ویینه هم یو ډول ده، نود دې سره به څه کوو

مورتول باید په ژبلار پاتې شو.

ژبلار بنسونه مورنه جوړوو، ژبلار بنسونه له ژبې څخه راوځي. ژبلار په ژبه کې شته لارې بیرته ورکوي.

کرنوی موداسې لنډ وڅیړه. داپوره اوږده موضوع یا د خبرو ده، خومور به په همدې بسیاوکړو.

دا چې زه به له شوخی په دې اوداسې خبرو کې نوی زده -کړی یم، نوستاسو مرستوته هیله لرم.

هیله ده له،،، ټیر شی او یا یې په دلایلو ودان وښایی. دا دلیل نه دی، چې ده یا هغه لیکلې اودا هم نه، چې کړی اوکړی سره توپیر کړی.

د یوه کار کول یا کړل، یو څوک یې کوي یا کړي او په یو څه یا یو چا کيږي. دې ته وایو: کرنه، کرنی، پرېکړونی

گرانو ژبپوهانو. زه تاسو ته لوړه کوم، چې زما لیکنې دچا مخامخ لامل نه لري او نه یې د کومو گندو له امله کوم او نه د ځانپالنې له امله. موخه مې ځان روغ او اند کارنده ساتل دي، چې لیونی نه شم. پای

ژبنیزو توکو پيژند:

دا چې د ژبپوهانو له انده د ځنو ژبنيزو توکو روښانه پېژندنه شته، نو لهدې امله مې د ځنو له پاره دا پېژندونه بيا راورې، هيله ده، چې شتري مو نه کړي. که د ليکنې په ترتيب کې مو ناسمون سترگو ته کېده بخښنه به وي، خو دې پېژندونو ماته پوره خوند راکړ.

وی:

يو وی يو خپلواک ژبنيز يوون (يووالی يا يا ناسم يې واحد) دی. د يوه غږ يا سيلبي سره په مخامخوالي دا په پيدايښتي ژبه کې پرته له غږ يا سيلبي يوه خپلواکه مانا هم لري. يو ټوليز باوري پېژند د دې له پاره نه شته او ستونځمن هم دی. دا موضوع ډېره اوږده څېړل شوې، ما يې يواځې هغه لنډ پېژند له تاسو سره بيا گډ کړ. پورته مو وويل چې وی ټوټه کېدی شي، مگر مورفيم نه ټوټه کېدونکی دی او کېدی شي، چې دا يو مورفيم يو وی وي.

بيا د غږونو ډولونه او نورې ځانگړتياوې هم شته، چې هغه په دباندنيو د پرمختللو ژبو په ادبياتو کې هرو مرو شته او په ښه توگه.

بيا:

وی څه شی دی؟

يو وی يو خپلواک ژبنيز يووالی (ناسم يې واحد) دی. په پيدايښتي ژبه کې دا — د غږ يا سيلبي مخامخ- يو خپلواکه يا ښه يې نارونده مانا لري. يو ټوليز منل شوی پېژند نه شته او ستونځمن هم دی، ځکه چې دا د کليمه، وی، د ژبپوهانو منځ کې يا پوره اوبی نه ده او يا يې په بل څه يادوي. گومان مې دی يو فرانسوی ژبپوه د، وی، په ځای ساده،، نخښه، کاروي. دلته هم د ليکلو او روښانه ونې، ښه يې څېړنې اړتيا شته او په نورو ژبو کې خبرې پرې شوي نورو ژبو کې يې وگورئ.

کلمه څه شی دی؟

Begriffstrem; کلمه انگرېزي او الماني يې

د وی،، کلمې،، سره د يوې نخښه ونې يا يوه اندلرنې يا حدث و هني مانامخپانگه ويل کيږي يا پوهېدل کيږي. يوه کلمه يو سيمانتيکي يووالی جوړوي، چې د يوه نومځايينيوي يا يوه اند برخه ده. دا هم همدومره. پوهېږم، چې دا څه همدومره روښانه ولی شم، ډېر وخت نيسي، چې دا سرته رسوم. ډېر نه دی، خو ورسره بوختيا بايد زياته وي (په بخښنه).

غونډاله:

يوه غونډاله له يوه يا ډېرو ويونو جوړ رابند ژبنی يووالی (واحد ناسم دی) دی. د غونډالکليمې پېژند له بېلابېلو ليدلورو ورکړ شوی دی، چې يو بل سره نه پټوي يا ښه بې نه پوښوي. په ټوله کې يوه غونډاله له ژبپوهنيزې لارې، د يوه ستر يووالي په څېر، پېژندل کېدای شي، چې د سينټاکس (پېژند يې ورکړل شوی) له لارې ورکول کېدای شي. ځنې څرگندونو غونډاله د خبرو اترو ٠ کمونیکېشن) د خورا کوچني د پوهونې يووالي پېژندل کيږي. خبرکړنې (خبراکت) په څېر منځ ته راتلی شي، له بله انده دلته د څرگندونې کلمه کارول کيږي

د غونډالې کلمې ټاکلو له پاره ډېر ډوله ليکنې يا اندونه شتون لري، چې د ټولو يوځایکونه نږدې ۲۰۰ ته د غونډالې پېژندونه رسېږي. هر ژبنی ښوونځی خپله ځانله د غونډالې پېژند منځ ته راوړي. بېلابېل سم انديز، فلسفې، د خبرو اترو پوهنيز او ساپوهنيز اړخونه لږ يو بل سره يو غږيز کوي ليدل کيږي. ورته نيولکيږي، چې چې د نڅښونو پسي غونډاله يوه يواځنۍ کلمه ده، بلکه يوه ټوله کورنۍ، چې يو بل سره غوڅوونې يا گډغوڅوونکي په دې مانا چې گډ څه سره لري) ځان پسي لري.

Definitions befund ۱. ۱ پېژندپيداگونه

Schulduden 1.1.1 د ښوونځي دودن

Grammatik-Duden 1.1.2 گرامر دودن -

und Prädikateinheit - Satz als Subjekt 1.1.3 غونډاله د سبجکت- او پرېديکات په څېر

oder Textelement - Satz als Rede 1.1.4 غونډاله د خبرو- يا ليکنټوکي په څېر

Satz als kommunikative Einheit 1.1.5 غونډاله د خبرو اترو يووالي په څېر

دا موضوع نوره نه غزوو، که څه هم ډېره خوندوره او په زړه پورې ده.

د پېژند پيداگونه :

دلته کېدای شي د غونډالې يوڅو خواره شوي پېژندونه بېرته ورکړی شي:

د ښوونځي دودن - (دودن د الماني ژبې شننيزه کتابونه دي، چې په هره څانگه يانږدې په

هره څانگه کې يې لري): د غونډالې د ښوونځي دودن پېژند دی: ،، ژبه يو رابند ژبني يا

تړلی یووالی دی، چې له کوچنیو یوونونو (ویونه او ویونډلې یا – ګروپونه) یوځای (ایښوول) شوي،،

دا چې غونډالې د یوه وي سره شتون لري (بېلګه یې : څه) ، نو کېدی شي د یوې داسې غونډلې پېژند د وی څخه توپیر ونه لري. یا توپر نه شو کړی. دا هم روښانه نه ده،، چې ژبني یووالي لاندې څه پوهېږو. یوه ویدله (سنتاګما) هم په خپل دننه کې هم رابند یا پوښلی ژبني یووالی دی. نو له دې امله په پورته پېژند کې دویونو پسې راتلنه یا تعقیب په خپل دننه کې یو ژبني رابند یا پوښلی یووالی دی

نو له دې سره پورته پېژند د ویونو پرلپسې (راتلنه) ،، په خپل دننه کې یو رابند ژبني یووالی دی.،، یو په خپل دننه کې رابند ژبني یووالی، بې له دې چې د پېژند له مخې روښانه وی، چې د څه له امله یا کومې لارې یوه داسې ویدله دې ځان له یوې غونډالې سره بېل کړي

غونډاله ستر یووال یا یوون (واحد ناسم دی) دی، چې د سینتاکس له لارې جوړېدی شي،،

د بلومفیلد پېژند له مخې: غونډاله،، د خورا لویې خپلواک سینتاکتیکې بڼې په څېر ، چې د خپلې لوري د هیڅ ګراماتیکي جوړښت په یوه خورا لویه سینتاکتیکې بڼه کې خوندي نه ده. ،،

د دودن ګرامر: د دودن ګرامر زیات غونډالېپېژندونه راته وړاندې کوي:

،، یوه غونډاله یو پوښلی یا رابند یووالی دی، کوم چې د سنتاکس له لارې جوړ شوی دی

موږ نا پوره غونډالې هم لرو، چې په لاندې ډول یې لږ روښانه کوو:
ناپوره غونډالې :

- د،، غونډالې،، کليمې لاندې نا پوره غونډالې هم راځي، نو داسې غونډالې چې د هغوي اړتيا له مخې يا اړينډوله د غونډالې يو يا ډېر غړي نه وي. بېلابېل تيوپونه سره توپير لري:

Anakoluth[on] (= Satzbruch غونډالماتيډنه

،، په څه مو غوښتل بيا... هو بيا مې په ياد راغلل: دا د پرون لوبې په هکله،،

يوه پېچلې غونډاله د غونډالري او غونډالزياتونو سره سرې يو غونډال راگرځي د ونکې هم بولي.

غونډالې کړي شي د يوه يوه تروني (سیندېتيک) يا د ډېرو ترونو (پولسیندېتيکي) يا بې تروني (اسیندېتيکي) يو د بل سره وتړل شي.

Beispiel: سیندېتيکي:

سیندېتيکي: ،، زه راغلم، ما وکتل او زه بريالی شوم،،.

پولوسیندېتيکي: ،، زه راغلم او ما وليدل او زه بريالی شوم،،.

اسیندېتيکي: ،، زه راغلم، ما وليدل، زه بريالی شوم

•

نوميزه غونډاله، چې ډېر وخت ترې غونډالې بې له مرستندوي کړنې دی پوهیږو.

بېلگه: ،، ښځه لاره، پیسې لارې، کور لار

ټوليز پيژند يا غونډال جوړښت بڼونه: Syntax د سينټاکس

ننځينو ته گډوله لارسيستم پوهيږي

دا لاندې ليکنه، چې الماني ژبې په مرسته ليکل شوې وگوري، چې د پښتو سره سرخوري او که؟ او که نه نو په گډه يې راسمولى شو.

د غونډالو جوړښت

غونډالې د ژبې د توکو له يوځای ايښوولو

څخه جوړيږي.

گډوله غونډالې- پيلونه

يوه گډوله غونډاله له دوه يا ډېرو پوره غونډالو جوړه ده، چې هغوي يو د بل سره تړلي ، سم انديز خپلواکې غونډالې دي، چې گډه موضوع لري او ترنويونو، او، او همداسې ،،يا،، سره تړل کيږي. دا ډول غونډالترنه تنظيم شوي (بنسټغونډاله يا اصلي غونډاله) ترنه بلل کيږي. ترنويونه (د بېلگې په توگه يا، او) سري منظمکونکي ترنويونه بولي.

بېلگه: او

سپين له ننګرهار څخه راځي. خوږه له خوست څخه راځي..

سپين له ننګرهار څخه راځي او خوږه له خوست څخه راځي

زیات وخت د دوه غونډالو منځ کې یوه سم اندیزه تړنه شته وي یا شتون لري.

په لاندې بېلگه کې دویمه غونډاله د لومړۍ غونډالې له پاره یو لامل دی او لومړۍ غونډاله د دویمې غونډالې یو سم اندیز پسي رتله یا پرلپسې ده.

بېلگه: پرلپسې (تعقيب) – لامل

هغه نه راځي. هغه ناروغ دی. د دوه غونډالو سم اندیز ګډاریکوالی د دوه ترنویونو له لارې جوړیږي. سړی کړی شي د یوه سم اندیز دلیل-پرلپسې-اړیکې د بېلگې په توګه ترنویونه (ولې) چې، له دې امله، ، ځکه چې و کاروي.

بېلگه:

دا(ولې) چې: هغه نه راځي، دا (ولې)چې هغه ناروغه دی

له دې امله: هغه ناروغه دی، له دې امله هغه نه راځي.

ځکه چې: هغه نه راځي، ځکه چې هغه ناروغه دی.

ترلشوي غونډالې د یوې کوما له لارې سره بېلېږي. ترنویونه لومړۍ او یا دویمې غونډالې پورې اړه لري. هغه دا غونډاله ،، په نخښه،، کوي. سړی کړی شي د ځنو ترنویونو له لارې (د بېلگې په توګه ځکه چې) د غونډالو لړۍ پرلپسې سره بدلې کړي، د ځنو سره نه (د بېلگې په توګه داچې، له دې امله).

بېلگه: ځکه چې

هغه نه راځي، ځکه چې هغه ناروغ دی.

ځکه چې هغه ناروغ دی، هغه نه راځي.

بنسټغونډال – او ځنګیز غونډالتړنه

ترنویونه د کړنې یا کړ ځای ټاکي. د کړنځای ټاکنې پسي سړی کړی شي د سم اندیز غونډالتړنې دوه اړیز- یا اصلي ډولونه سره بېل کړي:

لومړۍ داچې تړنه، چې په هغې کې کړنه په یوه غونډاله کې په اخر ځای کې ولاړه وي(که غواړئ: ځای په ځای وي). د تړنې دا ډول ځنګیز غونډالتړنه بلل کیږي یا سړی دا ډول تړنه ځنګیز غونډالتړنه – یا نیممنظمه تړنه بولي. ترنویونه سړی نیممنظمه تړوني بولي.

بېلگه: ځکه چې (ځنگیز غوندالتړنه=کړنه په پای کې)

هغه نه راځي، ځکه چې هغه ناروغ دی.

په الماني ژباړه کې.

دویمه تړنه، چې په هغې کې کړنه یا کړ ، چې د هغې سره په دواړو غونډالو کې په نورمال تړنځای ۲ کې ولاړ وي. دا تړنه ادوربال (یا ارجمله) تړنه بلل کیږي.

الماني یې:

Beispiel: *deshalb* (Hauptsatzverbindung = Verb in Position 2)

Er ist krank, *deshalb* kommt er heute nicht.

که دا پورته په الماني ترتیب وژباړو، نو وبه لیکو: .

په سمه پښتو کې: دا په پښتو کې هم ورسره بلد ځای کې راځي .

بېلگه: له دې امله:

هغه ناروغ دی، له دې امله هغه نن نه راځي.

الماني گرامر کې:

بېلگه:

Beispiel: *denn* (Hauptsatzverbindung = Verb in Position 3)

Er kommt heute nicht, *denn* er ist krank.

په پښتو کې دا هم په هغه د پښتو گرامر وړ سره بلد ځای کې راځي.

بېلگه: هغه نن نه راځي، دا چې (ځکه چې) هغه ناروغ دی.

په پښتو کې،، دا چې،، او ،،ځکه چې،، زما په اند همغه یو ډول دي او که څنگه؟

تړنویزې ویېنې (یا افادې)

سړی کړی شي د غونډالو یو سم اندیزه ترڅه د ترنویونو له لارې ووايي (افاده کړي). له دې سره یوه برخه غونډاله نومیزه کيږي او په یوه ترنوییزه ویننه کې په یوه غونډاله کې ورکيږي.

بېلگه: ځکه چې – له امله

ځنګیز غونډالترڅه: ځکه چې (یا دا چې) هغه ناروغ دی، نن نه راځي

ترنوییزه ویننه: د هغه د ناروغتیا له امله هغه نن نه راځي.

ترنوییزه ویننه کې په غونډاله کې د کوما له لارې بېلېدنه نه راځي.

حالتونه او ،،زما،، که ،،دما،، او نور Causus

یادونه: دا لیکنه به کیدی شي بیا ځل څه ولري، خو بیا همغه مثل دی چې دوه واره کنډلی کلک وي.

له هغه وخته مې چې د نومخانیوو او حالت په هکله لیکنې کړي، نو د همغه وخت راپه دېخوا مې زړه وو، چې دا لیکنه سرته ورسوم، خو په خپل اند او فکر مې ورسره ستونځې هم پوره ډېرې وې. په دې لیکنې دادی پیل کوم، په دې هیله، چې ژبپوهان او نور د ژبې مینه وال به په کې شونې ونډه واخلي، زه یواځې دا موضوع تاسو ته د خپل اند سره وړاندې کوم. دا چې څنګه مخ ته لاړ شو او لاسته راوړنه به یې څنګه او څه وي، دا تاسو ژبپوهانو ته درپاتې دی.

زما لیکنې ټولې د الماني په مرسته دي، نو دا چې په الماني کې حالت څنګه دی، هلته روښانه لار شته او ټولې لارې هم د نومخانیوو او نورو له لارې روښانه شوې دي، خو په پښتو کې داسې نه ده او زه ورسره ستونځې لرم، چې دا نو باید څنګه وشي. دا چې پښتو هم یوه پوره ژبه ده، داسې لارې یا خپلې لارې لري، چې زه یې تاسو ته مخ ته کوم او دا چې څنګه وشي او څنګه د ژبلاړې له لارې دي، ستاسو دنده دي. که په دې هکله لیکنې ولرو، زه لکه تل په خواشینۍ وایم، چې ترې خبر نه یم او که لیکنې وي هم باور وکړی، چې دا به خپل بلډولوالی ولري او تاسو به ګډ کار ته راوهڅوي.

ګرانو لوستونکو!

د دې ليکنې څخه مې موخه دا ده، چې دا حالتونه موږ په پښتو کې وڅېړو ، چې څو او کوم دي او په دې برسېره د همدې حالتونو په بنسټ يا مرسته وڅېړو، چې دا د ملکيت له پاره دا دما، دتا سم دي او که نه زما او ستا. موږ دا دواړه په ژبه کې لرو، چې ځنې ځايونه دما، دتا او ځنې بيا زما او ستا وايي. دا يوه پوهنيزه څېړنه ده او دا اجازه به ځان ته ورکړم، چې له تاسو درنو ژبپوهان او مينه والو لوستونکو څخه د گډ کار هيله وکړم.

دا حالتونه د پوښتنو په بنسټ رامنځ ته کيږي

نوميناتيوي **Nominativ** (له لاتين څخه، نومونې يا نومونيز) په گرامر کې د يوه حالت نومونه ده، چې د هرڅه له مخه (سمه ليکنه يې: له هرڅه دمخه) په جمله کې د شي د نڅښونې په چوپړ کې دی، د دې له پاره دا هم ټيپيکي دی چې د يوه شي د خپلواک کارونې له پاره رامنځ ته کيږي (دا په دې مانا چې بې د بل له واکه).

لنډ: دا حالت دی، چې د ،،څوک-، چا – او څه حالت،، بلل کيږي، د يوه حالت سيستم په توگه رامنځ ته کيږي، چې دا نوميناتيوي – اکوزاتيوي سيستم بلل کيږي.

بيا: د نوميناتيوي يا د ،، څوک،،، چا - ،، او ،،څه شي،، حالت.

موږ د گړنو يا کړ له مخې د دوه ډوله ليکنو سره مخامخ يو:

لومړی:

سپين يا هغه کار ته ځي

سپين يا هغه کار ته لار

سپين يا هغه به کار ته لار شي

سپين يا هغه کار ته تللی وو

څوک کار ته.....

سپين يا هغه

زه کار ته ځم

زه کار ته لارم

زه به کار ته لار شم.

زه کار ته تللی وم.

دويم ډول يې:

زه منځه خورم

زه به منځه وخورم

ما منځه وخوره

ما منځه خورلې وه.

دا همداسې د دويم کس له پاره ته او تاسې راځي او د ريم کس له پاره هم هغه او هغه راځي (په دې دريم کس کې ليکنه يو ډول ده، خو د ويلو څخه برېښي، چې لومړی ه څرگنده يا روښانه ه ده او په دويم کې بيا دا پڅه ه ده او که بل ډول يې بولي. هغه زور او زورکي مې ښه نه راځي)

يعنې په دريوارو کسانو کې يې توپير يو ډول دی، چې د کرنې پرته يې په څو کړنو کې نومخاينيو هم بدليږي، نو له دې امله دا د څه - ، چا- او څه حالت دی.

مور کار ته ځي.

څوک کار ته ځي؟ ځواب: مور

کاليمينځي خرابيږي.

څه شی خرابيږي؟ ځواب: کاليمينځي

يادونه: ماته هم دا نومونه توکلي د ليکونې (قلم) خولې ته راځي. نه پوهيږم، چې دا اله، چې کالي پرېمينځي، کاليمينځي، کاليمينځونې يا کاليمينځونکي وېلو. او که نه، نو کالي مينځلو اله. څنگه مو چې خوښه وي.

جينيتيو Der Genitiv

جينيتيو د الماني گرامردويم حالت دی.

دا به موږ په پښتو کې هم اسې روښانه کړو، چې د خبرو بايد وي:

لومړی: دا حالت د ملکيت حالت يا د ، ، ، دچا، حالت په نامه هم ياديږي.

يادونه: په نوميز حالت ، ، چا-، وو او دلته ، ، د چا-، حالت دی.

بيلگې: ، د گاوندې کور، ،

دا د چا کور دي. دا د گاوندې

، د يوه لري زنگ غږ، ،

د جينيتيو ، په څه (شي)، ، حالت

هغه په غلا تورن دی.

هغه په څه (شي) تورن دي؟ ځواب: په غلا

Der Dativ داتيو

داتيو د الماني ژبي دريم حالت دی يا په جمله کې دريم حالت په گوته کوي. داتيو د ،، چاته حالت،، هم بلل کيږي.

د داتيو له پاره په الماني پوښتنه پوښتنه کيږي، چې چا ته؟

بيلگې: زه دې ميرمن ته د يادښت کتابچه ورکوم. چا ته د يادښت کتابچه ورکوم؟ ځواب: ميرمن ته.

هوگی سوغات سپين ته ورکړ.

هوگی سوغات چا ته ورکړ؟ ځواب: سپين ته

زه زما (دما) ملگري ته يو کتاب سوغات ورکوم.

چا ته سوغات ورکوم؟ ځواب: زما ملگري ته.

اکوزاتيو Akkusativ

يادونه: د دې حالت اړونده حالت ليکنې په نورو حالتونو برېښي.

اکوزاتيو يوگرامري حالت دی. په ورځني الماني گرامر کې دا د څلورم حالت سره ترتيبیږي. د دې د روښانتيا له پاره په الماني کې پوښتنه کيږي، چې ،، څه (شي)،، يا څوک او که ،، د چا؟؟؟،، نو دا له دې امله د څوک حالت هم بلل کيږي.

اکوزاتيو: د ،، چا - يا څه شي حالت

ښاغلی سپين خپل ورور گوري

ښاغلی سپين د چا ليدنه کوي؟ ځواب: د خپل ورور

دا پورته غونډاله زموږ پښتو کې داسې ورځنی نه ده، نو دا څنگه ده؟ سمه او که ناسمه.

زه خپل ملگري ته يو کتاب ډالۍ يا سوغات ورکوم.

زه خپل ملگري ته څه شی سوغاتوم يا سوغات ورکوم؟ ځواب: يو کتاب

دلته له هرڅه د مخه يوه يادونه ده، چې بايد پام مو ورته وي:

ما دلته سربل ليکلی يا پ،دلته د پښتو اوستربلونه زيات دي او همداسې کيدی شي سیرکومپوزېشنونه هم وي،چې هغه به گران لوستونکي په اړونده ځای کې ولوستلی شي. د نه کارڅخه نیمگړی کار هم هرومرو ښه دی، په ډېره بڅښنه، که دا کار موستري کړي.

يادونه: د دې سر بلونو او اوستربلونو.... باندې خو نه پوهیږم، خو ما هغه د الماني انډول يا د يوه امانې وی انډول د دې له پاره اړیکوونه ليکلي، ناسم نه دی، څو ستاسو خوبه

دلته به بيا د لږ بيا لوستني سره مخامخ شو، ما که په ليکلو ستړی کوي هم، هيله ده، چې تاسو په لوستلو ستري نه کړي.

که له الماني څخه يې راواخلو، نو (بايد فکر ورته وکړو، چې په پښتو کې به څنگه وي؟) حالت يا کاسوس په الماني کې څلور حالتونه په نڅښه کوي. حالت مور ته ښايي، چې نومن د نورو توکو سره په جمله کې د نومن، د ، ملکيت، داتيو او؟؟؟ څنگ نورې څه اړیکې لري. نومن يا نومونه، د هغه ملگري(چې ښځينه نارينه ترې څرگنديږي) الماني يې اړتیکل)) همداسې وکيل يا نماينده(نومځاينیوی) په حالت کې جوړيږي.

دې ته سړی گردان يا بدلون وايي. نومونه، اړتیکل يا نر- ښځينه والی او نومځاينیوي د خپلي دندې له مخې گردانيږي يا ښه بدليږي

Wofür braucht man den Kasus? حالت د څه له پاره په کار راځي؟

د دې له پاره چې د حالت موخه باندې وپوهیږو، غوره ده چې يوځل يوه جمله په پام کې راولو، چې توکي يې گردان يا ښه-بدل شوي نه وي. دلته پام ته راځي، چې دا چې دايوگوني حالتونه نه يواځې يوه دنده لري، بلکه د دې له پاره مسئوليت يا دنده لري، چې مور وپوهیږو. يوه غونډاله چې دا په پام کې ونه نیسي د پوهېدلو نه ده.

دلته يوه بېلگه راوړو:

نابڼه بدلون سره: ښځه ورورملا لور خولې ورکوي.

ښه بدلون سره: د ورور ښځه د ښوونکي لور ته خولې ورکوي.

لاندې يې الماني:

Nicht dekliniert: Die Frau der Bruder geben der Tochter der lehrer der Hut.

Dekliniert: Die Frau des Bruders gibt der Tochter des Lehrers den Hut.

په لومړۍ غونډاله کې د غونډالۍ ځانگړي توکي بڼه بدل شوي نه دي او په لاس ته راوړنه کې په اړونده حالتونو هم نه دي برابر شوي او په پام راځي، چې غونډاله پوهوړ نه ده. د دې په الماني کې (په پښتو کې بايد ځانله څيرنې پرې و شي) د څلورو حالتونو غوره دی، چې دا الماني او زموږ په حالت کې دا پښتو يې وپوهيږو .

گردان يا بڼه بدلېدنه شونې کوي، چې د نومه ونې يا نوميناتيوي اړيکې نورو توکو ته روښانه شي سمه گردانونه يا بڼه بدلونه يې په الماني کې سمه ده او پښتو کې به ورته پام وکړو.

دا چې په دې غونډاله کې کوم حالتونه او څنگه راغلي، د الماني څخه يې پيل کوو او بيا پښتو ته راځو.

Nominativ + genitiv Prädikat Dativ+genetiv Akusativ

Die Frau der Bruder gibt der Tochter des Lehrers den Huz

ملکیت(؟) + نوموی ملکیت+ داتیو(؟) نومن کړنه يا پرېديکات

د ورور بڼځه د ښوونکي لور ته خولي ورکوي.

لږ تر لږه دلته گورو، چې د پښتو غونډاله له ملکیت څخه پيل کيږي او پسې ته به گډ فکر وکړو....

په الماني کې څلور حالتونه دي او په پښتو کې به ورته وگورو، چې ستاسو کار په کې اړين دی.

د الماني غونډاله په نومونه پيليري، خو لاندې پښتو يې په خاوندوالي پيليري، پسې نوميناتيوي راځي بيا خاوندالۍ پسې داتیو پسې خولي باندې پرېگړه نه کوم، چې د گرامر له مخې څه شی دی او پسې ورکوي پرېديکات يا کړنه ده.

د پښتو حالتونه يې داسې

د ورور بڼځه د ښوونکي لور ته خولي ورکوي.

د دې پوښتنه به داسې وکړو:

د چا څوک د چا چاته څه شی ورکوي؟

واکوالی نومونه واکوال داتیو نومونه کړنه.

دلته په پښتو کې د اکوزاتیو حالت گومان می دی نه شته. پوښتنه دا ده، چې ایا موږ د اکوزاتیو حالت لرو او که څنگه؟ دا د خبرو یوه موضوع باید وي. په الماني کې هم کله کله داتیو د اکوزاتیو سره راځي. په پورته غونډاله کې خولی په الماني کې اکوزاتیو دی، خو پښتو کې داسې برېښي، چې نومیناتیو دی، و بیا هم پوره ځېړنې ته یې اړتیا شته.

نوموی کېدی شي د چا / څه شی له ؟ له لارې وپوښتل شي.

دا حالتونه چې پیژندل – او ځېړلکيوي د همدې پورته پوښتنویونو له لارې کيږي.

په پښتو کې نومځاینيوي او حالتونه

ما تراوسه له تاسو سره د الماني نومځاینیوو او همدا ډول د حالتونو په هکله خپلې لیکنې گډې کړې. راځی، چې وگورو، چې دا به په پښتو کې څنگه وي. دا به هم له الماني څخه په گټه اخستنه باندې ودانې وي.

په پښتو کې نومځاینيوي:

په الماني کې مو ولیدل، چې د نومځاینیوو ډېر ډولونه دي، خو موږ په پښتو کې گورو چې پیداېښتي باید بل ډول وي، زه به یې له ډلې دا لاندې راواخلم او نور به هم سره خبرو ته راواچوو.

Personalpronomen ځانیز یا شخصي نومځاینيوي

د هرې ژبې د ویونو او همداسې د نومځاینیوو جوړښت سره توپیر لري او باید یې هم ولري، دا پیداېښتي ده. دا نومځاینيوي په الماني کې ډېر ډولونه لري، خو موږ په پښتو کې دا ساده څېړو او په نورو وړو غټو یې نه غږېږم، دا به نورو گرانو د ژبې مینه والو ته پرېږدو.

نومځاینيوي د کړنو ډولونو سره هم توپیر لري، چې په لاندې کې به یې وگورو:

اړيښه يادونه: موږ په يوهېل ځای کې هم دا موضوع څېړلې او هلته مو ښوولې، چې زما، زخمېر، تست، ستاسو په ځای ۍ م يې دما، دتا، دمور، دتاسو دي. تاسو همبيا پوره پام ورته وکړي.

موږ نومځاينوي لرو:

لومړی کس: زه، ما.

دويم کس: ته، تا،

نږدې دريم کي نارينه: دی ، ده،

ښځينه : دا ، دي

دريم لري نارينه: هغه (دلته ه روښانه ده)، هغه (دلته ه پڅه ده)،

ښځينه: هغه، هغې.

زيات يې : موږ، تاسو، دوي او هغوي

اوس غواړو دا په غونډالو کي وکاروو:

زه اوس غواړم يواځې د لومړي کس له پاره دا د کړنې سره وکاروم. او وبه گورو، چې توپير يې د نورو ژبو يا د الماني سره څه دی. الماني غونډالي به را نه وړو، يواځې به يې څرنگوالي ته کوته ونيسو.

د ځم يا تلل سره: زه ځم ، زه لارم، زه به لار شم، زه تللم، زه تللی وم.

گورو دلته په ټولو مهالونو کي همغه ،، زه ،، راځي.

د يو بلې کړنې ،، خوړل،، سره:

زه مڼه خوړم، زه به مڼه وخوړم.

ما مڼه خوړه. ما مڼه خوړه. ما مڼه خوړلی وه.

په پورته کې د ،، خوړل،، سره گوري، چې په ځنو مهالونو کې ،، زه ،، راځي او بيا دا ،، زه ،، په ما اوږي يا د زه په ځای ما راځي.

موږ داسې مخ ته ځو:

لومړی:

په دې نورو، يعنې د دويم کس او دريمو کسانو له پاره هم په همدې ډول د کړن د بڼه بدلون سره په ځنو کړنو کې نومځانيوی هم (بڼه) بدلېږي.

له پورته نومځانيووو برېښي، چې د زه، ته، دا، هغه(؟روښانه يا څرگنده ه) له پاره زيات نه شته، چې دا د پښتو ژبې و الماني ته يوه بله ځانگړنه ده.

ځنې کسان بيا د تا له پاره زيات تاسو نه ليکي، دوي د ته له پاره تسوليکي، چې دا ناسم دی او دا تاسو د تا زيات دی او نه د ته.

دويم:

زموږ د څيرنې دويمه دنده دې دا وي، چې دکومو کړنو له پاره نومځانيوي بدلېږي او د کومو له پاره نه بدلېږي او د دې له پاره کومه ژبپوهنيزه لار شته او که څنگه؟.

يادونه: په الماني ژبه کې لکه په پښتو کې چې له زه څخه بيا ،، ما،، جوړېږي، داسې لار نه شته او په ټولو وختونو کې همغه نومځانيوی راځي.

درېم:

موږ خو په الماني ژبه کې د نومځانيووو څو ډولونه وکتل يا وڅېړل. دادي د گرانو لوستونکو او مينه والو دنده وي، چې په پښتو کې هم وڅېړي، چې موږ څو ډوله نومځانيوي لرو او يا همدا ځانيز نومځای نيوي لرو او بس..

کازوس يا حالت په پښتو کې:

په الماني کې مو حالتونه د گرامر په بنسټ يا له مخې وڅېړل، چې نوميناتيوي، جينيټيوي، اکوزاتيوي او داتيوي دي. راځی، چې دا او يا موږ دا انډول څنگه بيا ليک، ژبې سره ورته دي، خو کټمټ نه دي، چې دا ځانگړنوالی د پښتو او الماني منځ کې هم شته. راځی چې

دا په پښتو کې هم وڅېړو، چې څو او ولې شته يا نه شته او يا د دې له پاره نورې کومې لارې شته.

دا چې پښتو هم يوه ژبه ده او پوره ژبه ده، نو هر وروسته په پښتو کې هم د دې له پاره د ليکنو او ويلو اندول يا د موخې روښانه ونې له پاره څه لرو، چې په دې به سره اندونه گډ کړو.

موږ دا د الماني حالتونه يو ځل را اخلو او بيا يې هر يو د پښتو د څرنگوالي سره پرتله کوو:

. موږ يې الماني ليکو او په پښتو يې هم ژباړو. په پښتو به يې نو پيداېښتي ده، چې د پښتو ژبلاړ سره ليکو او بيا به يې څرنگوالی څېړو

لومړۍ حالت نوميناتيو:

Der Vater schießt ein Tor!
Wer oder was schießt ein Tor? Der Vater!

پلار يو گول کوي يا وهي
څوک يا څه شی يو گول کوي يا وهي؟ پلار!

يا دا لاندې

پلار يو گول وواهه.

چا يا څه شي يو گول وواهه؟ پلار!

دلته په پښتو کې گوره څوک او چا راغلل

دويم: د ملکيت حالت

Wir gedenken der Verstorbenen.
Wessen gedenken wir? Der Verstorbenen!

موږ د مړو دعا کوو

!موږ د چا دعا کوو؟ د مړو

یا دا داسې هم سمه لیکو:

موږ مړو ته دعا کوو.

موږ چا ته دعا کوو؟ مړو ته!

په پورته پښتو دوه غونډالو کې موږ دا پوښتنوینه داسې کارولې: (د) چا او چا (ته) .

دریم: کموتاتیو حالت

Das Auto gehört der Mutter.
Wem gehört das Auto? Der Mutter!

دا موټر د مور دی. او که غواړئ: دا موټر په مور پورې اړه لري، خو زموږ له پاره یې همغه لومړۍ لیکنه سمه ده او ورځنۍ ده.

دا موټر د چا دی؟ د مور!

څلورم: اسوخیاتیو حالت

Das Mädchen sucht ihren Bruder.
Wen oder was sucht das Mädchen? Ihren Bruder!

نجلی خپل (د هغې) ورور لټوي.

! نجلی څوک یا څه (شی) لټوي؟ د هغې ورور

موږ ته په پورته کې يواځې يو د نوميټاتيو حالت روښانه شو، چې په پښتو شته، نور څه په داسې روښانه توگه، چې هغه دې کوم يا څنگه حالت وي، نه شو کتلی، د حالت د پېژند په بنسټ، مو دې لاندې ته مو پام رااوړي:

موږ د څوک او چا څخه پرته نور لرو چې هغه د چا سره يوځای راوړل کيږي او يوه موخه ترې روښانه کيږي، د ،، د ،، او ،، ته ،، په مرسته، چې زه يې همدا راوړم او نور کار دې زموږ د ځوانو ژبپوهان په لاس کې وي، خو دا دوي د بلې ژبې له مرستې پرته نه شي کولی، موږ بايد خپله ژبه يا ښه يې د ژبې ژبلار د نورو ژبو ژبلار په مرسته کره او پوره کړو.

يو د ،، د ،، سره غونډالې چې راځي ملکيت په کوټه کوي او د انډول نومځاينوي سره.

بېلگې يې

دا د سپين کور دی. د ملکيت د مورفيم يا يو سېلبي ،، د ،، سره

دا د جنيتيو د حالت سره انډول دی، خو پوښتنه اوس دا ده، چې ايا دا ،، د چا، موږ دا حالت بللی شو او که دا يواځې د ،، د ،، حالت بولو، چې دا هم د څېړنې دی.

دا د چا کور دی؟ د سپين!

دوه: موږ ،، ته ،، لرو

زه خپلې دا خبرې يا ليکنې په دې هکله دلته پايوم او نور مې گومان کوم بس دی. که ما په خپلو پخوانيو ليکنو کې څوک زړه بدي کړي وي، د هغوي څخه زياته بخښنه غواړم. هر څه چې کوم، گومان مې دی، چې سم به وي، خو گومان يوه پوهنيز څه ويل نه دي

زما، که ،، دما، او همداسې ،، زه،، او ،، ما،، ته،،

پوهيږو او پېداېښتي ده، چې حالونه به په پښتو او الماني کې هرو مرو توپير لري او دا توپير به يې دومره کوچنی هم نه وي او دا هم زما (دما) له پاره بنسټيزه ده، چې د پښتو د ليکنو له پاره مې د الماني ليکنو څخه لار پيدا کړې او غوره د يوه څه لار ده، بيا پرې تگ کېدونکی دی يا پرې تگ کېدی شي.

اوس راځودې خپلې موخې ته، چې بايد ښه پام ورته وشي.

مور ولیدل، چې په الماني ژبه کې د هر حالت به پاره خپل خپلواک نومځای نیوي شته او له هې څخه جوتیري، چې د کوم حالت سره سر او کار لرو، خو په پښتو کې مور داسې روښانه نومځاینيوي یا نه لرو او یا مو په لیکنو کې دا سې سم د حالت په بنسټ نه دي څېړلي او دا به یې زماله پاره نوره هم بده وي، چې که وي او زه ترې نه یم خبر، خو په خواشینۍ باید ووايم، چې مور په پښتو کې د پوهنیزو څه پیدا کول د ن ج له لارې نه لرو. له ځان څخه به ملامتیا لري کونم او دا په هر ژبه کې ورځنۍ ده، چې په یوه څه ډېر کسان څه لیکي.

زموږ په ولس کې دا ،، زما، ستا،، او ،، دما، دتا،،، دواړه وېنې یا ویونه شته. په ځنو ځایونو کې زما، ستا، زموږ ستاسو کاروي او بیا په نورو ځایونو کې د ما، د تا، د مور ، د تاسو، د هغه، د هغوي کاروي، چې په دریم کی کې یې کارونه بیا یو ډول ده، چې له دې امله زیاتو لیکونکو ته یې په ټولیزوالي کې ستونځې رامنځ ته کیږي. دلته پرې کره اړینه ده، چې د ژبلارې له لارې یې کوم سم دی؟

دا گرامري ستونځه یواځې د لومړي، دویم او د همدې نومځاینيو د زیاتو له پاره په ملکیت کې رامنځ ته کیږي، نو اوس باید پرېکړه دا وي، چې دا ،، د ،، د ملکیت مورفیم دی او یواځې دا ،، د،، د ملکیت له پاره جوگه دی او که نه د دې لیکنې له دا ،، یواځې،، زما، او ،، ستا ،، د ملکیت مورفیمونه دی د لومړي او دویم کس له پاره. د دریم کس له پاره بیا هم هغه ،، د ،، د ملکیت مورفیم راځي .

راځی، چې دا زما، دما او ستا او د تا ،،،،، حالتونه لږ سره وڅېړو.

اړینه یادونه: مور به دلته په نومیز حالت باندې هم یوه غزېدلې پام وکړو، چې هلته هم ځنې څه د روښانه ولو له پاره شته.

د دې له پاره لنډ دا حالتونه د پوښتنو سره یوڅېړو

نومیز او که نومه ونیز حالت:

پوښتنې دي: څوک، چا، څه شي

زه ځم. څوک ځي؟ زه

زه مری خورم. پوښتنه: څوک مری خوري؟ ځواب: زه

ته مری خوري. پوښتنه: څوک مری خوري؟ ځواب: ته

هغه (پام: دلته ه روښانه ده) مری خوري. پوښتنه: څوک مری خوري؟ ځواب: هغه
(روښانه ه)

خو دا بيا په ځنو- لکه دلته- کړنويونو کي د تیر وخت له پاره په،، چا،، ته اوري.

بېلگي:

ما مری وخوړه. چا مری وخوړه؟ ما

تا مری وخوړه. چا مری وخوړه؟ تا

هغه (دلته ه پڅه ده) مری وخوړه. چا مری وخوړه؟ هغه (دلته هم ه پڅه ده).

دا د ډېرگرو نارینه او ښځینه له پاره د ې غونډالې گران لوستونکي جوړي کړی.

يادونه ۱: زموږ ځني ادیبان په دې اخرو وختونو کي د دویم کس د ډېر گرو له پاره تسو
لیکي، نو گومان مې دی، چې هغوي به په دې اند وي، چې گوندې دا د ته ډېر دي. دا د ،،
تا،، ډېر دی، نو له دې امله ،، تسو،، ناسم او تاسو لکه تل سم دی.

يادونه ۲: خو په دا ،، نر،، ، چې ځني ادیبان يې نرينه لیکي، نو ،، نرينه،، او نارینه باندې
زه هم پرېکړه نه شم کولی، دا نارینه مو تل لروده، خو د ولي؟ له پارهيې ځواب نه لرم،
نو کېدی شي نرينه وي.

موږ دلته د يوه حالت سره مخامخ شو، چې د ځنو کړنويونو د کړنو سره دا ،، زه، ته،، په
،، ما او تاسو،، بدليري. پوښتنه دلته ده، چې ايا دا يوه لار لري او که نه. لار به ورته
پیدا کوو نه لار به يې ومو، که وه ښه او که نه نو..

دا يوه لار لري:

لومړی: هغه ويونه چې په يو څه نه کرل کيږي، دا په دې مانا، چې دا کړونۍ يوه پرېکړونې ته اړتيا نه لري، نو په هغو کې دا ،زه، ته ...، په ،، ما، تا، نه بدليږي.

بېلگې: تلل، کښېناستل، درې دل او نور

زه ځم. ته ځي هغه ځي

زه تللم، زه تللی وم ، ته تللی وي او هغه تللی وو.....

دويم د خواندوالي حالت: دا ،، دچا،، حالت دی. دلته پوښتنه اوس دا ده، چې دا ،، د، د ملکیت مورفيم دی او که دا غوندې وی،، د چا،، د خواندوالي يا مالکیت پوښتنوی دي. دلته د خبرو له پاره اړتيا شته.

په دې حالت کې موږ هم د ژبې له مخې يو ستر پرابلم لرو او هغه دا چې دا ،، دچا،، په ځواب کې،، دما، د موږ، دتا، دتاسو،، (په دريم کې بدلون نه راځي او که ،، زما، زموږ، ستا او ستاسو،، سم دي) په دريم کې بدلون نه شته).

په پښتو ژبه کې د ،، زما او،، ويونکي په ليکلوسټ کې مخ ته دي، نو له دې امله دا ،،زما او ...،، د خواندوالي ځای نيولی.

که د ،، د ،، مورفيم د خواندوالي مورفيم وي، نو بيا د ژبلارې سره سم ،، دما او ...،، سم دي، چې ټوليز باور يې هم په همدې بنسټ پوره کيږي، دا په دې مانا چې د لومړي ، دويم او دريم کس له پاره يو ډول راځي او ژبپوهانو ته بيا په ترې پوهېدنو کې ورسره ستونځې نه پېښيږي.

دريم: د ،، چا ته،، حالت: له الماني څخه پښتو ته يې دا د داتيو حالت دی، زهغه پوهېږم، چې موږ يې څنگه وېولو او ايا دا پېښتو کې رښتيا هم حالت پېښتو ته کوي او که ؟ پېښتو بايد پوهنيزې څيړنې او خبرې وشي. دلايل راوړل شي او سره پرې باوري شو.

دا څپلی سپين يا هغه ته ورکوم. دا څپلی چا ته ورکوم؟ هغه ته.

څلورم: د ،، پرچا،، حالت: دا چې دا اهم حالت کېدی شي، موخه ور خو دی، خو لکهد
مخه هم خبرو ته اړتیا ده.

څپلی پر هغه پلورم. څپلی په (پر) پلورم؟ پر هغه.

دویمه د خبرو موضوع مو د(له) ... سره، څخه ده. دا مې هم له ډېره وخته په اند کې وو،
چې یوه لیکنه پرې ولرم.

کوم یو او ولې سم دی؟: له تا سره کورته ځم او که د تا سره کورته ځم

د ننګرهار شینوارو اچین ولسوالۍ سره مې هغه ولیده. یا که

له ننګرهار شینوارو اچین ولسوالۍ سره مې هغه ولیده

د رغځي سره څنگ کې او که له رغځي سره څنگ کې.

خبره په دې کې ده چې، دا ،، د(له) رغځي،، سره نږدې دي او که نه دا د یا له د سره یو
سرکومپوزېشن دی. په دې باید څېړنې وشي.

که دا ،، سره،، پوسټپوزېشن وي، نو بیا دا ،، د،، او نه ،، له،، سم دی او که دا ،، د(له) ...
سره، سرکومپوزېشن وي، نو بیا مو خوښه.

بیا د حالت له پاره لنډ زما وړاندیز د پوښتنو له لارې:

لومړی: څوک، چا، څه شی.

دویم: د چا ، د څه شي،

درېم: چا ته، څه شي ته

څلورم: پرچا، پر څه (دې کې زه داسې لږ په چرت کې یم)

نور نومونه او څه مو چې زړه غواړي د گرانو ژبپوهانو دنده ده.

دا پورته برخه دلته يو ځل بيا لنډه راوړو او هيله ده، چې دا بيا راوړنه به يې وزغمو. دا چې موږ لا تراوسه په پوهنو کې پوره ستونځې لرو، نو د لا پوره ستونځو بيو له پاره دې دا بيا راوړنه هم زغموږ وي.

يادونه: دا څلورم لړ د پوښتنې لاندې راځي، څېړنه يې اړينه ده.

يادونه: دا لاندې ليکنه د پورته ليکنې تکرار ده، خو دلته د پښتو پېښې پېښې فکر شوی.

ډاکټر ماخان میری شینواری

حالتونه او په بنسټ يې ،، زما که دما،،

ما په دې هکله ليکنې کړي، خو هلته مې د الماني حالتونو په بنسټ دا کار سرته رسولی وو. اوس راځم پښتو ته، چې نو موږ به ورسره په پښتو کې څه کوو؟

زه چې هرڅومره وهڅېدم، ما درې حالتونه د پوښتنې حالت په بنسټ وميندل او له دې خوا نور پرې پوه نه شوم. شايد په دې هم پوره کار شوی وي، خو بيا هم د مخ ته تېر په څېر بڅېښه دې وي.

له همدې پيله يوه يادونه.

زه به د ا حالاتونو د پوښتنويونو په بنسټ وڅېړم.

(لومړی: نوميناتيو يا د نومونې حالت:

دا حالت د څوک، چا او څه شي حالت دی، چې نومځای نيوي يې زه، ما، ته، تا، هغه،) هغې او د شي له پاره هم هغه دا دي او دريم ته هم راځي. هغې، هغه .

په دې حالت کې پرته له کړن- يا کېدنو څخه ځنې نومځاینيوي هم بدليري، چې هغه کړنويونه روښانه دي.

بيا: هغه کړنويونه، چې پرېکړونې نه لري، د هغو لېږه نه بدليري او هغه کړنويونه، چې د هغوي لېږه پرېکړونې وي، د هغو سره بدليري.

دا هم د لومړي، دويم او دريم يوگونو يا يوگړو.

بېلگې: زه خورم، ماوخوره، ته خورې، تا وخوره، هغه (ن، بن) خوري، هغه، هغې وخوره. د ډېرکړو له پاره يې بېلگې نه راوړم، هغه ساده دي. په دې حالت کې زه په ما، ته په تا او هغه، په هغه، هغې بدل شول.

د هغو له پاره بېلگه، چې زه، زه پاتېږي: تلل: زه ځم زه تللی وم.

دويم: د خاوندوالي حالت:

د دې حالت پوښتنځايينوي دي: د چا او د څه شي. په دې حالت کې ،، د څوک،، نه شته او دا نور همهنسي راځي، خو د ،، د ،، سره. دا په دې مانا، چې دا ،، د ،، په پښتو کې يواځې د خاوندوالي مورفيم دی.

دلته يوه ستونځه شته، چې بل ځای کې مې هم څېړلې، خو دلته به يې هم داسې لږ روښانه کوم:

،، زما، زموږ، ستا، ستاسو او دما، دموږ، دتا او دتاسو،، کوم يې د ژباړل له لارې سم دي؟

دلته د زه، زموږ او ... له پاره دا ،، د ،، نه راځي، يايې موږ نه لیکو.

بېلگې: زما کتاب، زموږ کتاب، ستا کتاب، ستاسو کتاب. خو

غوره يادونه يا غوره راوړنه:

موږ پښتانه دوه د خاوندوالي نومځايينوي کاروو: زما، زموږ، ستا، ستاسو او دما، دموږ او دتا، دتاسو،، زما په اند، چې زموږ د پښتنو دا د،، زما، ستا... نومځايينوو کسان په پوهنه کې مخ ته دي، نو له دې امله دا زما، ستا او ... کارول کيږي، خو که اوس دې پورته د خاوندوالي مورفيم، د ،، ته ژور پام راوړوو، نو دما، دموږ، د تا، د تاسو به و زما، زموږ، ستا، ستاسو ته سم وي. دا نور هم د گرانو لوستونکو له پاره د څېړنې دی.

دریم: د چا ته ، څه ته حالت دی، پوښتنويونو له مخې: دلته هم د نومیناتيو سره په پای کې ،، ته ،، زیایږي، نو له دې امله دا د مورفيم، ته،، حالت دی، چې ما خو فکر کاوه، چې د داتيو انډول به وي، خو دا چې څنگه دی، دا دې گران لوستونکي نور هم پسې ژور کړي.

سپين ماته، تاته، هغه ته کتابونه راوړل.

زه يې دلته نور بنځينه نارينه او نور ډولونه نه څېرم. ما پرته له دې نور حالتونه ونه ميندل. دا د يوې بنسټيزې څېړنې پوره ارزښت لري او بيا

دې،، زما، ستا، او ... دما، دتا... کې دې بيا بيا هم فکر وشي. چې زه په،، دما، دتا باندې ولاړ يم.

زما، ستا او نور ورځني شوي دي، خو زما موخه د پورته يادشوي د خاوندوالي مورفيم له مخې د سم او ناسم څخه ده او دا هم د ژبلاړ له لارې، زه خو د پرېکړې حق نه لرم.

هر پوهنيز څه چې راوړو، هلته سم دي، چې مخامخوالی ونه لري او ټوليز وي. بيا: د مخامخوالي په څنگ کې دا ټوليزوالی يې هم خورا غوره دی، چې بې له دې څه نه شي سم بللکېدی..

نو په زما، ستا او د هغه په خاوندوالي يواځې دا دريم کس دا د،، د،، مورفيم لري او په دما، دتا او د هغه کې دا،، د،، دريواره لري. دا يو بدیل ټوليز نه دی او دا د،، د،، سره ټوليز دی سم به دواړو ته، ځکه ووايو، چې دواړه د ولس دي او د ولس څه د ولس وي، خو بيا هم کليوالي او معياري سره بېلېدی شي. بيا هم وایم، چې دا د څېړنې وړ بولم. له معياري څخه ترې پوهېدنه دا ده، چې په ټولو لارو برابر..

يادونه: دا چې زما ليکنې لومړی د تاند په درنه خپرونه کې خورې شوي، نو داسې لږ د مخويني يې ډېرې دي

زه له پوره ډېر وخت څخه د پښتو ژبې سره او د همدې له پاره د الماني ژبې سره سر اوکار لرم. دا خو لا د مخه هم جوته وه، چې ژبه په څټه کې پوره پېچلې اوستونځمنه ده، د ژبپوهنې له مخې.

زه د ژبپوهنې سره او ژبلاړپوهنې سره داسې ډېر سر او کار نه لرم، خو زما د گرانو ليکوالانو ناسمي ليکنې ته را پام شوی اود هغو له امله داسې لږ څه د گرامر سره هم بايد گير وم، چې پوره ستونځمن کار دی.

اوس گورم، چې ژبه پوره گرانه ده او په ژبلاړو پوهيدل هم پوره د ستونځو مل دی او پوره پام غواړي.

دې ته تل گوته نيسم، چې دا د ژبې زده کړې، چې غواړي په پښتوبڼه وپوهيږي، نو يوه دباندنۍ ژبه يې بايد ښه زده وي، پرته له دې په پښتو او ژبلاړو سم نه شي پوهيدلی.

Konjunktion (Wortart)

کونیونکسیون (لاتین: پښتو اندول: تړونۍ یا تړنوی) ویدول

کونیونکسیون، تړونوی، یونکسیون په گرامر کې یو ویدول دی، چې د ویونو، غونډلې برخو، یا غونډلو منځ کې سینتکتيکي (syntaktische په نڅېو) تړنې منځ ته راولي او

هممهال سم انديزې يا گرامري اړيکې د تړلو توکو منځ کې روښانه يا افاده کوي. د پرېپوزېټيونونو يا اړيکويونو سره يوځای، چې ژبنيزې وړنډې موخې پوره کوي کيدی شي کونيونکڅيونونه د اړيکويونه Relatoren په څير رايوځای کيږي. زه يې په دې پيل کې درې بيلگې راوړم، چې دوه يې د شميرپوهنې بنسټ تړوني دي. دا بايد په نخښه کړم، چې دا په شميرپوهنه کې ويناوېسره تړي، دا زما د شميرپوهنې سم اند کتاب کې بيا ښه روښانه شوي او اړونده ليکنې يې هم شته.

لومړی:

،،يا،،

کابل ته ځم يا کندهار ته ځم. يا

. کابل يا کندهار ته ځم

دويم:

،،او،،

زه جلال اباد ته ځم، او کابل ته ځم.

جلالاباد او کابل ته ځم

يادونه: دا دوه تړنويونه ،، او ،، او ،، يا ،، د شميرپوهنې سم اند بنسټيز تړنويونه دي .

درېم:

،،تر،،

ټول کسان ناست وو، ترڅو يا تر هغې ټول ميلمانه کتونو (خوبځايونو) ته لاړل يا

ټول کسان ناست وو، ترڅو ټول ميلمانه کورونو ته لاړ شي.

زه به له ۴ تر ښپر بجو درشم.

په دې لمنځتون کې ۲۰۰ تر ۲۵۰ کسان ځاييږي.

پورته غونډالې ته يوه يادونه، چې اړيینه ده: ځنې کسان به ووايي، چې: له ۲۰۰ تر...

دلته له څخه نه شته، ځکه دلته د ۲۰۰ موخه پيل نه دی، دا له ... نه دی.

گورو، چې ،،تر،، تړنوی دی او پرته له دې پرېپوزېشن هم دي.

که ،،تر،، يوه بله گراماتيکي دنده سرته رسولی، نوما به دلته راوړي وی، خوبايد

وهڅيږو، چې ،،تر،، د نورو اړيکويونودنده په غاړه نه اخلي

ځنې ليکوال او پښتو پوهان يې د پرتلې له پاره هم کاروي، خودا ناسم دی. بله ليکنه کې به دا راوړل شي.

فونيم او نور ...

گرانو لوستونکو!

که تاسو دا لاندې راوړلي موضوعات دېلگي په توگه الماني - او باور مي دي، چې نورو ژبو کې هم- وگورئ، نو وبه وينئ، چې دا هره يوه موضوع يې پوره ډېره روښانه

کړي. زه هڅېږم، چې لږ تر لږه د دې پېژندونه تاسو سره گډ کړم او د شونې يا کېدوڼي پوښتو پورې به يې توپيرونه هم سره روښانه کړو. باور وکړئ، چې زه دا لولم، ډېر ښه روښانه دي او خوند ترې اخلم. زما په ليکنو کې تکرار راځي، د دې بڅښنه غواړم، خو وايي، دوه واړه تړلي کلک وي. پوهېږم، چې ځنې ويونه لږ زياتې روښانتيا ته اړتيا لري، چې زه يې دومره ډېر زغم نه لرم او باوري يم، چې مينه وال به دا کار سرته ورسوي، يا به يې سرته رسولی وي..

فونيم نو څه شی دی؟ phonem

فونيم:

بيلابادونه: په نورو ژبو يا لږ تر لږه الماني کې ډېر ويونه شته، چې د غږ په مانا دي، خو موږ په پښتو کې همدا غږ، گږ او ويل لرو. نه پوهيږم، چې اواز مو پښتو دی او که نه؟ زه به په دې غږ او گږ پاتې شم او بيا له الماني به د هغه بل ډول غږ له پاره دا د غږ سره مل په يوه بل ډول روښانه کړم

پېژند: د يو فونيم (زوړ يوناني نوم دی په لاندې ماناوو:

Ein Phonem (، altgriechisch φωνή *phōnē* پښتو: غږ يا گږ)

د ټولو غږونو يو ذهني ټولگي دی، چې په يوه گريزه ژبه کې همغه يا برابره توپيرونکي دنده لري.

بېلگه: که فونيم /بښ/ راواخلو، نو دا په بېلو بېلو ځايونو کې په بېلا بېل ډول ويل کيږي، خو موخه ترې همغه اخستل دي يا همغه اخستل، دا په دې مانا، چې په پښتو کې يې د ويونو په منځ کې کوم توپير نه لري دا يواځې د ويي نې ډولونه دي، لکه په ،، ښه،، کې، چې ځنو ځايونو پرته له بښ په خ او ش هم وېل کيږي، خو موخه ترې همغه پوهېدلکيږي، نو له دې امله گريزه ژبه يا ويلو کې، خو که کوم فونيم بدل شي، نو مانايي ورسره نه بدليږي.

دلته په فونيم کې همدا گږ يا غږ يووالی دی يا که غواړئ همدا يو غږ يو يووالی دی لکه د /ر/ يا /ت/ او نورو غږ، چې خپله مانا نه لري، خو په وی کې وی ته هغه انډول مانا ورکوي دا دې په گوته وي، چې دا غږ د سيلبي له لارې روښانه دی..

د دې بېلگې په دې نورو ژبو کې لږ روښانه دی، خو زه ورسره په پښتو کې ستونځي لرم، چې هغه بايد په گډه سره اوبی کړو.

دا یوونونه یا یووالی، نو په ژبه کې څنگه او کوم دي؟

په پورته کې گورو، چې /ر/ او /ت/ مو ورکړي، چې همدا هر یو یې یووالی دی. همدایې د پیژند یووالی دی، چې غږ راوځي، نو دا به یو سیلبي وي. که زه ناسم وم، بڅبنه راته وکړی، خو گومان مې دی، زموږ ژبپوهان یې څپه بولي، که داسې وي، نو بیا گر – یا غږڅپې ته به څه ووايو. راځی، چې په دې سیلبي پاتې شو او که غواړی سیلاب.

لاندې بېلگې گورو:

بېلگې: ،، مور،،/،، پور،،، مار،، /،، تار،،

په پورته کې گورو، چې نور ټول توري همغه دي او یواځې لومړي توري یې سره بدل دي او له دې امله معنا بدلېدونکي دي.

د دې ویونو د ماناو توپیر د وېلو یا لیکلو، ویونو جوړې یا خورا کوچنۍ (مینیمال) جوړې بلل کېږي لکه دا پورته. مینیمال ځکه، چې هغه خورا کوچنۍ جوړې دي. وروسته روښانه پیژند شته

بیا: دا به هم دلته په گوته کړو، چې فونیمونه نه ځانله د یو غږ بلکه د سیلبي په څیر رامنځ کېږي یا منځ ته راځي..

Allophone د یوه غږ بدلوالی

د دې یوه غږ بنسټ الوفونونه /بنس/ روښانه دي، چې په بېلابېلو ځایونو کې بېلابېل ویل کېږي.

الوفون یوناني وی دی، چې الو د بل او فون د غږ یا گرپه مانا دي یعنې بل ډول غږ یا اواز یا گر، نو له دې امله الوفونونه د فونیم بل ډولوالی دی، چې د فونیم بدلون یا سېفونیم بدلون په نامه یادېږي

د سره خپلوانو ویونو یا کلمو پېژند یا یې نوره هم ښه سره توپیری پېژند
ونه یې :

Distingem : دېستینګېم:

فونېم او ګرافېم د دېستینګېم کلمې یا وی لاندې سره راټولیری یا رایوځای کیری.
دا په دې مانا، چې دېستینګېم دوه برخې دي: ګرافیم او فونیم.

Graphem ګرافېم:

. فونیم له ګرافېم څخه توپیریری . ګرافېم د لیکلشوي ژبې خورا کوچنی
ماناتوپیرېدونکی یووالي دی

Phonem فونیم

. فونیم د ویونکې – یا ګر ژبې خورا کوچنی ماناتوپیرېدونکي یووالي دی

Morphem مورفېم

یادونه: مورفیم دلته اند راغلی. بل ځای کې بیاپوره څېړلشوی دي.

فونیم له مورفېم څخه توپیر لري. فونیم د خورا کوچنی د ژبې ماناتوپیرېدونکی
یوون په څېر پیژند لري، په داسې حال کې چې مورفېم د ژبې خورا کوچني مانا
وروونکي یووالي یا یوون په څېر پېژند لري، چې دواړه سیمانتیکي ژبنیزه منځپانګه
لري.

یادونه: دا یو اوږد د خبرو څه لري، چې زه یې زما د پاتې وخت سره لږ نورې شننې ته
بېواکه یم، خو دا مې داسې لږ څه پیژندونه له الماني تاسو سره ګډ کړل، په دې هیله، چې
ستاسو مینه مې ورسره راپارولي وي، بیا وایم، چې دا پوهنه پرته له یوې وتلې ژبې د زده
کړې څخه نه کیږي

د دې کلمو د یووالو پېژندونه

پورته مې وليکل، چې د فونېم يووالی لکه لاندې بېلگه کې /م/ دی

د مورفېم يووالی سيلبې يا سيلاب دی، هر مورفېم يو سيلبې دی.

بېلگې: ،، مور،،/،، پور،،، شل،، / شل،، (د ش پخ پخ الف سره ويل

د ماناو توپير د گريزو ويونو جوړې يا خورا کوچنۍ (مينيمال) جوړې بلل کيږي

دا به هم دلته په گوته کړو، چې فونيمونه نه ځانله د يو غږ بلکه د سيلبې په څير رامنځ

کيږي يا منځ ته راځي

بيا يې يووالی: د دې پورته ژبنيو توکو يووالی نو د سيلبې څخه څرگنديږي، دا يو

سيلبې دي او دا يې يووالی هم دی. يو وی کړی شي يو سيلبې يا ډېر سيلبې وي، مگر

دا ټول يوسيلبې دي.

فونېم د ويلشوي وي مانا توپيردونکی يووالی دی. دا په دې مانا، چې د يوه فونېم

بدلول د يو بل فوني سره د وي مانا بدليږي يا تغير خوري

د دې لاندې څخه موخه پوهېدل کيږي او وروسته همراځي، نو دا همداسې په الماني

تاسو ته وړاندې کوم

• **Ratte -Matte**

• **Phonemaustausch im Inlaut: Mode - Made**

• **Phonemaustausch im Anlaut: Ratte -Matte**

•

• **Phonemaustausch im Auslaut: Ruhe- Ruhm**

دا بېلگه په گوته کوي، چې فونېم ماناوړونکی يووالی نه انځوروي، بلکه مانا توپيرونه په گوته کوي

سړی ویلی شي: فونېم د يوه وي هغه خورا کوچنۍ غږيزه جوړښتبرخه ده د وي توپيردونکي دندې سره. د فونېم بدلون له لارې د وي مانا بدليږي، دا فونېم پخپله نه مانا وړونکی دی.

نورې بېلگې:

فوني مبدلېدنه په پيلغږ کې

کور – گور

مړه – پړه

تار – مار

او لاندې يې الماني

Phonemaustausch im Anlaut:

Fall - Ball •

toll - voll •

Dorf - Torf •

فونې مبدلې د نه په پایڅر یا پایڅر کې

کار - کال

ورور - خور

لاندې الماني

Phonemaustausch im Auslaut:

Stiel - Stier •

Kalk - kalt •

Haus - Haut •

فونې مبدلې د نه په منځڅر کې

کور – کار

دېر - ډار

ټول - ټال

لاندې الماني

Phonemaustausch im Inlaut:

bitter - Butter •

Woche - Wache •

Sog - Sieg •

يادونه: زما په اند که دلته د څر په ځای څر وکاروو بڼه به وي.
(.

(زړه یوناني $\varphi\omega\eta\eta\iota\kappa\acute{o}\varsigma$ phōnētikós) فونېټیک

(زړه یوناني $\varphi\omega\eta\eta\iota\kappa\acute{o}\varsigma$ phōnētikós پښتو مانايي غږ - یا گړاړوند ،) .

$\varphi\omega\eta\acute{\eta}$ phōnē پښتو مانايي غږ

یو پوهنیز دېسڅیپلین یا دېسپلین دی، چې ژبغږ په لاندې دلایلو څېړي: په ستوني گنډه، مری-، خوله او پوزه ،

ورشو کې غږجوړونه او د غږ او گړحس کول د اکوستیکي خوي او د غږ یا گړ کارونه د غوړونو او انساني

مغذ له لارې

دا دوه دندې لري: غږجوړونه او غږاوړېدنه، نو:

فونېټیک یوه خپلواکه د ډېرو پوهنو منځ کې ځغاستي څانگه ده لکه لینگوېسټیک، اناتومي، فیزیولوگي، نوېرولوگي، فزیک او شمېرپوهنه. د فونېټیک څېړنورشو یا څېړن اله گړېدلې یا ویل شوې ژبه یا لند گړ ژبه ده د هغې په ټولو رېښتینوالي- یا ریالېزه کولو کې.

فونېټیک هم لکه فونولوجی ویلشوی یا غږېدلې ژبه یا لند گړ ژبه څیړي. فونېټیک د فونولوجي څخه ځان په یو بل اسپک یا کړنلار بېلوي. فونولوژي د ژبپوهنې برخورشو په څېر غږونه په یوگونو ژبو کې د خپلو ماناتوپیرېدونکو دندو غږونه ټولگیزوي. په مخامخ یې فونېټیک د فزیکي ، نیورولوژي، فیزیولوژي د یو یو بلې ژبپوهنې لارې ، چې غږجگوالي جوړښت، د هغې ورنه او د هغې احساسونه په کې غوره دي او د پیداېښتي پوهنو څخه گټه اخلي.

زه په دې اند نه یم، چې زموږ ژبپوهان به دا لرلې ستونځې بې له یوې پرمختللي دبانددنۍ ژبې - چې ښه زده وي - اوبی شي. زه ډېر وهڅېدم، چې یو ښه ټولپوهیز څه تاسو ته وړاندې کړم، خو دومره وتوانېدم، چې نیمه نیمخوره څه له تاسو سره گډ کړم تاسو گرانو ځوانان ژبمینه والو ته د زړه له کومې بریاوې د لوي څښتن څخه غواړم

د فونولوژي پيژند:

Phonologie Die (زور يوناني وی دی: *φωνή phōnē*, پښتو غږ، *λόγοςlógos*, پښتو پوهنه) فونولوژي

په پښتو غږ پوهنه، د ژبپوهي يوه برخه ده. دا د ژبپوهني په دننه کې په ټوله کې د فونونيتيک څخه بايد رابنده شي يانې منځ کې يې بايد پولي وي: په داسې حال کې چې فونيمیک د ژبغړونو روښانه خويونه څيړي، چې څنگه جوړيږي او فونولوژي د يوگونو ژبود غږونو گړسيستم د دندې سره سر او کار لري. له دې سره دا د ژبلار يوه برخه جوړوي.

پيژند Definition

فونيتيک د گړخپو يا ژبڅپو پوهنه ده، خپل جوړښت د ويونکي او د هغه په کار اچونه د غوړ له لارې، چې د انسان د خبرو اترو فزيکي، روحي يا ارواپوهنې او فيزيولوژيکي گرموادو ټولوالي په پام کې نيولو سره

د يوې پوهنې په څېر د فونيمیک د ژبغړونو رواجي څيړنو له مخې يې ټاکل، د مودرنو يا اوسنيو څيړنو په څير تنگ دی. له دې امله لاندې فونيتيکي څانگې سره توپيروي:

۱- وينډوله فونيتيک

1. artikulatorische Phonetik,

۲ – غږيز فونيتيک د فونيتيک هغه ورشو ده، چې د ويل شوو جگو يا غږوږنو سره بوخته ده. دلته د بېلگې په توگه څيړل کيږي امپليټوډي يا جگوالی او فرکونڅ

2. akustische Phonetik,

غږيز فونيتيک د فونيتيک

دالاندې يې نهژباړم، دا گران ليونکي په دا څلورو پرمختللو ژبو کې لوستلس او روښانه کولی شي.

دا په دې څيړنه کړي، چې غږ د شتونې او ژبې او نورو غږ الو له لارې څنگه پيدا کيږي.

Die **akustische Phonetik** ist das Gebiet« Die **Glottis** (Singular, altgriechisch γλωττίς **glōttís**, deutsch ‚Mundstück einer Röhre‘) bezeichnet anatomisch den der Phonetik, das sich mit der Akustik von [?]Stimmlippenapparat mit zugehörigen gesprochenen Lauten beschäftigt. Untersucht werden z. B. die Amplitude und Frequenz der Formanten, die die Schwingungen der Glottis erzeugen. Diese können mittels eines Spektrogramms grafisch dargestellt werden.

3. perzeptive Phonetik,
4. physiologische Phonetik,
5. funktionale Phonetik.

دا پورته ژبنیز توکي مي همداسي پرېښوول، زما د فزيکي توانه راته داسي څه لري
برېښي، خو گران لوستونکي په هره پرمختللي ژبه کې پيداکولی شي

phonemic فونېميک .

پېژند: د پيداېښتي ژبي د غريزي - او ليکنژبي روښانه روښانه ونه يا که غواړي شننه

Name نوم

نوم د يوه نوي پوهنيز پېژند له مخي نومونه په يوه کس، يوه شي او يا يوه ځانله کس يا
څه د معلومات

دېری يا - ست يا يوې کلمې باندې تنظيم شوي. معلوماتو معلومولو يا ټاکلو ځانگړنوالي په
چوپړ کې دي.

لکه سورگل، سپين.. کشمالي، غونډوسکه او نور.

د نوم او نومن توپير له پاره يې پېژندونه سره پرتله کړی

دوه نور ژبنیز توکي، چې زه پخپله ورسره پوره ستونځي لرم

وی څه شی دی؟

يو وی يو خپلواک ژبنی يووالی (ناسم يې واحد) دی. په پيداېښتي ژبه کې دا - د غږ يا
سيلبي مخامخ- يو خپلواکه يا ښه يې نارونده مانا لري. يو ټوليز منل شوی پېژند نه شته
او ستونځمن هم دی، ځکه چې دا د کلیمه ،، وی ،، د ژبپوهانو منځ کې يا پوره اوبی نه ده
او يا يې په بل څه يادوي . گومان مي دی يو فرانسوی ژبپوه د ،، وی،، په ځای ساده ،،
نڅښه،، کاروي. دلته هم د ليکلو او روښانه ونې، ښه يې څېړنې اړتيا شته او په نورو ژبو
کې خبرې پرې شوي نورو ژبوکې يې وگوري..

کلمه څه شی دی؟

Begriffsterm; کلمه انگرېزي او الماني يې

د وی ،، کلمې ،، سره د یوې نخښه ونې یا یوه اندلرنې یا حدث و هني مانامنځپانگه پوهېدل کيږي. یوه کلمه یو سیمانتیکي یووالی جوړوي، چې د یوه نومځاینيوي یا یوه اند برخه ده.

دا هم همدومره. پوهېږم، چې دا څه همدومره روښانه ولی شم، ډېر وخت نیسي، چې دا سرته رسوم. ډېر نه دی، خو ورسره بوختیا باید زیاته وي (په بخښنه

د دې او اړونده موضوعگانو د لا روښانولو له پاره تاسو گډ کار ته رابولم. د دې له پاره مې برېښنا پته:

smakhan1946@gmail.com

مورفیم (،، جوړښت، بڼه،،) څه شی دی؟

د دې له پاره باید وپوهیږو، چې سیلاب یا سیلبي څه شی دی؟

پیژند: سیلبي Sil•be

د یوه وي په دننه کې د یوه یا ډېرو غبرونو جوړشوی کوچنی یوون یا یووالی دی یا د غبر یا غبرونو کوچني یوون یا یووالي ته سیلبي وايي. یادونه: زمورپه ادبیاتو کې ورته سیلاب وايي. دا له دې امله، چې مور دا له درې را اخستی او په درې ژبه کې سیلبي نه شي ویل کیدی.

پیژند: مورفیم څه شی دی؟

مورفیمونه د اوازونو یا تورو کوچني ټولگي دي، چې دوي یو خپله مانا یا غوره والی ولري.

بیلگه: ،، لوي ،، وی یو مورفیم دی. دا د بیلگې په توگه په ،، لویوالي ،، ،، لویان،، کې کارولکيږي.

،، - والی،، هم یو مورفیم دی. دا په دې مانا، چې یو شی داسې دی، لکه دا وی، په کوم پورې چې دی تړلکيږي. دا د بیلگې په توگه په ،، لویوالي،، ،، ښکلیوالي،، ،، لټوالي،، کې کارولکيږي.

همداسې ،، -ان،، یو مورفیم دی. دا د نورو په څنګ کې کارول کيږي، چې وښايي، چې یو څه زیات په بر کې نیسي، د بیلگې په توگه ،، لویان،، ،، چرګان،،.

زیات ویونه له ډېرو مورفیمونو جوړ دي، که سړی مورفیمونه وپیژني، نو سړی کړی

شي د وى په مانا ساده وپوهيږي.
مورفيمونه او ژبسيلى زيات وخت همغه يا يو شى دي، مگر تل نه. ،، ژوند، له
،، ژوندكولو، ، او ،، مگر، هم مورفيمونه دي. مگر سړى وايي،، ژوند-كول،، او ،، م-
گر،، .

يا

مورفيم

مورفيم خورا کوچنى اواز- يا غږيوون يا غږيووالى دى، كوم چې په بيلابيلو ژبنيز
اړوندوالي سره همغه مانا لري.
سړى د خپلواک او ترلي يا بلواک مورفيمونوپه منځ کې توپيروي، چې دا يواځې (فقط) د
ويونوپه دننه کې رامنځ ته کيږي.

که الماني ژبې ته پام وکړو، نو په هغې کې درېزره ليکسيکي مورفيمونه، ۱۶ بيلابيل
گرامري مورفيمونه او ۱۰۰ ويچورونکي مورفيمونه شته.

نالړوند يا خپلواک مورفيمونه :

لکه: ميز، توکه، سر

ترلي يا بلواک مورفيمونه : لکه

کب- گى ، بنسټ + کوچنيونه يا کوچنيکونه

لويان، بنسټ + زياتواليي

که تاسوپه نورو ژبو کې دا کورى، ډېرې ليکنې پرې شوي او هر چا د خپلې خوښې سره
پيژندونه ورکړي، خوموخه - چې خورا واره ژبيونونه دى - همغه ده.

،، مورفيم، له فرانسوي راځي "morphème" ، له يوناني "morphé" - له پښتو ،،
جوړښت، بڼه،،

يو وى کيدى شي توتې کيدونکى وي او له دې امله د ډېرو مورفيمونو جوړوي، خو يو نه
توتې کيدونکى وى سملاسي يواځې يو مورفيم انځوروي.

ما پهپورته کې يا د پرېپوزېشن خبروکې ،، له ... څخه،، ، ډ سره،، د پ پهنوگه
راوړي، خوهلته ،، له،، او ،، د،، مورفيمونه دي،، څخه،، او ،، سره،، پوستپوزېشنونه
دي.

Relatoren اړيکويونه:

په ژبپوهنه (Linguistik) کې د Relatoren اړيکويونو لاندې يو نسبت ورکونکى
ويډول کونيونکيون او پرېپوزېشنون راويځاي شوي دي. کونيونکوڅيرونونه ترنويونه دي
لکه او ځکه چې او سره له دې.

ادجکتيو يا خوي وى Das Adjektiv

[nomen]_epi-theton (([lateinisch](#) adiectivum, ad-iectivum nach [altgriechisch](#) (،، ورزيات شوی،،

په ژبپوهنه کې هغه ویدول دی، کوم چې د یوه څرگند شي یا یوه ذهني شي، یوې کیدني یا کړني یا حالت او داسې نور جوړښت روښانه یا تشریح کوي.

ادجکتیو،،خوږی،، یا ،،ملوي،، هم بلل کیږي، په ښوونځي کې ،،څنگه،، وی (یو شی څنگه دی؟) هم بلل کیږي، چې زموږ پښتو ادبیاتو کې یې ستایننوم بوا. د ستایننوم سره موږ لږ د ناسمونونو سره مخامخ کیږو او هغه دا چې دا بهیا ښکلی او یا نابښکلی وي او خوي نوم ډېر څه خوندي لري یا ډېر خوږونه یا ټول خوږونه.

یادونه: موږ دې ته په پښتو تراوسه ستایننوم وایو، خو زما پهاند دا خوي وی به ډېر مناسب وي.

خوی ویونه کیدی شي وکارولشي:

,bezogen, z. B. Der *schöne* Tag)_(auf ein Substantiv attributiv

- اتریبوتیو (یوه شي اړوند یا یوه شي ته یې نسبت ورکړی، د بیلګې په توګه. ښکلی ورځ)

z. B: der Tag ist *schön*) ;mit Kopula (als Teil eines Prädikats prädikativ oder

پرېدیکتیو (د یوه پرېدیکت برخه د کوپولا سره: د بیلګې په توګه: ورځ ښکلی ده) یا

ادوربال adverbial (هغه ښکلی سندرې وایی)

د ګرامر ټول د خبروڅه پوره غزېدلې وي، خو د اوس له پاره زه په دې لږڅه بسيا کوم. که ژوند وو، نو بیا به یې سم وغزوم، خو دا کار د ژبې مینه وال ښه کولی شي.

د الماني ژبې زیات خوږونه کیدی شي جګ شي. دا تلنه کومباراځیون Komparation یا درجه بندي بلل بلل کیږي.

موږ به یې دا اوس همدا د ډېر اوخورا سره درجه جګه کړو.

بنکلی Positiv: schön

ډېر بنکلی Komparativ: schöner

خورا بنکلی Superlativ: am schönsten

داسې خويونه هم شته، چې د هغوي د جگوني سره ستوی بدليږي:

او موريې بيا په ډېر اوخورا سره جگوو:

ښه، ډېر ښه، خورا ښه، gut, besser, am besten

زيات، ډېر زيات، لا زيات، viel, mehr, am meisten

دې ته ټول مينه رابولم، چې اندونه سره گډ کړي.

اوکه د نورو ژبو څخه همگټه واخستله، نولا نوريه هم ښه شي.

ځنې خويونه شته، چې په هغې دا جگيدنه نه شير اتللی:

تيک همغه يا مطلق خويونه لکه بلاربه (ډېره بخښنه دېوي، چې دا بې ادبي ونه گنې، که حامله وليکم هم همدا ده، خوعربي ده)، مړ اونور.

د رنگونو جگيدنه بيا شته لکه شين، تک شين، شين چک.

سپين، تکسپين، سپينچک او همداسې نور.

Prädikat (Grammatik) پرېديکات

پرېديکات له لاتين څخه، چې (څنگه) بلل يا ستاېني ته وايي، هم جمله وينا ته، د يوې غونډالې زړۍ-برخه ده يا د غونډالې هغه زړی دی، چې د غونډالې د نورو غړوپه واک دی. په پوله حالت کې کيدی شي يوه غونډاله له پرېديکات څخه ځانله همجوړه وي. (لکه په ايمپيراتيو Imperativ (په گرامر کې: امر يا غوښتنېنه) کې،، راځي،،).

Substantiv

سوبستانتیو په گرامر کې نومونه (نوم)، بنسټوی، شي وي، اله وی یا نوم وی بلل کیږي

ازادلیکلي ویینې (افادې) بې له پرېډیکات څخه غوندالي نه دي، بلکې د بیلګې په توګه سرلیکونه، برختګي، بلل (یوڅوک د خپل خوي له مخې یوڅنګه بلل) اوداسې نور لکه ،، بد سپی!،، (بلل یا د بنوولو له پاره په ګوته کول).

زیات وخت کړ د غوندالي د پرېډیکات په څیر چوپړ کې وي، خودا په ټولو ژبو کې اړینه ده. د وی کړ او پرېډیکات منځ کې توپیردا دی، چې کړ یو وي ډول په ګوته کوي، او پرېډیکات یوه ژبلار دنده، چې کړونه(؟) په غونداله کې لږودی شي. پرېډیکات د رواج سره سم په دو حالتونو کې راتللی شي :

په الماني ژبلار کې پرېډیکات یو یوون یا یووالی په نځینه کوي، کوم چې له بنسټوي په ورکړي حالت کې د نورو کړونوسره یوځای په اینفینیتیو یا نورو پرېډیکاتپوره کونو څخه جوړ دی. له دې څخه د غوندالي یو یووالی راګوي، چې دا سړی په ښه توګه په ځنګیزو غوندالو کتلګیدشي، ځکه چې تیوپیکې ډوله هلته ټول رېډیکاتونهد غوندالي پایکې یو د بل سره ځای شوي.

ادورب	سبجکت	ابجکت	برېډیکات
نن	هیڅچا	سپی	ګرځولی یا چکر ته بیولی

ایا دا پورته غونداله به داسې موخه وړه وي اوکه څنګه؟

ډاکتر ماخان میری شینواری

اوکسومورون Oxymoron

نه پوهیږم څه به مې کتل خو د دې پورته وی ،،اکسیمورون،، سره مخامخ شوم او هسې مې په داروښانه-ونه پیل وکړ. په دې ترڅ کې گورم، چې د نورو په ادب کې د کارونو ویونو سره داسې مخامخ شوم، چې پرته له هغې له پرېپوهیدنو اکسیمورون نه شو روښانه - یا شل کیدی. دلته مې دا ټول سره ګډوډ راوړل، چې هسې زما په اند دا موږ ورسره په ادب کې نابلدو څه سره یواځې او یواځې داسې مخامخ شو او وگورو، چې دا ژبه څومره ستره اړتیا څیرنې ته لري. تاسو، پیداښتي ده، چې هر وی، چې هر یو یې یوه کره موضوع ده، پخپله هم په ن ج کې کتلې شی او نور یې ښه روښانه کولی شی. زما لیکنې زه له الماني رانیسم، نو ویېنه او لیکنډول به یې هم الماني وي، خو وبه هڅیږم، چې انګرېزي یې هم راوړم.

دې لیکنې ډېر ستړی کړم. هیله ده، چې تاسو به ستړي نه کړي.

اوکسومورون یو ستایل اله ده چې هر ډول لیکنځوندیونو کې میندل کیږي، نو له دې امله په لوریګ(۱) نه دی رابند، بلکې په ایپیکي(۲) او رومانتيکي کارونو کې هم پیدا

کیري. دا اکسیومورون له دوه کلمو جوړ دی، چې ځانونه یو بل سره مخامخ کوي یا تر دې چې دا یو بل ردوي. دا پخپله په دننه کې ردوونکي اکسومورون غوښتونکی دی او د یوه شي په ټکي شوي حالت کې انځور دی، چې یوه بیلگه یې کینه-مینه (په کرښه ترڅه یې په دې مانا چې یو وی دی) دی.

د بیتونو سره شعر Lyrik

شعر چې یو څه روښانه کوي Epik.

بیا:

په اکسیومورون کې دوه ویونه یا کلیمې د منځپانګې له مخې سره مخامخ دي یا یو بل ردوي سمندیزه مخامخ ټوټه یې پلیناز موس (۱) دی، چې په هغې کې دوه ویونه همغه یا برابر څه روښانه کوي. دا وی اکسومورون یوناني دي او له دې لاندې منځ ته راځي

.(“dumm,, moros und “sinnigscharf,, oxys ausὀξύμωρος,

پښتو مانا یې اکسیو تیزلیدی او مورون بي عقل یا تیزلیدی احمق یا زیرک احمق

په ګوته کونه له دې امله پخپله یو اکسومورون دی، ځکه چې مانا یې د منځپانګې له مخې پخپله یو بل سره مخامخ دي یا یو بل ردوي (تیزفکریز حماقت):

(۱)Pleonasmus

دا یو یوناني وی دی، چې پښتو تریپ، هېډنه یې، له اړتیا زیات، دی

یو پلینازموس یو رېټوريکي (د خبرو د هنر) څرګندیدنه ده، چې د یوې جملې په دننه کې هغه د ډیر واره وینا یوه ویکروپ یا هم د یو یوګوني کلیمې له لارې په نڅښه شوی وي. تل هغه وخت چې یوه ژبني الات، کارول کیري چې هغه د دې تراوسه ویل شوي څخه پرته نور معلوماتي مواد نه ورکوي. دا وی د ټولو له پاره مناسب دي، چې د یو چا په یوه وینا کې پلیناموس ته پام را وګرزوي. په پښتو کې یې دا بیلگه راوړی شو: لکه ،،سره لمبه،،

د پلینازموس له پاره بېلګې: ګردې غونډوسکې یا ګرد غونډاري، یخ شوی یخ ارامه پټه خوله، رنگه رنگونه

((یې انګریزي دی stylistic devices) Stilmmittel

ستایل اله stilmittel

ستایل اله دبې لگې په توگه متافر یا بیضوي یا هگی (او ډېر نور) دي. دا ټاکلي ډولونه دي چې په تکستونو (خونديونو) لکه شعرونو، لنډو نکلونو او پخوانیو کیسو او دا سي نورو کې منځ ته راځي. دا یو وینن اله یا افاده اله ده، چې یو څه ټاکلی وایي یا افاده کوي.

متافر ته = په وړونې موخه ترې پوهیدنې څخه تر څیرې پورې خبرې، د بیلگې په توگه سپی په هرکاره کې لیونی کیري، دا د په کینه کېدلو یا قهرېدلو له پاره کارول کېږي.

یا هم ستایل اله ،، سیمبول،، یا سیمبولي،، چې یو شی موخه-څیرې په څیر انځوروي، لکه اوبنکې د خپګان له پاره، زړه د مینې له پاره او کوتره د روغې له پاره.

یا زیاته خبره (هغه خبره، چې له رښتیا کیدلو لرې وي) لکه،، د اوبنکو ډنډ،، د انسانانو بهیدنه،،

هر ستایل اله ځانګړې مانا لري، چې د یوه څه له پاره ولاړه ده یا د یوه څه له پاره ځای نیسي، کیدی شي، چې د یوه ستایلېدول له پاره هم وکارول شي.

Metapher

(μεταφορά metaphorá متافر) زړه یوناني

وړنه یې نږدې مانا ده او (د ځانګړو شتیلمواد یا – الو په څیر کارول کېږي) ژبنی ویېنه ده، چې د هغې سره وی (یو ویدله) ده د هغه د خپل اړونده مانا اړوندوالی په یوه بل کې وړل کېږي یا وردننه کېږي ، بې له دې چې بې له یوه سیده پرتله ونې اړیکه د په نڅېنه شوي او په نڅېنه کیدونکي منځ کې روښانه شي.

ډنډه:

دا بنسټ ویېنه یې د یوه څه له لارې ځای په ځای کېږي، چې روښانه، لیدور او ژبیز ېډای باید وي. د بیلگې په توگه ونه تاج (د ونې تاج) د ونې د څوکو له پاره، یا دښتکښتۍ د اوبښ له پاره. کله کله متافر ژبیزې تشیاوې هم ډوکوي، چې د ستونځمنو لیکنو روښانه لیکنو را نغاړلو له پاره وي

متافر د ورته والي اصولو او د یوه ټاکلي او له دې سره جوړو شوو د ورته والي، منځپانګیز او نه د ګاونډی څرګندېدنو یا برېښېدنو منځ کې اړیکو څخه کار اخلي، له موږ سره چې د دوي په منځ کې. ماناوړنه لاس کې اخلي یا رانیسي.

همداسې كيدى شي د يوې لنډې (څيره-ډوله) پرتله ونې له پاره ترې كار واخستل شي .
بېلگه: ملالۍ يوه ځمړۍ ده، په دې مانا چې ملالۍ دومره توانمنه ده لكه ځمړۍ. د لټه د
دې څيروونكي حيوان نوم ملالۍ ته يووړل شو يا وركړ شو...

متاخر ته = په وړونې موخه ترې پوهيدنې څخه تر څيرې پورې خبرې، د بيلگې په
توگه سپى په هر كار ه كې ليونى كيږي، دا د په كينه كېدلو يا قهرېدلو له پاره كارول
كيږي.

يا هم ستايل اله ،، سيمبول،، يا سيمبولي،، چې يو شى موخه-څيرې په څير انځوروي،
لكه اوښكي د خپگان له پاره، زړه د مينې له پاره او كوټره د روغې له پاره.

يا زياته خبره (هغه خبره، چې له رښتيا كيدلو لري وي) لكه،، د اوښكو ډنډ،، د انسانانو
بهيدنه،،

هر ستايل اله ځانگړې مانا لري، چې د يوه څه له پاره ولاړه ده يا د يوه څه له پاره ځاى
نيسي، كيدى شي، چې د يوه ستايلدول له پاره هم وکارول شي.

Oxymoron; paradoxon, Contradictio, Antithese

اوکسيومورون، پارادوكسون، كونترادكڅيون په ادیکتو کې، انتيتيزي

د شتيلموادو تيره بيولنه زيات وخت لږه شونې ده. په ټوله کې په الماني درس کې زيات
وخت کې سره بدلېږي. له دې مله غواړو دا پولي بيا سره روښانه کړو.

لومړۍ: اوکسيومورون له مخاميزو يا متضادو يووالو يا واحدونو څخه جوړېږي، چې د
دوي برخوال سره مخامخوالي يا تضاد کې راځي. له دې سره يوه وينا توانمنده (که
توانمنه؟) کيدى شي.. دا يووالي کيدى شي يوگونې يا ځانله ويونه وي يا د يوه گډوله وى
په دننه کې وي.

دويم: پارادوكسون: يو (برېښيدونكى -) مخامخوالى يا تضاد دي. دا بيا ځنگيزه ده، چې
ايا يوگونې جوړښتېز څه سره مخامخ دي يا متضاد ردوي. غوره يې دا ده، چې
پارادوكسون منځپانگير كار نه وركوي يا لومړى په دا دويم ليد موخه وړ كيږي

contradictio in adiecto : دريم

کونترادیکټیو په ادیکټو کې د اکسیمورون یو ځانګړی حالت دي. په دې کې یوه ستایل اله د یوه ادجکټیو او یوه سوبستانټیو څخه جوړه ده. دواړه ویونه یو د بل مخامخ دي او په پای کې یو بل ردوي.

Antithese انتیتیزی

هر اکسیمورون کېدی شي د انتیتیزی په څېر وپېژندل شي. خو انتیتیزی هڅیږي هم چې د منځپانګېز مخمخوالي او ټولې غوندې له مخې هم

اکسیمورون ځان د دوه ویونو په مخامخوالي رابندوي

د اکسیمورون له پاره بیلګې

پیدایښتي ده، چې یو شتیلمواد د بیلګو له لارې ښځ روښانه کیدی شي، نو له دې امله غاړو، یو څو بیلګو له اکسیمورون او کونترادیکټیو ادکټیو څخه په کیله کړو.

اکسومورا له ژبې او ټولې ورځې

لږ ډېر دی

دې ډکيا زه غریب کړم

بیره له تلوار سره

غمګین خوښ

Adjektive

لاتین مانایي: ورزیات شوی) خوي ویونه: دوي روښانه کوي، چې یو شی یا یو څه یا کسان... څنګه جوړ دي. دا د څنګه وي په نامه هم یادېږي، ځکه چې دوي پوښتي چې یو شی څنګه جوړ دی.

په ادیکټو کې کونترادیکټیو د اکسیمورون یو ځانګړی حالت

Contradictio in adiecto als Sonderform des

Oxymorons

زګیرویز درد

گرده څلورۍ (مربع)

تور شيدې

گونگه چغه

تياره وه، سپوږمۍ ځليده

په شنو اوږو (ورېدونې) دهليز (دهليز، چې شني واورې پرې شوې وي)

کله چې موټر (لکه) برېښنا تيز

ورو په کونج راتاو شو

دنده ولاړ کسان ناست وو

پټه خوله (غلی) په خبرو کې ژور

يادونه: په نوکانو کې ليکنې زما يعنې د ژباړې دي)

دا شعر کيدی شي د ۱۸۵۰ ز ک وي او په ډېر احتمال د ساکسو له وگرځې له دې سره
ډېر اکسيومورا جوړيدی شي، د کومو سره چې بيتونه يانيميتي هکپککونکي اغيز
بندي.

سیستم څه شی دی؟

اجازه ده وي، چې دا یو وی یعنی سیستم، چې ټولپوهیدونى دی، خو بیا هم له تاسو سره کډ روښانه کړم. دې ته له دې امله راوهڅیدم، چې وگورو، دوي یا دا پرمختللي نړۍ هر یو وی- چې فکرکیري، دا خوروښانه دی- څومره څیري او روښانوي.

سیستم (زور یوناني وی σύστημα *sýstēma* د ډېرو یوگونو برخو څخه یوځای ایښوولشوی ټول) په ټولیزه توګه رابندور پیدایښتي یا هنري، جوړښت، په نڅېه کوي یا په ګوته کوي، چې له بیلابیلو برخو څخه جوړ دی، کوم چې د ټاکلو منظمو اړیکو په بنسټ یو له بل سره د ګډ ټول په څیر راورلکیدى شي.

د دې وی یا کلیمې یووالیز پیژند نه شته، ځکه چې د هر مسلک له مخې یې پیژندورکول توپیر لري. په دې پسې نو دا مخ ته تللي غونډاله د یوه خوراغټ کډ پروېشوني یا - ونوالي په موخه یو ذهنیت دی. د یوگونو پارامترونو لاندې روښانه ونه کیدونکي ده.

- فضایی یا / او د یوه سیستم وختیزې پولې کیدى شي د هغه تنیزوالي یا د ټاکلو توانونو له لارې فزیکي روښانه کړای شي یا تشریح کړای شي (ریښتوني/مادي/ ټاکلي سیستمونه) - یا سوچه اندیز یا فکري جوړشوي، موخه-چوپړیز (د موخې په چوپړ کې) پیدایښت یا طبیعت وي (ادیال یا خیالي/ نه مادي/ نظري سیستمونه).

پیدایښتي - یا طبیعي سیستمونه:

ټول پیدایښتي سیستمونه په ریښتوني پېښشوي یا منځ ته راغلي (ریل یا واقعي) سیستمونه دي، چې د موخه-وري له انسانپیداکوني anthropogenen اغیزې پرته منځ ته راغلي او ځان پخپله ساتونکى یا خپلځانساتونکي دي. (بیلګه: Atom, Quantensystem, Lebendes System, Molekül

(Planetensystem, Ökosystem, Psyche, Organsystem, Zelle ,

مصنوعي یا هنري سیستمونه:

مصنوعي يا هنري سیستمونه هغه دي، چې د انسانانو له خوا په کې فکر شوی او جوړ شوي وي. دا کیدی شي مادي يا نامادي پېداېښت وي، خو زیات وخت دواړه سره یوځای کوي. د دې په منځ کې سړی (ریښتوني) تخنیکي سیستمونه (بیلگې: کارالات، ماشینونه، شمیرونې (کمپیوتر)) سوسیال یا ټولنیز سیستمونه (سوسیال گروپونه، کورنۍ، نژاد، ټولنې، عقیدوي ټولنې) او سوسیالتخنیکي سیستمونه (بیلگې: معلوماتي سیستمونه، انټرنټ یا نړیوال جال).

یو ګډوله له پېداېښتي او هنري يا مصنوعي ریښتوني سیستمونو بیوتخنیکي سیستمونه (بیلگې: مالاتنه او مالروزنه، پاکۍ جوړښتونه (کانالیزیشن)، مصنوعي زړونه) او سوسیال ایکولوژي سیستمونه انځوروي (بیلگې: کلتوري کرنيزي ځمکې، ساتنچاپیريالونه)

-- مادي سیستمونه هر یو یې د خپل ډول له مخې د هغه د چاپیریال په ښکاره - ، بند - او رابند سیستمونو وېشل شوي. سیستمټیوري د بنسټوپیر لرونکو سیستمونو جوړښتډول او خوزښت یې د څیرنې لاندې نیسي.

نامادي یا ناشییز سیستمونه ځانله او ځانله مصنوعي جوړ شوي، فکري سیستمونه دي، چې بې له انسانه ،، ټیله شوي،، له لارې کوم دینامیک نه راپیداکوي او شتون یې د مادي سیستمونو په واک کې دی (بیلگې: د کلمو سیستمونه، کواوردیناتسیستم، د اکسیومونو سیستم، مودلي او تیوري).

د یوه سیستم جوړښتوټي (توکی، برخې) داسې ټاکلکیري، چې یو له بل بیلابېلي یا رابندي، بېلابېلي دندې یا پوښتني په سیستم کې پوره کړي. په خټه کې هر په خوښه ریښتونی (ستورو، ونو، غرو، جوړښتبرخو) یا فکر پرې شووالات (غږونه، نڅېبې، زېږندي، سیمبولونه) د یوه سیستم برخه کیدی شي.

یو سیستم کړی شي برخسیستمونه ولري او هم پخپله د یوه پراخ سیستم (Supersystem) برخسیستم وي.

پرتله کونه

ډاکتر ماخان میری شینواری

تر دي مخکې ... وبخښی دا ،، تر دي مخکې، نه شته. تر ناسم دی او مخکې هم کلیوالي لیکندود دی.

له دي د مخه ... په بخښنه دا هم پوره نه دي.

له دي څخه د مخه چې په دي موضوع پیل کوم، د اړتیا له مخې غواړم دا لاندې ستاسو مخ ته کیردم:

ستاینوم، چې ما خپله لیکنه کې خوي وی لیکلی.

ستاینومونه به نوپه پښتو کې څنگه وي؟

مور په پښتو کې د دي له پاره د نورو ژبو په څیر د ستاینې جگونه نه لرو. زموږ زیات لیکوالان، چې زه گورم، ډېر او خورا ډېر د دي له پاره لیکي.

بیلگه ۱: چټک، ډېر چټک، خورا چټک.

بیلگه ۲: جگ، ډېر جگ، خورا جگ.

دا کړی شو نور هم وستایو، چې ولیکو، لا نور هم چټک، — ډېر —، — خورا — اونور.

دا لار چې په ژبه کې نه لرو، کیدی شي، چې دا د یوه قرارداد له مخې د پوهانو له خوا ومنل شي او یا یو بل څه ورته پیدا کړي. داد قرارداد له لارې کیدی شي، خو هیله ده نور څه سره پیدا نه کړو، چې بیا د قرارداد نوم پرې کیردو.

اوس راحم خپلو اري خبرو ته یعنې پرتله کونې ته:

زموږ زیات یا نږدې ټول لیکونکي اولیکوالان ژبپوهان د شیانو یو د بل سره پرتله کونه او په همدې ډول یې د پرتله کونې ستاینه په ،، تر،، کوي. مور،، تر،، پوره څېړلی، چې څه شی او څنگه کارول کیري.

لومړی: زموږ لیکونکي په دي اند دي، چې پرتله کونه د ،، تر،، سره کیري یعنې

سپین تر شین (هغې هغه، هغوي، تا، تاسو، ما، مور) (ډېر -، خورا -) ښکلی دی.

دویم: په پیدایښتي ډول یې، چې زموږ هیوادوال په بیلابیلو ځایونو کې کاروي:

هغه د ،، له ... څخه ،، سره پرتله کیري.

پوښتنه : له دوي، تاسو... او ... څخه کوم ښکلی دی؟
 سپين له شين (هغې هغه، هغوي، تا، تاسو، ما، موږ) څخه ښکلی (ډېر - خورا -) دی.
 دريم: سپين (را، وړ، در) څخه ښکلی (ډېر - ، خورا -) دی.
 په پورته ليکنه کې دا د ،، وړ څخه،، په ځای ځنې ليکوالان کله کله ،، تر يا نوره ،، ليکي
 يعنې:

که پوښتنه وشي، چې له سپين او شين څخه کوم ښکلی دی اوسپين وړ څخه ښکلی وي،
 نو وايو: سپين تر شين ښکلی دی. دلته ،، تر څخه،، نه وايو.
 تر د هغه مهال، ځای او يوه څه د پای په نڅېبه کونې سره يعنې ،، تر... پورې،، سره توپير
 لري.

گورو چې دا پورته ،، تر يا ترې،، د ،، وړ څخه،، په ځای راغلی.
 موخه: پرتله ونه د هغه ،، تر،، سره چې موخه وړ څخه د پای وي، نه کيږي، دا په دې
 مانا چې په لاندې کې ،، تر،،
 سپين تر (ما، هغه، تاسو او...) ښکلی (ډېر -، خورا -) ښکلی دی، ناسم دی.

يادونه: يعنې دا ،، تر،، هغه اړيکوی نه دی، دا له يوڅه يا چا يا شي څخه ښکلی دی، چې
 زيات کسان يې ليکي: ترې ښکلی.... چې دا ترې هغه د ،، وړ څخه ،، په موخه يا مانا
 دی.

نسبت:

موږ په پښتوگي نسبت ته څه وايو؟ (څه ووايو سم نه دی، ځکه دا موږ نه وايو، دا څه
 ورته ويلکيږي، دی. له دې امله: څه وايو، دی).

دلته هم شيان سره پرتله کيږي
 دا چې نسبت پښتو نه دی، نو کارونه يې کيدی شي له عربي څخه بل ډول وي، خوموږ يې
 هغه پښتو ډول سره کولی شو، ځکه په عربي خوتول نه پوهيږو.
 په گڼونو کې لويوالی، کوچنيوالی او برابروالی سره پرتله کيږي.

۲ نسبت (ته) کوچني (دی)
 په کسانو يا شيانو کې، لويوالی، ښکلا، پلنوالی، ...

کسان يا شيان:

الف نسبت ب (ته) ښکلی (جگ، پلن، ...) دی.

تناسب: گڼونو کې:

د دوه گڼونو پرتله کونه که دا سي وي، لکه د نورودوه گڼونو، نو وايو:

۲ نسبت ۴ متناسب ۳ نسبت ۶ ته

يا يې انډول ۲ پر څلور برابر دي له ۳ پر ۶ سره. يا دا لاندې

دوه و ۴ ته داسې دی یا برابر دي دې ته لکه ۳ و ۶ ته

نسبت به نو په پښتوڅه وي؟

په گڼونو کې پرته کونه:

۲ و ۵ ته کوچني دي

کسانو یا شیانو کې

سپین و شین ته ښکلی (جگ،) دی

د ننګرهار انګور د کابل انګورو ته ځواړه (ترو، ستر....) دي

نوګورو، چې د عربي، نسبت، د پښتو، و...ته، سره اندول دی.

تناسب به نو په پښتو څه وي؟

۲ و ۴ ته داسې دي لکه ۳ و ۶ ته

یعني ۲ په څلورو برابر دي د ۳ پر ۶ سره.

سپین و شین ته داسې جگ (ښکلی،) دی لکه برگ و خړته.

په پورته کې نوتناسب د برابر په مانا دی

یا داسې هم وایو چې:

سپین و شین ته په جگوالي کې داسې ځان نیسي، لکه برگ و خړته.

ګورو چې دلته تناسب ته د پښتو اندول، ځان نیونه، کیدی شي.

که شمیرپوهنې ته پام وکړو، نوتناسب د برابر په مانا راځي.

الف و به ته داسې جگ دی، لکه پ و ت ته

یا

الف و ب ته برابر جگ دی لکه پ و ت ته.

تناسب داسې هم لیکو.

$$a/b = c/d$$

پخوا موداسې هم لیکه:

$$a:b::c:d$$

ګومان مې دی انګرېزي کې يې اوس هم داسې لیکي.

لاس ته راوړنه: گورو، چې پرته کونه د، تر، سره نه کيږي.

بيا: سپين وشين ته بنکي دي يا

سپين له شين څخه بنکلي دي.

ناسم: سپين تر شين بنکلي دي.

خو سمې پرته کوني له پاره لیکو، چې: سپين له شين څخه بنکلي دي.

نو د، تر، سره پرته ونه شي کيدی، دا د، له... څخه، سره کيږي.

د تل له پاره، تل، ترته او تل ترته

ما څوکاله د مخه د تاند درني خپروني کې د يوه ډېردرانه او راته گران استاد يوه ليکنه ولوستله، چې له تاسو سره يې د شريکولو له پاره له هغې دا لاندې را اخلم او په دوه برخو يې وېشم:

يادونه: پخوا مې په دې يوه اوږده ليکنه کړې وه، خواوس مې دا نوې وليکله، چې د ليکنې ډول يې هم بدل غوندي دی.

لومړی: د تل له پاره:

، (د تل لپاره) په گرامري لحاظ قيدي عبارت دی. دغه قيد د پښتو په پخوانو کتابونو کې نه مومو، په غالب گومان په شلمه پيړۍ کې پښتو ته راغلی دی او د انگليسي ژبې د FOR EVER ترجمه ښکاري.،

— ، که څوک د متوفي په اړه وليکي چې: هغه له مور د تل لپاره لار؛ دلته يې نه (تل) او نه هغه د کلاسيکو اثارو عبارتونه معادل دي. ځينې خلک (د تل په مخه) عبارت استعمالوي چې شايد (د تل لپاره) تر گردو نږدې معادل وي. مور ويلای شو چې: هغه له مور د تل په مخه لار.،

دويم: تل، ترته او تل ترته:

، (تل) ډېره لنډه، يوه سيلابي کلمه ده خو د ابدیت لویه معنا پکې نغښتې ده. په همدې وجه ډېر ځله لیکونکي د هغې تر معنوي اثر لاندې راشي او یو څه نور توري ورسره زیات کړي چې په صورت کې یې هم د محتوا قوت پیدا شي. پخوانو چې (تر تله) جمع کړی او (تر تلو) یې بللی دی، یا پې د (تر تله) په ځای (تل تر تله) راوړی دی، وجه یې همدا د ټینګار غوښتنه ده،،

ګرانو لوستونکو!

زه په دې لیکنې نور څه نه لیکم، خو دې د ،، تل له پاره، تر، تر تله ،، له پاره غواړم یواځې یوڅو غوندې له تاسوسره شریکي کړم او په تل تر تله لږ تم شم :

له دې د مخه، چې په دې موخه څه لیکو اړین بولم، چې د سم اند(منطق) څخه روښانه ونه وکړم.

یو: منطق

راځی، چې له هر څه د مخه لومړی د سم اند یا منطق په بنسټ ،، وینا،، تعریف کړو:

پیژند (دا پیژند د شمیر پوهنې سم اند څخه دی): وینا د ویونو یا کلمو موخه وره څنګ په څنګ ایښوونه ده، چې یو ،، رښتیا ارزښت،، رښتیا یا نارښتیا ولري.

که ووايو، چې:

نن د کابل دښار د هوا حالات.

دا وینا نه ده، ځکه موخه وره نه ده، ځکه چې ،، رښتیا ارزښت،، رښتیا یا نارښتیا نه لري.

که ووايو، چې

نن کابل کې ورینګي (ورښت). وریري.

دا وینا ده، ځکه موخه وره ده او یو رښتیا ارزښت لري، یعنې یا به ورینګي وریري(باران نه وریري، باران مېبارد)، چې رښتیا ارزښت یې رښتیا دی او یا به ورینګي نه وریري، چې رښتیا ارزښت یې نارښتیا دی.

پورته جمله ویلای شو:

نن په کابل کې ورینګي وریري.

په کابل کې نن ورینګي وریري.

ورینګي وریري نن په کابل کې.

د سم اند له مخې دا ویناوې دي . ویونه موخه ور سره ځای په ځای شوي، خو دا چې ژبه یې څه ډول لیکنه غواړي، دا بیا بله خبره ده.

جمله یا بهتره وینا لرو: ،، استبدادي نظام د تل لپاره نسکور شو،، دا ویناده، ځکه چې ،،رښتیا ارزښت،، رښتیا یا نا رښتیا لري.

دا چې دا ،، استبدادي حکومت،، به بیا راځي او که نه ، د دې سره یې موږ سر او کار نه لرو. دا د یوه کس اند دی او څرګند یې کړ.

دوه: له پخوانیو کتابونو څخه ګټه اخستنه اړینه ده، خو دې ته باید ګوته ونیسو، چې موږ له پخوا څخه ډېر څه نه لرو، موږ همدا اوس خپلې ژبې ته وده ورکوو او دا – د لوي څښتن په برکت- په وده کې پوره چټکه ده. زموږ هر شاعر او هر ادیب د هغه وخت له ادبیه او شاعره ښه پوهیږي او دا باید همداسې وي، ځکه چې دا یوه طبیعي پروسه ده.

اوس راځو خپلې اړي لیکنې ته:

لومړي ته:

دوه برخې دي.

۱ – د دباندنۍ ژبې اغیز:

دا سمه خبره ده، کیدی شي دا وي، ځکه موږ اړیوچي هر څه یا ټولې پوهنې – ژبه هم – د دباندنیو ژبو په مرسته مخ ته بوځو، نو اغیزبه یې هرومرو وي، خو ایا دا اغیزې د ژبلاړو او د موخه وړتیا سره سم دی؟

دې ته باید تل پوره پام وي.

اوس راځو د ،، تل له پاره،، ته

دې ته بايد پام وکړو، چې دا د FOR EVER اندول دی اوکه نه؟ يعنې موخه وردی، که نه؟

يا زموږ ژبلار به دا وي، که نه؟

پوښتنه: ټکسي دې (د) څه وخت (له پاره) راغوښتی؟

له هر څه دمخه بايد دې پوښتنې ته پام وکړو يا پام راوگرځوو، چې زموږ پښتو همداسې ده او که نه؟

که پوښتنه سمه وي، نولاندې ځوابونه يې هم هرومرو سم دي.

— د سبا له پاره مې په يوولسو بجو ټکسي راغوښتی دی.

— د ... له پاره مې په يوولسو بجو ټکسي راغوښتی دی.

— ... ته مې....

— ... په يوولسو بجو مې ټاکسي راغوښتی دی.

د سبا په ځای چې درې ټکي ځای په ځای شوې، هر مهال (د ژبندود اوسم اند سره سم) ليکل کيدی شي.

داسې هم ويلی شي، چې:

— د تل (د درې ورځو، د يوې اونۍ، د راتلونکو څو ورځو، د هرې ورځې) له پاره مې په يوولسو بجو ټاکسي راغوښتی دی.

دا غوندې، رښتيا ارزښت، رښتيا يا نارښتيا لرو دی شي، خو موږ يې دلته د رښتيا ارزښت سره سر اوکار نه لرو

دويم ته: ، تل، تر تله، تل تر تله

پوښتنه ۱: ته څومره (وخت) دلته پاتيرې؟

زه څلور ورځې (يو کال، تل) دلته پاتی کيږم.

پوښتنه ۲: ته د څه وخته پورې دلته یې؟

زه دلته د څلور ورځو (یو کال، تل) پورې دلته یم.

دلته هم گوره همغه د ،، تل له پاره،، په څیر څه شته، چې رښتیا ارزښت لري. دا به یا رښتیا وي یا نارښتیا

پوښتنه ۳: ته له څه وخت تر څه وخت دلته یې؟

زه د ۵- م تر ۱۰ م د حمل دلته یم.

بنسټیزه پوښتنه ۴:

ایا تل تر تله د تر تله لپاره ټینګار دی؟

بیا لنډ:

څومره وخت؟ تل.

د څه وخت له پاره؟ د تل له پاره.

تر څه وخته؟ تر تله.

موږ به دې تل تر تله ته لږ تم شو.

ایا هر څه چې شته وي، هغه پیل او پای لري؟

و به وایو، چې هو.

هر څه چې پیدا کیږي، هغه پیل او پای لري.

یو څو بیلګې:

په مرستون کې د مړي په خښځای داسې لیکي: ۶. ۵. ۱۹۷۸ - ۳. ۸. ۲۰۱۸

په تورويي لیکو: شپږم د پنځي ۱۹۷۸ تر ۳ د اتمې ۲۰۱۸

دا په دې مانا چې: له تر

اوس نويوښتنه دا ده، چې شته وي، خويپدا نه وي؟

ايا داسې څه شته؟ هو او هغه زموږ رب دی.

رب تر تله برقرار دی او پیل يې هم له تله برقرار دی، نو

دلته به هغه د رحمان بابا د شعر د يوه نيمبیتي راوړو، چې دا درانه استاد هم په خپله ليکنه کې راوړي:

،، تل تر تله برقرار دی رب زما،،

دا د رب له پاره داسې ليکو: تل تر تله

دا په دې مانا چې له تل څخه تر تله پورې. يعنې دا لومړی ،، تل،، د ،، تر تله،، له پاره ټينگار نه دی.

نيونه، بنوونه، غوښتنه

دا ويونه، چې زه يې دلته اوس د گرانو لوستونکو سره شريکوم، زيات په شمير پوهنه کې کارولکي وي، خو په ورځني ژوند اونورو پوهنو کې هم ورسره مخامخ کېږو.

زه زما ليکنې له الماني څخه راژباړم. زه باوري يم، چې له مانور تکړه کسان شته، چې دا کار به کولی شي، که دوي يې پخپله نه کوي، نو هيله ده، چې لږ تر لږه خومرسته وکړي.

ورانديونه (preconditio لنډ: نيونه، فرضيه)

وړاندنيونه يو حالت او يا يو خوي دی، چې بايد پوره وي، له دې د مخه چې يو بل حالت، يوه کړنه يا يو بل خوي او يا يوه بله پروسه د ښوني شي يا وښول شي.

د بيلگې په توگه په يوه څه کې د ننوتني منلو يا داخليدو اجازې د مستحق کېدو له پاره ازموينه زيات وخت يوه وړاندنيونه يا که غواړي فرضيه ده

يوه وړاندنيونه کېدې شي يواځې د يوه حالت يا يوه خوي يوه وړاندنيونه وي.

په سم اند کې وړاندنيونه په لاتين کې د پريميس Premise په نامه هم بلل کيږي.

په شمېرپوهنه کې وړاندنيونه د يوې ښوونلارې يوه غوره برخه جوړولی شي

په دې توگه ايندکشن وړاندنيونه induction precondition
Induktionsvoraussetzung پاڼونه د ايندکشن ښوونه (the prove of induction)
Induktionsbeweis (د ځانگړو څخه په توليزو پاڼونه) پيل په نڅښه کوي.

بېلگه : په ډېرو هېوادونو کې د تابعيت منلو لپاره په پوره سويه د ژبې زده کړه مخ د مخه وړاندنيونه ده.

په افغانستان کې د پوهنتون ننوتني لپاره د کانکور ازموينه وړاندنيونه ده.

قضيه يا جمله :

جمله په شمېرپوهنه او سم اند کې يوه نوې پوهه يا پېژندنه ده ، چې له اکسيومونو، ټاکندويو (پېژندونو يا تعريفونو) او څرگنده جملو څخه فرمولېدې کيږي. ددې لپاره، چې د يوې جملې وينا و منل شي يا وپېژندل شي، بايد و ښوول شي . که په کره توگه ونيسو نو دا يوې منلې legitimierte (قانوني) پرلپسې تولگيز (صنفي) پرېديکاتي سم اند د پاڼوني پرلپسې ده يا که غواړي پايله ده.

ښوونه:

په شمېرپوهنه کې ښوونه د يوې وينا د رښتياوالي يا نارښتياوالي باوري راوېستنه (ښوونه) ده. دا د اکسيومونو، چې سر له سره رښتيا نيول شوي وي او نورو وينا و څخه،

چې رېښتياينه يې تياره ښوول شوي وي راوېستل کيږي.. دلته له اکسيوماتيکي **axiomatischen** ښوونې خبرې کوو.

شمير پوهنيز ښوونيزيات وختپه وړو، وړو پلو د نورو غونډالو يا جملوپه بنسټ سرته رسيږي.

جوړښتيزې - او نا جوړښتيزې ښوونې.

شتونښوونه:

شتونښوونه چې وښايي ده، يا يوه تلنلار ورکړ شوې، چې اوبی ته موبيايي، دا په دې مانا چې، يواوبی جوړيږي يا منځ ته راځي.

د يوه نه جوړښتيزې ښوونې سره د خوښوونو لړلوسره د يوه اوبېشتون پای کيږي. کله ختينا سیده نيونې کيږي، چې اوبېدي شتون نه لري. له دې ښوونو لاس ته نه راځي، چې سړی څنگه اوبی لاسته راوړي.

غوښتنه (ثبوت) Behauptung

غوښتنه (ثبوت) Behauptung يا ،، څرگند يا روښانه حکم ،، تضمين شوی قضاوت،، هم بلل کيږي، يوه جمله ده د ځانگړې مانا سره او له ويونکي څخه داسې ويل کيږي، چې ټوليزه او د تل لپاره وي. که د بېلگې په توگه څوک پوښتنې ته ، چې ايالندن له پاریس څخه لوي دی،؟

ځواب وايي: لندن په ۲۰۰۰ ز ک کې د پاریس څخه زيات اوسيدونکي لرل،، نو له دې سره دی غوښتنه رامنځ ته کوي.

يوه غوښتنه نه يواځې لکه (څرکندونه) ويي نه يوه جمله ده د ټاکلي خوندیوني (متن) سره، بلکې يو ټوليزه کرڼه کاروايي ده: د ويل شوې وينا لپاره يوه ټوليزه په اختيار کې نيونی (چې گوندې د ټيکوالي دعوا پرې شوي وي) باوري کيدنه . John R. Searl ددې لپاره د خبروکار “speech act” کلمه و کاروله.

غوښتنې کېدای شي ټيک (همداسې رښتيا) وي يا نارښتيا. دا له دې امله موخه وړي دي، چې غوښتنو باندې د منلو او ردونو له امله خبرې اترې يا که غواړی مباحثه وشي، شک پرې راشي، ومنل شي يعنې تصديق شي، چې زور پرې واچول شي، وښوول شي، رد کړاي شي(يانې تضاد يې وښوولی شي).

د نورو ژبنيو څرگندونو څخه يې رابېلونه

غوښتنې (ثبوتونه) نه دي لکه دا لاندې:

- ۱ - په نيو نو ودانې يا فقط نيولشوي يا نا جدي جملې. بېلگې په توگه په ادبياتو، ژبتمرينونه يا توکي تکالي لکه (،،په يوه وخت کې يو پاچا وو.....،،)
 - ۲ - پوښتنې، شک، گومان(،، نه پوهېږم، چې ايا دا با راشي،،)
 - ۳ - تيوريټيکي نيو نې(،، نيسو، چې هر مالک د جگې گټې هلې ځلې کوي،،)
 - ۴ - امر (،، لاسونه جگ،،)
 - ۵ - کلیمه ټاکنه يا نوميال پېژند (،، د زياتو اتومونو ټينگ ترنه دي،، ماليکيول،، و بلل شي.
 - ۶ - د ځانيز خوند يا مزې څرگندونه(،، دا موزیک مي ښه راځي،،)
- کومه گټه نه لري، چې دلته د رښتياپوښتنه رامنځ ته کړو. دا ډول جملې له بله اړخه په ارزښت کيږي، د بېلگې په توگه موخه وړتيا، هنري خونديونه، مجلس ارزښت.

د غوښتنو ډولونه.

غوښتنې د خپلو منځپانگو له لارې په برخو وېشل کيږي، د بېلگې په توگه:

-- غوښتنه، چې نړۍ څنگه جوړه شوې، داسې په نامه empirische يا په تجربو ودان، په رښتيا faktische يا مثبت

ښوونه(،، دا ونه له لسوکالوزره ده،،،،،، سرب له وسپني درانه دي،،). دا ډول غوښتنې تجربه- پوهنه ده، په ځنگړي توگه empirische ايمپريکي کارونه په پيداېښتي پوهنو کې.

-- سم اديز-شميرپوهنيزې غوښتنې(،،د ۱۴۴ څلورۍ ريښه ۱۲ ده،،). دا د شميرپوهنې اوسم اند اله ده.

-- ارزښتيونکي غوښتنې (،، سپين و برگ ته ښه باجه يا رباب وهي،،).

-- يوه لار، يوه کچه، اخلاقي غوښتنې(،،سړی باید له دوي سره مرسته وکړي، چې بې له کومې تېروتنې يا ناوړه کړنې يا گناه اړ شي،،). دا ډول غوښتنې د نورماتيوي-يا مثبت اخلاق Ethik الې دي.

-- hermeneutische روښانه، موخه ښوونيزې غوښتنې (،،د سپين بيرغ ښکاره کونه دا مانا لري،چې: ،، مورتسليم يو،،). دا ډول غوښتنې د ژب - او کلتورپوهنې الې دي.

د نننيسايکولوژيکي يا دننه (ځان) کتنې غوښتنې innerpsychische oder introspektive Behauptungen

(،، زه د غاښ درد لرم،،،، گڼی خورخوند لري،،،، زه گورم، چې ترمومتر ۱۰ درجې خيلزيوس ښايي،،).

غوښتنې په نورو برخو هم وېشل کيږي په:

-- غوښتنې په پخواني وخت کې په يوگرو يا ځانگړو پېښو، اوسمهال يا راتلونکو پېښو.

(،، گوپټې په ۱۸۳۲ کې ومړ،، که د گوپټې په ځای مې کوم افغان ليکلی،نود زېږېدنې يا مرگ ورځ مې پې بايد اسانه پيدا کولی شوی، دا چې دا مې نه شوکولی، اړ شوم همدا الماني پرېږدم.په خواشینی). دا ډول غوښتنې د تاريخپوهنې الې دي.

--- د ټاکلو ډولونو شيانو شتون غوښتنه (،، په دې ځنگله کې ډينگرۍ شته،،).

--- په تجربوي قانونمندی يا لاراروندوالي غوښتنې (،، که څوک يوه کريستال گلنۍ په مرمځمکه وغورځوي، زړې زړې کيږي،،)

--- د علتونو غوښتنه (،،سپي مړ شوی، ځکه چې هغه سرطان لرونده،،).

موږ د ثبوت په ځای د دې نوي وی ،، غوښتنه،، سره بلد نه يو، خوگورو چې دا سم همغه ثبوت دی.

غوښتنه: سپي په سرطان مړ شوی.

ښوونه: دا بيا بايد وښوول شي، چې همداسې ده اوکه نه.

Imperativ په امريه بڼه، غوښتنې، امر

Implikation په کې رادننه کونه

جمله (شمير پوهنه)

جمله په شمير پوهنه اوسم اند کې يوه نوي پيژندنه ده، چې دا له اکسيومونو، پيژندونو او تازه پيژندل شوو جملو څخه وتلي فرمولبندي کيږي يا جوړيږي. د دې له پاره چې د يوې جملې وينا د پيژندل شي، بايد دا وښوول شي.

په نورمال ډول جملې د خپل غوره والي په ترتيب په يوه اهرامډوله ترتيب په برخو ووېشل شي، چې ترتيب يې داسې برېښي:

۱ - Lemma مرستندوی جمله (د يوه غوره ښوونه کې مرستندوی جمله)

۲ - Korollar د کره کونو يا ترې لاس ته راوړنو يوځاي کول، چې دا له يوې جملې يا يوه پيژندې د لويو بوختوالو را کول کيږي. زياتوخت پای لاسته راوړنې)

۳ - Proposition (سم انديزې ويناوې).

۴ - جمله يا تيورېم Theorem (پوهنيزه - او بنسټجمله يا ستجمله. Theorem تر اوسه په زياتو ژبو کې کارولکيږي.

تل ژبنيز - يا ورځني ژبنيز ليدنې غوښتنه

--- تل ژبنيز ليدنې غوښتنه په ټوليزه توگه فکر دی. که سړي ته يو فکر يا پېښه پيدا شي، نو سړی کړی شي دا يوه غوښتنه وېولي.

بيلگه- غونډاله: زما غوښتنه ده، چې زه موټر بيايم.

مانا: زه اوس په دې فکر راغلم، چې په موټر کې ځم.

غوبښتنه د فلسفې له لیده یا له مخې:

د فلسفې پوهنې له مخې د **Immanuel Kant** (ایمانول تراوس مې نه پیژاند) کاتیګوري (ډلې) غوبښتنه د احتمالي لارو - - یا قانونمندی په بنسټ په درې برخه کاتیګوريو وېشل کېږي: دروغ، پوهیدنه او توکلي پېښېدنه. د **kategorischen** یا ناسیده ویناو په بنسټ دروغ هغه د غوبښتنې زیاته پېښېدونکې بڼه ده. **Konjunktivs**

ویناډولونه یا وینابڼې:

درې Modi مودوله یا ویناډولونه شته: ایندیکاتیو، کونیونکتیو او ایمپیراتیو

ایندیکاتیو Indikativ نومیڼال وینابڼه ده: ته ځې، هغه ځې او داسې نور.

کونیونکتیو یا ناسیده وینابڼه: غوښتن- یا هیله بڼه: زه به لار شم، ته به لار شي.

ایمپیراتیو Imperativ امر بڼه: لار شي.

Konjunktiv ناسیده وینا:

کونیونکتیوپه هغه حالتونو کې کارول کېږي، چې ریښتونی نه، بلکه یواځې شونی یا ممکن وي. یا دا:

زیات وخت وینا په ناسیده وینا کې د امکان په چاپیریال کې راځي، دا د امکان بڼه یا شونتیا بڼه او یا کې د نتيابڼه هم بلل کېږي. کونیونکتیو دا نه ښايي، چې یو څه شونی دي.

زه به لار شم، ته به لار شي اوداسې نور.

دا موضوع پوره اوږد او په زړه پورې د خبروڅه لري.

دا څه لیکنې مې چې وکړې، نود ژبې سره مې مینه نوره هم زیاته شوه اوداسې وایم، چې په دې زاړه بدن یا تیروخت د ژبې زده کړی شم.

دا زما یوه مشوره ځوانانو او په پوهنه کې هڅاندو ته - په هره پوهنه کې چې وي- دا ده، چې بې له یوې پرمختللي دبانډنې ژبې - چې وړانیزمي انگریزي ده- هیڅ نه کېږي، موږ یې د زده کړو وروسته پاتې ټولنه یو اوږبه موټوانمنده، خو هم وروسته پاتې ده او هرڅه باید له بلې ژبې راوښو.

Smakhan1946@gmail.com

نیولوجیزم Neologismus

منلي انجنیر صیب ستانه میرز هیر په م ک کې وړاندیز کړی وو، چې د علومواکادمي له خوا دې یوه ډله جوړه شي، چې دا نیولوجیزم زما په اند د څیړنې، پراخونې او ورسره بلدونې او بلدېدنې کارمخ ته یوسي. زه داسې لږ پوهیدم، چې گوندې دا خود نوو وینو سره سر اوکار باید ولري، خوبیا مې هم وغوښتل، چې ځان داسې لږ څه پرې وپوهوم، نو د الماني ن ج له لارې مې دا لیکنه برابره کړه، چې له تاسوسره یې هم په مینه گډوم.

دا لیکنه به دوه برخې ولري، چې لومړۍ به یې د نیولوجیزم سره ځان بوخت کړي او دویمه به یې نیولوجیزم ته د پښتو اړتیا په هکله وي او په دې اړوند به د ژبپوهانو کار څه وي او که نورې اړتیا به مو اړینې وي.

که زما د لیکنو سره څوک داسې لږ بلد وي، نو دې ته به یې هم پام شوی وي، چې زما په لیکنوکې پردې ویونه کم لیدل کیږي، پرته له هغه پوره اړینویونو، چې پښتو انډول ورته نه پیداکیږي، چې هغه به هم زیات پیداښتي ویونه نه وي او هغه به هم د هغې اړونده ژبې د ودې له مخې منځ ته راغي وي.

یوه داسې ځوان پښتون راته لیکلي وو، چې گوندې زما لیکنې یې لوستلي، خو ډېر ساده دي.

لومړۍ برخه

نیولوجیزم:

یو نیولوجیزم Neologismus په یوې ژبټولنې کې په ټولیزه کارونه کې د مخه تړي تیرشوی یعنې د پرېښودو ژبني ویونو بیا نوې کارونه ده، وایي

- یو نوی راپیدا کړی وی (نوی وی) په همدې توګه یو همداسې ویینه (افاده) یا

- یوه نوی مانا، چې د هغې سره همدا اوس لرلی وی، په همدې توګه پخپله ویینه (افاده) باندې سمبالیري (نوی مانا) یا دا نوې مانا ورته ورکولکیږي، یا هم دا وی په همدې توګه ویینه پخپله، چې نوې مانا غوره کوي.

که دا دیوې ژبټولنې په دننه کې پراخونه ومیندي یا د ژبټولنې په دننه کې وزغلي، او د ژبویونو کتاب (ډکشنري) یې را واخلې او د دې ژبې ژبپانګه کې ځای ونیسي. د نیولوجیزم له پاره کرکتریسټیک یا خویغوره-والی یا خویټاکونکی دی، چې ویونکی دا په یوه وختواتن کې د نوې په توګه خپلوي. کوم ویونه (لا) نیولوجیزم دي، په دې پورې اړه لري، چې له کوم وختکې څخه سړی د یوې ژبې ویونپانګه (ویونو پانګه) په پام کې نیسي یا څیړي. د دې په څنګ کې په ټولیز-ژبنیز ستاندارد ویونکتابونو (د ویونو کتابونو یا

ډکشنري) رانيولشوي نيولوجيزمونو له پاره په ډېرو ژبو کې ځانگړي ويونکتابونه، چې دوي ځانله يا ټيک د همدې ويونپانگه (که ويونپانگه؟) څيري شتون لري. د نيولوجيزم ويښي (افادې) ته د زړې يوناني ويونه „*νέος neos*“، نوې، او *λόγος logos* Wort،، وي،، بنسټ ته پراته دي، چې په پښتو يې نويوی (نووی يا نوی وی) بللی شو.

د دې کليمې جنجالپر اېلم ته

دا د نيولوجيزم وی يا کليمه په ژبپوهنه کې نه بيخي ساده يونوالي يا يواندوالی نه لري.

Hadumod Bußmann (هادومود بوسمن) داسې پېژند ورکوي:

نوي په کاراچولشوي يا نوي منځ ته راغلي ژبنيزي ويښي،، داسې ويونه په ويجوروني، ويجوروني يا د ماناوونوالي له لارې منځ ته راځي. ځانله د نيولنگويستيک *Neurolinguistik* يا نيورژبپوهنه (نوي ژبپوهنه) کې د دې وی له پاره د دې وی يا کليمې د نوي پيدايښت منل منځ ته راځي يا د دې وی منل کيږي.

هلموت گلوک Helmut Glück له يوې لور نيولوجيزم له نوپيدايښت سره برابر وټاکه يا کيښود او په چوځونۍ،، وينوپيدايښت،، سره په حواله نيولوجيزم، دا ورکړلشوي بيلگې مگر ټيک د ويجوروني، پوروني يا ماناووني حالتونه دي. د ژبپوهنې ورځنيوالي يا رواج کې که هرڅومره ناوخته نو د ۱۹-مې پيړۍ پای څخه،، ويپيداکونه/ پيلپيداکونې،، له يوې لوري او،، ويجوروني،، بلې لور ته توپيروي.

بيلونه

د ژوندۍ ژبې خبرپکونکي هره ورځ نوي ويونه جوړوي يا پيداکوي، چې د هغوی سره دوي سملاسي يا توکلي بلننشياوي يا نوموننشياوي ډکوي يا بندوي. زيات له دې ويونو ټيک يوځل په کارلويږي. زيات وخت د دې ويونو موخه په دې کې ده، چې د هغه سره يو نومونحالت پوره کړي.

د نيولوجيزم ډولونه

د نيولوجيزم لاندې ډولونه کيدی شي سره توپير شي.

نوويونه(نوی ويونه)

ويښي او ماناوي نوې دي. د نوي ځوان وخت بيلگه يې د لنډخبرليزل له پاره وتونوی *simsen* له SMS څخه دی.

نوي ماناوي

يو زوړ وی ټيک يوه نوې مانا (پسې يا بله مانا هم) اخلي. په دې توگه گوندي له يوه زاړه وی د بيلگې په توگه مورک *Maus* په يوه،، تخنيکي الې، د شميروني ورشو، کې هم ځای په ځای شي.

نوي کمپنیشنونه یا نوي گډوله لکینه:

دلته هغه کارونو یونه سره یوځای کيږي (Internetcafé انټرنټکافي، لپټاپ بکس Laptop-Tasche، انالوگ ساعت Analoguhr).

نيولوجيزم او ژبنورم

که نوی وی کارونې ته ريشي، نو خبرېکونکي زيات وخت د نورم د نه باور تيا سره مخامخ کيږي.

وبينه، مانا او کيدی شي د ډېر ماناوالي

- ويينډول يې لومړی په ورځنی کارونه کې ساتل کيږي. په ځانگړي توگه پورويونو کې دا زيات پيښيږي، خو نه تل، يوه د اعيارونې (چمتوکونې) پروسه پيښيږي، چې د هغې سره د ترې پور شوي ژبې وينډول د فينومينسيستم سره سر وځوري. د دې له پاره بيلگه ډولنډ Download دی

په ژبه کې پردي ويونه ځای نيسي، ځکه چې په الماني همداسې پښتو ژبه کې ورته انډول نه پيدا کيږي.

Kunstwort مصنوعي وی یا هنري وی (هنروى)

د هنروي سره هغه وی په نڅېنه کوو، چې د يوې ژبې د ويجورونې پيداېښتي الاتو سره جوړ نه وي او د يوې بلې ژبې څخه هم نه وي پور شوی. دا يوه نوې ريښه جوړوي اوزيات جگسومبولیک يا زيات نمونه-ييز (نمونييز؟) دی. نوي جوړ شوي هنرويونه زيات وخت د نيولويجزمونو په حيث باوري وو.

د شعرونو ترتيب او بيتونوکي سړی زياتوخت د هنرويونوسره مخامخ کيږي.

جوړښتومونه

د هنرويونو له پاره زيات جوړښتومونه: د ويونپيلو (د ويونو د پيل) يوځای راکښنه، يوځای ايښوونه، او د گرافيمونو Graphemen د گډوله کونې لندونه.

يوځایر اکښنه:

په دې د هنرويونوکي دوه يا زيات ويونه و يوه وي ته راکښلکيږي (،، سره ويلیکول،،)، چيرته چې سره يوبل باندې اوښتونې برخه لري کيږي. د دې له پاره بلايلي په نڅېنه-وني شته، د بيلگې په توگه، يوځای راکښنوی، سره ويلیکولوی، گډوله-وی....

بيلگې:

- Teuro له teuer (گران) او Euro (یورو)

- [Demokratur](#) له *Demokratie* او *Diktatur*

- [Grusical](#) له پاروونکي *Grusel* او *Musical* موزیک څخه

- [Informatik](#) له *Information* او *Automatik* (یا *Mathematik*) څخه

اینفورماتیک په نامه پوهنځی شته اولوستل یې وایي چې له شمیرپوهنې ستونځمن دي. مور د کمپیوترساینس په نامه پوهنځی لرو، نه پوهیږم، چې هلته به څومره د اینفورماتیک سره سروکار لري، خوگومان مې دی، چې دومره ډېر به نه وي.

- [Mechatronik](#) له [Mechanik](#) او [Elektronik](#) څخه.

دا یوه نوي د موټرو مسلکي زده کړه هم ده، ځکه د نویو موټرو ماشینونه ټول په همداسې الو سمبال دي، چې مینډاترونیکان ورسره سروکار لري.

- [Glokalisierung](#) له *Globalisierung* او *Lokalisierung* څخه.

Zusammensetzung von Wortanfängen

د ویونو پیلې سره یوځای ایښوونه

دا هنروینه د سیلېولنډویونوسره خپلوان دي:

بیلگې:

- [Modem](#) له *Modulator* او *Demodulator* څخه

- [Moped](#) له *Motor* او *Pedal* څخه. دا د ډډېبي اوبایسکل څخه جوړ په پښووهن-الاتو ځي یا بیول کیږي.

- [Chipitts](#) له *Chicago* او *Pittsburgh* څخه

- [Haribo](#) له *Hans Riegel Bonn* (هانس ریگل نوم دی، چې له بن وویا دی؟) ()

څخه. دا یوه خوړه دخوړو جوړه میوه ده، چې کوچنیان یې په مینه خوري.

- [Milka](#) له *Milch* شودو او *Kakao* څخه جوړ څه دي. خواره خو هرومرو دي.

Abkürzungen لنډونې

لنډونې هم کیدی شي هنروپونه وبلل شي
بیلگه:

„Nato“ د North Atlantic Treaty Organisation له پاره لنډونه.

دا لومړۍ برخه زموږ له پاره دلته همدومره بسيا کوي او اوس راځو دې

دويمې برخې ته:

د پښتو ستونځي او نيولوجيزم:

د پښتو د پوهنيزې ودې له امله او که غواړی، د نه ودې له امله دپښتو ژبې ستونځي هم زیاتې دي. موږ اوتاسود دې لیکنې سره داسې لږ سر نیولوجیزم ته ورښکاره کړ او ومو لیدل، چې دا نیولوجیزم د یوې ژبې ویونکو د ودې سره هم سیده تر او لري

هنروپونه او نیولوجیزمونه

ټول هنروپونه نیولوجیزمونه نه دي. یوه ویکتابیزه (د ډکشنري) نڅېنه یو اوږد وخت د نیولوجیزم په څیر گڼل کیږي. د زیاتې پراخیدنې او د کارونې دوام سره د ټولژبنیز وپېانگې د ورسره ورځنې یا اري ژبې برخه گرځي.

دا چې په پښتو کې به نیولوجیزمونه کوم وي، زه ترې نه یم خبر اونه پرې پوهیږم، د دې دې ماته بڅښنه وي، خو هغه ویونه چې موږ بدل کړي یا د نورو ویونو په ځای، چې گوندې موږ یې پښتو کوو چې تاسوته به هیله ده زما د لیکنو معلومي وي- هغه - په پوره خواشینۍ باید ووايم - چې له هره اړخه ناسمي دي لکه:

مايع ته اوبلن ويل اود سلمې په ځای سلنه کارول، د ستاندارد، سطحې سويي په ځای کچه کارول او داسې نور.

دلته به مې هم وړاندیز دادی، چې د نورو ژبو په مرسته به هرې پوهنې ته وده ورکوو او هلته په نورو ژبو کې زیاتوخت د پیدایښتي ویونو له پاره موږ په پښتو انډول پیداکولی شو اوکه نه نو بیا د همغې ژبې همغه وي لیکو اوکه په عربي انډول باندې یې پوهیدو، نو هغه هم له نوروښه دی.

يادونه: ځان پالنه دې نه وي، خو دا به ووايم، چې په نږدې څلوېښتو کتابونو کې، چې راټولونې او ژباړې دي، ما شميرپوهنه په پښتو ليکلې، دا په دې مانا، چې په پښتويغني ټول مسلكي نومونه په پښتودي اودا ما جوړ کړي نه دي، دا نيولوجيزمونه نه دي، دا موږ په ژبه کې لرلي ويونه دي، چې ما به لومړي ځل ترې کار اخستې وي يا به مې لومړي ځل په کار اچولي وي او له دې امله دزياتو گوټنيونو سره مخامخ هم يم، خوباورلرم، چې دا به هغه خپل ځای نيسي. ماته غوره دا برېښي، چې زما په اند ناسمون په کې نه شته اوکه وو، نو هغه به د راتلونکو ځوانانو دنده وي، چې سم يې کړي.

زموږ لومړۍ دنده: کتابونه له نورو ژبو په پښتو ژباړل، دا په دې مانا، چې مسلكي ويونو ته هم د پښتو انډول پيدا کول لکه د مشبوع له پاره موږ يا ماږه ليکل او د داسې کتابونو دېرول.

بيا زما تل ځوانانو ته مشوره: که غواړو وپوهيږو او پوهه مو نوروته ورکړي شو، بايد په يوه پرمختللي د باندنۍ ژبه ښه وپوهيږو.

ډاکټر ماخان ميري شينواری

دا مو د ستونځو بيو لار نه ده

زه – لکه د تل په څېر – د ژبپوهانو او په ژبه کې د نوښت مينوالو څخه بڅښنه غواړم، چې دا د دوي د ژبسمون او نوښتونو سره هم اندې نه يم، خو باور وکړی، چې دا څه چې زه ليکم هم، د ځان غوښتنې او ستاينې له امله نه دي.

دا چې ژبه مو نوې د دولت د ژبې په څېر ميدان ته راوتلې، نو دا ستونځې مو تر يوه وخته پورې شته. دا ستونځې ټولې ژبې لري، هغه چې ډېرې پرمختللي ژبې هم دي. دا ستونځې چې موږ يې په ژبه کې گورو، داسې ستونځې دي، چې موږ ورسره سم ژوند کړی شو او لکه څنگه چې د نورو ژبو خاوندان د خپلو ژبو سره په دې هکله ستونځې نه لري او يا نه دي راپيدا کړي، موږ يې ورسره نه لرو او له موږ څخه هر يو هم لکه د نورو ژبو خاوندان د سمپوهېدنې له امله د ستونځو سره نه مخامخ کيږو، نو بايد راپيدايې هم نه کړو.

يوه بله يادونه: زه چې د خپلو ځوانو ليکوالانو او ژبپوهان ليکنې لولم، نو باور وکړی، چې ورته خوښېږم. دوي توانمنده کسان دي او زه ورته د راتلونکي له پاره ډېر ښه ليد لرم او د نورې توانمنديکې دو هيله يې لرم.

ستونځي مو څه دي؟

نوري ستونځي څنگه زېږوي؟

زموږ ژبپوهان او ژبمېنوال، چې سره کښېني او د خوب ته تللو وخت چرت کې لارشي او يو څه ورته فکر ته راشي، چې بدلو يا سمون يا پيدا کيډنه کې فکر لار شي، نو سملاسي غواړي يو څه ورته پيدا کړي او يا کله، کله يو زدکړيال يا زدکړونۍ ترې ديوه څه په هکله وپوښتي، نو دی بايد دې پوښتنې ته يو ځواب پيدا کړي، داسې نه ورته وايي، چې دا خو د نړۍ په ټولو ژبو کې دا ستونځي شته.

يو څو بېلگې به يې دلته راوړم:

لومړي. پوښتل کيږي، چې: هغه راغی او هغه کتاب ولوست. دا خو نو يو ډول ه گاني دي څنگه به پوه شو، چې دا به نو څنگه سره توپير کړو. موږ خو د عربي په برکت يو گوډی الف لرو سملاسي دا استاد د يوې ه په سر يو گوډی الف وروتي.

دويم: يو ژبمېنوال دښې په چرت کې وي او فکر ته يې راشي، چې دا د فارسي صدم خو د پښتو د سلم غوندې دی، خو رايه دا سلن کړه. دلته نو ژبلار، سم اند، د شمېرپوهنې لار ته فکر نه کړي او هغه سهار بيا ټولو پښتنو خپله د ليکنې لار گرځولي وي.

درېم: پښتانه پوهان سره کښېني او وايي، چې دا مايع خو عربي دی، دا بايد په پښتو شي(دا کېدی شي او اندول يې بايد وي، ځکه دا پيداېښتي وی دی)، نو يو وايي، چې موږ خو ورته په پکتياکې اوبلن وايو، نو سملاسي دا اوبلن شي. دا ځکه چې دا ژبي مينهوال خو نه پوهېږي، چې دا مايع څه پېژند لري او د فزيک له مخې يې دا پېژند څنگه ورکړل شوی دی. هغه نوم اوس ځوږ په درسي کتابونو کې هم کتل کيږي او اوبلن غاز هم وايي، بې له دې چې په اوبلن وپوهيږي او يا په مايع.

څلورم: د غلامی کړی، چې وايي ماتې کړی، نو سملاسي وايي، چې دلته خو بايد يوه يې بدله شي.

بيا دليل راوړي، چې يو غږ او دوه يې گاني. دا ژبلار نه ده دا ژبلارې په مخامخ لار ده، خو دا اوس هم زموږ هغه وتلي ژبپوهان او په ژبه کې پوهان همداسې ناسمه ناسمه ليکي.

که په کړۍ او کړۍ کې ستونځه وي، خو د دې یوه په ک کې ده، چې ځانله سیلې لري، دا خو د ی کار نه دی، خو وایي، چې د مرچو تاو له کوچو باسي. دلته خو گوره باید ک ته یو څه ورپه غاړه کړي او نه ،، ی،، په گوډي الف وزوروي.

که موږ داسې خوبونه گورو نو رځی چې دا سي یو څو بېلگې یې راوړو:

لومړۍ: ولي ولي ولي؟

دلته نوموۍ، پوښتنوی او کړنوی دي، چې هر یو یې هر یو کېدی شي. پوښتنه به نو د درنو ژبپوهانو دا وي، چې نو موږ څنگه پوه شو، چې کوم یې کوم دی؟

په پورته کې خو ا دوه نه داچې یو ډول لیکل کيږي، یو ډول ویل کيږي هم او دادریم کې د ویلو له لارې بېلوالی شته، هلته به نو دې د پوښتنوی د و سره یو څه کوو یا به الف پرې د پاسه تپو او یا به نو نه پوهیږم.

دویم: د تره (د پلار ورو) او تره (هغه د بادرنگ په څېر خوندور) په منځ کې به نو له ه پرته د سیلې له لارې توپیر کوو او کوم به کوم نوم وي؟ دلته نو باید په یوه ت څه و تپو، چې دواړه نومونه هم دي.

راځی چې یوه بېلگه - زما له لورې کېدی شي یوه بې سم انده بېلکه وي - خو راوړو.

افغانستان کې لومړی الف بل ډول ویل کيږي، چې د نوښت له امله باید یو گوډی الف ورباندې سور کړو، که څنگه؟ او پرته له دې څنگه باید وپوهیږو، چې دا ن هغه د عربو په څېر زېر لري، زور او که یا پېښ. موږ خو په شمېروني کې همدا یو گوډی الف لرو، چې په هر توري یې سورولی شو.

دریم: د ترور (د پلار یا د مور خور) او ترور (چې چا ته یو څه ورپېښ شي او ترور یوې او بلې خوا ته گوري) په منځ کې به هم څنگه توپیر وکړی شو؟

یوه پوښتنه: موږ وایو، چې دوه وونه لرو. ایا موږ یې چې یو ډول لیکو، د کومو ستونځو سره یې مخ کړي یو؟ چې تراوسه یې د ستونځو سره نه یو مخ کړي، نو له دې وروسته، چې موږ پسې پښتانه خو لا ښه باید وپوهیږي، دوي به نو څنگه له ستونځو سره مخامخ کړي؟

ژبوالاو سره هم گډوو. لکه موږ په نور ژبو څنگه پوهېږو، دوی هم زموږ په ژبه همداسې پوهېدلې شي. موږ ته زموږ له پاره په لومړۍ لیکه زموږ ژبه غوروالی لري.

یادونه: زه دلته داسې لږ ستونځې لرم، چې دا غوروالی او که غوره والی ولیکو، خو که هرڅنگه وي هم ستونځې ورسره نه شو پیدا کولی.

زما هیله همدا ده، چې راځی نورې ستونځې به نه زیاتوو.

لکه پورته مې چې گوته ورته ونيوله، زموږ لیکوالان او ژبپوهان او همداسې نور د اند او نظر خاوندان په دې اخرو او یا هم شاید له پخوا د غږلرونکو تورو د لیکلو سره ستونځې لري او یا ستونځې راپورته کوي. دا ستونځې د نړۍ په ټولو ژبو کې شته او دا د پرمختګ مخه نه نیسي او نه د ژبي خاوندان ورسره کومه ستونځه راپورته کوي یا لري.

موږ خو پرته له دې هم په ژبه او هره ریښه کې پوره ستونځې لرو، چې هغه باید اوبی (حل) شي، نو له دې امله زه هم غواړم په دې ستونځو لږ دگرانو لوستونکو سره خپل اند ګډ کړم.

موږ درې غږلرونکي توري لرو (او که ه) په ورزیاته کړو، نو څلور به شي.

لومړۍ: ا یا الف دی. د الف غږوي شته خو به ماته له دوه ډوله شاید ډېره وېرېښي، خو وبه نیسو، چې دا دوه خو هرومرو شته او د نورو غږلرونکو تورو سره خويي - که ورسره مل راشي - نور هم د غږډولونه ډېرېږي، نو که دا سره د لیکنې له مخې بېلوو. د بېلګې په توګه که ولرو باور (د دې سمه د غږونو روښانونه به بیاداسې وي، چې د با څخه پرته وو ته هم یا الف یا یو بل څه ولېکي، چې سړی پوه شي، چې جګ ویل کیږي او نه دپېښ سره او نه د زېر سره) دا مو ژبه ده پوهیږو، چې څنگه یې لولو.

دویم: دا دوه وونه خو لرو، چې دروند وو لکه تمباکو (که تنباکو؟) او سپک وو، لکه زانګو. دلته هم شاید ځنې پښتو پوهان یا د ویلکېدنې مینوال وغواړي، چې د یوې نخښې له لار یې سره بدل کړي.

ځنې لیکنو کې گورو، چې په ا هم ګوډی الف لیکي او په ،،ه،، هم، همداسې په ،،و،، هم، یې ګانې خو لا څه کوي، چې پنځه شوې خو دي او که دا لار وي، نو باید لږترلږه خواته شي.

ایا پښتو غږلرونکي توري پرته له دې اړونده غږونو نورې دندې لري؟

یا ایا د غږ لرونکو تور په مرسته، کړنه او نوم ټاکلی شو؟

نه. نورې دندې نه لري. د دې له مخې څوک څه شی ټاکلی نه شي يا نه ټاکل کيږي، خو دوي، د ډېرگونو او يوگونو نومونو او همداسې د نارينه او بنځينه نومونو منځ کې د روښانونې دنده لري.

د دوی له لارې څه نه ټاکل کيږي. دلته گوره د پېژندنې يا ور پېژندنې نه ليکم، ځکه دا پېژندنه بيا پخپله يوه دنده ده. دا روښانونه راته سمه برېښي. بېلگې يې: لکه د يېگانو له لارې، چې نارينه، بنځينه، يو او ډېر روښانه کيږي يا راته څرگنديږي، که پېژندل کيږي وليکم، نو کېدای شي دلته بيا نورې پوښتنې رامنځ ته شي، خو يو کار چې هيڅ وخت د ژبلاړ له لارې نه کيږي، هغه دا دی، چې د هيڅ توري يا نور هم غږلرونکي توري له لارې او همداسې ی له لارې کړنه او نوم نه ټاکل کيږي، دا په دې مانا، چې کړوال او نوموال غږلرونکي توري نه شته، چې لارې يې کړنه او نوم سره ټاکل کيږي او بېليږي. د دې له پاره نه ټوليزه لار شته او نه د ژبلاړې له لارې. دا سې هم نه کيږي، چې يو غږ لرونکی توری او دوه ډوله ليکل، دا هم ژبلاړ نه ده.

د کړنو سره د کړونې بڼه بدلېدل:

په پښتو ژبه کې د کړنو ډولونو سره د تېر وخت او اوسمهال له پاره د کړونې بڼه د ځنو کړنو له پاره بدليږي او دا هم يوه لار لري:

لومړی: هغه کړنې، چې پرې کړونې ته اړتيا نه لري، په هغو کې د کړونې بڼه نه بدليږي. بېلگې يې: تلل، کښېناستل، درېدل او نور.

بېلگې يې گران لوستونکي پخپله راوړلی شي

دویم: هغه کړنې دي، چې د هغو کړلو له پاره پرېکړونې ته اړتيا شته. په هغو کړنو کې د اوس مهال او د تېرمهال له پاره د کوونکو بڼه بدليږي. بېلگې يې: وهل، خوړل، او نور

پښتو ماته يوه توانمنه، خو داسې لږ د نورو له پاره ستونځمنه ژبه برېښي، خو که الماني او يا داسې ويل کيږي، روسي ته پام راوړوو، هغه هم همداسې ستونځمنې ژبې دي، خو زده کيږي او زه هم لاتراوسه په الماني ژبه د ډېرو ناسمونونو سره مخامخ کيږم. المانيان. زموږ په غم کې نه دي، چې ژبه کې نور بدلونونه راولي.

د داسې لږ څه بوختياله پاره:

يوه بله موضوع مې زړه دی، چې له تاسو سره گډه کړم او هغه د هغه څه له امله ده، چې موږ يې دواړه لرو:

موږ لرو: ،، زما، زموږ، ستا، ستاسو، او هم لرو: ،، دما، دموږ، دتا، دتاسو، زموږ ورځنۍ شوی ،، زما او نور دي، خو ايا د ژبلاړ له لارې هم داسم دي او که دا ،، دما...، سم دي؟

دما له انده او څېړنې له مخې خو ،، دما، دموږ، دتا، دتاسو، سم دی. ليکنه مې په دې هکله په تاند او دعوت منلو خپرونو کې خوره شوې او د ژبلاړ کتاب ، چې په لنډ وخت کې به خور شي، هم وي..

له سړي سينې مو مننه او راته روغ او هڅاند اوسۍ.

ډاکټر ماخان ميري شينواری

پښتو ته ناسم راننېسلسوي ويونه

او له ژبپوهانو څخه هيله

دا داسې لنډ، بې له اوږدې شننې راوړم. دا ټولې ليکنې د تاند او دعوت په منلو پانډو کې خورې شوي او هم دا کې هم کتل کېدې شي ketabton.com زما په همدې نامه کتاب په

څنگه پوهېږو، چې دا يا يو وی ولي ناسم دی؟

لومړی: يو نوم، يو وی يا کوم توری، چې د هغه ورکړ شوي نوم يا بل څه خوي ونه لري، ناسم دی.

دويم: يو نوم يا بل کوم وی، چې ټوليز نه وي او ټوليز کېدې نه شي، ناسم دی.

درېم: د ژبلاړي سره په مخامخوالي کې راځي.

څلورم: د هر څه د سم او ناسم له پاره، چې بنوونې او دلایل راوړل کيږي، باید له مخامخوالي خپلواک یا ازاد وي

پنځم بیا د پورته لنډ: پوهنیز دلیل کوم دي؟ هغه دلیل، چې له مخامخوالي خپلواک یا ازاد وي.

داسې پیل کوو:

یو: سلن نه شته: د سلم له پاره سلن راوړل ناسم دی. دا د ژبي او شمېرپوهنې له لارې او ټولگیز هم نه دی او دا دي هم په یاد وي، چې دا سلنه شلکلن ناسمون دی، له دې د مخه دا ناسمون نه وو،.

دوه: اوبلن: دا هم ناسم د بهیدونکو له پاره کارول کيږي. اوبلن یواځې او یواځې د واورو خوي دی او بس.

درې: تر: په ټولو هغو ځایونو کې تر ناسم دی، چې داسې نه وي:

لومړی اړیکو: له جلالکوټ تر کابل یا ... تر کابل پورې.

دویم ترنوی: په کوټه کې ۲۰ تر ۳۰ کسان ځایيږي.

درېم د مهال یا یو څه پای: تر نهو بجو درځم

بیا: پرته له داسې غوندالو، په بل هر ځای کې،، تر،، ناسم دی.

څلور: له تر سره پرتله کونه: دا هم سوچېوچ نه شي کېدی، زما کتاب کې روښانه شوي..

پنځه: ی: زموږ په پښتو کې داسې،، ی، ځای نه لري. دا ژبلار نه ده، چې غږ دې یو او،، ی، دې دوه - یا ان دریو ته هم ر سېدلې شي - وي.

شپږ: سړکال تر ټولو ډېر انګور شوي، ناسمه ده. که ووايو په ټوله کې، دا یو تکیه کلام دی پروا نه لري.

او: تر ډېره بریده یا ... پولي، او هم یا کچې ناسم دي.

اته: کچه موږ زیات وخت ناسمه کاروو، د ستاندارد یا معیار، سطحې او سويې له پاره.

لاندې به یو څو ویونه راوړو، چې نوم او اړیکویونه دي او تل باید په لیکلو کې پام ورته وشي.

. نوره کارونه یې د اړیکوي ده.

نهه: منځ یا منځتکی: یواځې د یوه شي یا یوه څه هندسي منځ باید وي.

نور منځ اړیکوی دی.

مخ. په مخ یې دانه ده. چې پرته له داسې کارونو، چې فزیکي مخ دی، نور کارول یې اړیکویونه دي. مخ ته ، دمخه، خو تر مخه سوچېوچ نه شته او همداسې تر مخکې. دا تر خو ناسم او دا مخکې هم کلیوالي ويېنه ده.

همداسې څنگ او شا. په دې پوهیږو، چې کله فزیکي او کله دا فزیکي څنگ او شا موخه ترې نه ده.

دا هم ناسم دي:

روغتون، چې موږ د ناروغانو ځای ته وایو ناسم دی. سم یې ناروغتون، رغنتون یا رغنځی دي.

رغنځی ماته ډېر ښه برېښي.

د کورنیو چارو وزارت ناموخور دی، موخوريي د دنننیو چارو وزارت.

دې وگوري.

دې وگوري. Ketabton: com هغه گران لوستونکي، د دې اونورو سمونونو سره مینه لري، نو

یوه یادونه:

دا ما ته یوه بابیزه او بي ارزښته خبره نه برېښي، دا مو ژبه ده، څوک هم چې دا ژبه ناسمه کاروي، باید سمون ته راوبېل شي

موږ پوهنیز مرکزونه لرو. له هغو څخه غواړم، چې دا په غور وگوري او هر یو چې ناسم وو، دا په دې مانا چې که یو هم، نو دوي حق لري، چې ما ته مناسبه جزا وټاکي او سمه ستره جزا به داوي، چې دوی راڅخه د ډاکټري شهادتنامه واخلې او که نه، نو بیا دې راته د ژبپوهنې ډاکټري راکړي، دا پرې ارزي.

او له ټولو لیکلو ست خاوندانو هیله کوم، چې د دې پرېکړې ملاتړ وکړي، دا د هر یوه کار دى او ټول د دې ناسمونو سره گیر دي، د علومو اکادمي د پښتو څانگي او پوهنتونونو پوهنیز کادرونه دې کار ته راوبولی.

په پای کې دې د یوې یادونې اجازه وي او هغه دا چې: دا پوهنیزه ځاننیزه نه ده، چې په یوه پوهنیزه لیکنه، د سمې او ناسمې پرېکړه وغواړو او موږ ورته چپه خوله پاتې شو، که په هر لامل هم وي.

تاسو ژبپوهان دې پرېکړې ته په مینه رابولم.

باور وکړی، چې زما ملگري او پېژندکلوې، چې ښه عالمان او په ژبه کې وتلي کسان دي او سلنه یا بهېدونکو ته اوبلن ووايي او دا، تر،، ناسم وکاروي، ډېر زورېږم. او رښتیا ډېر زورېږم. که دوي ته دا سم برېښي، نو زه به د دوي له پاره هم ارام شم، هغه دې موږ ته راوبښايي، چې کوم پخواني او کوم جوړشوي دي.

. زموږ ځنې د ادب مینه وال په دې اند دي، چې زموږ ژبپوهان دي، ځانونه داسې لږ د نیولو جیزم سره بوخت کړي، خو زه په دې اند نه یم. موږ دا خپل لرلي او نه مینلي ویونه، چې د مسلک په زور ومیندل، دا بهنو پور هیږیالیتوب وي، ودې ته نوي ویونه پیدا او جوړ کړو. تاسو ماته یو څه وښايي، چې د هغه نوم جوړېدی شي او موږ یې نه جوړوو..

ستاسو د ټولو له سړې سینې ډېره مننه.

ډاکټر ماخان میری شینواری

Pronomen نومځاینيوي (هم: له پاره ویونه):

له دې د مخه په نوم غږیږو؛

Nomen نوم (نومونه)

پیلیادونه: یوچا لیکلي وو، چې لیکنه می کیدی شي د الماني د اغیز لاندې وي. په دې کې خو شک نه شته، چې زما وتونږ به الماني ده او لیکنې می له الماني را نیسم، نو هر وروبه یې اغیز زیات وي او دا خپله اغیز دی، خو زما په اند د پښتو لیکندود سره به ناسمون نه راولي. زما ټوله زده کړه له الماني ده او د الماني لیکنه بیا د پښتو د (دلته، تر، نه لیکم، ناسم دی) اغیز لاندې ده.

په خواشینۍ باید ووايم، چې موږ باید ټولې پوهنیزې لیکنې له نورو ژبو را وژباړو. په خپله ژبه کې خو مو تر اوسه دومره څه نه دي کړي، چې هغه د ښوونځي ساده لیکنې هم پښتو کړو.

دا دې ځانستاپنه نه وي، چې ما اوس شمیر پوهنه او داسې لږ څه فزیک په پښتو کړي.

Einleitung پیلونه:

نوم (شي هم دی، شي وی، بنسټوی یا نوموی بللکیري) شیان ښايي (لکه میز، کاسه)، ژوندي شیان (ښځه) او ذهني نومونه (هوا). نومونه بیا په پښتو نارینه او ښځینه باندې وېشل کيږي.

نر- ښځې والي نومونه Genus

په الماني ژبه کې د گینوس یا نر-ښځیوالي نومونو له پاره اړتیکلونه دي، چې د هغوله مخې ن، ښ او نرښځی پیژندل کيږي. موږ په پښتو کې نرښځی نوم پرته له انسانانو څخه په نورو نومونو کې نه لرو. همدا نر-ښځیوالی لرو، چې دا زیات یې له پای توري څخه جوتیږي. زرکه، سپوږمۍ، لمر، ستوری او نور.

ښځینه نومونه داسې پیژندل کيږي، چې پای کې یې دا توري وي: ی، ۍ، ه،

نارینه نومونه داسې پیژندل کيږي، چې پای یې یا بی — یا ناخوژنده توری وي، دا په دې مانا، چې پای یې کوم غبرلونکی توری نه وي، لکه سپک، دروند، چینار او

خو دا باید په کلکه په گوته کړم، چې د پای توري په دې اغیز نه لري، دا په دې مانا، چې گوندې یو وی په پایوي له دې یادو تورو ولري، نو هغه دې ښځینه یا نارینه نوم وي، دا په دې مانا، چې دا توري نومونه نه جوړوي، د تورو له مخې نر-ښځیوالي نومونه پیژندل کیدی شي او نه ټاکل کیدی.

د غبرلونکو تورو له مخې د کړنې او نومونو توپیر هم نه شي کیدی، دا په دې مانا، چې مورنه شو ویلی، چې کړنه ده، ځکه یې د ،، ۍ، سره لیکو، دا په دې مانا، چې نومیاله او کړیاله ،، ۍ، او، ۍ، غبرگي نه شته، دا په دې مانا، چې ،، ۍ، نه شته.

په ډېره بڅبنه، چې د دې پورته ،، ئ ،، سره مې داسې لږ تاوتریخوالی دی. زه وایم، چې دا نه شته، نو ځکه یې په بیلگو کې زیاته راوړم، چې ښایي هلته اړینه هم نه وي، خو څه وکړم؟ بیا هم بڅبنه کوی.

Pronomen نومځاینيوي (هم: له پاره ویونه):

یادونه: گومان مې دی، چې زموږ زېږهان ورته نومځاینيوي(؟) وای، خو پوره باوري نه یم او په بل نوم یې هم نه پوهیږم، داسې بڅبنې راته کوی، ملامت یم، خو څه وکړم، زموږ د پښتو یا بیخي په پښتو پوهنې لا تراوسه کورته نه دي راغلي، لکه دا په نورو ژبو پوهنې. پوهیږو، چې دالیکنې له کورڅخه یې له کتاب او کتابتون سرته رسوو. دا دې دلته په گوته وي، چې نومځاینيوي هرو مرو د پرونوم انډول دی او همداسې دی، که غواړو او که نه؟

نومځاینيوي:

په الماني کې له الماني رانیولي ورته ،، له پاره،، ویونه هم وایي. پرونوم د نوم ځای نیسي، نو له دې امله نومځاینيوي هم بلل کیږي او گردانیږي یعنې بدلیری. په لاندې کې به وڅیړو، چې څنگه موږ له الماني څخه دا پښتو رااخستلی شو او څنگه له دې سره مخ ته ځو.

د الماني لاندې پرونومونه یا نومځاینيوي د بیلگې په توګه څیړو:

Personalpronomen, Possessivpronomen, Reflexivpronomen, Relativpronomen او Interrogativpronomen.

Personalpronomen ځانیز یا شخصي نومځاینيوي

ځانیز یا شخصي نومځاینيوي دي: زه، ته، هغه(ن او ښ)، موږ، تاسو(ن، ښ)، هغوي او د هغوي بدلیدونکي ښي دي.

گومان مې دی(د نورو په لیکلو کې مې لیکلي، چې دا ،، گومان مې دی،، پوهنیزه ویې نه نه ده، نو زه به وایم، چې باور مې دی)، چې پښتو کې پرته له پورته دا لاندې هم ځانیز نومځاینيوي دي، چې دا به یې لږترلږه د الماني او فارسي سره توپیروي: ما، موږ، تا، تاسو، هغه، هغې، هغوي(ن، ښ). دا پورته په یاد راوړو، چې نومځاینيوي ځایونه سره بدلوي یا سره بدلیری.

یادونه: دلته هرومرو موږ د ژبپوهانو لیکنو ته پوره اړتیا ده، زه خو به داسې لږ سرسري مخ ته ځم، ژوره لیکنه بیا په ډېره بڅبنه زه هم ژبپوهانو ته پریردم.

مور ځانيز نومځاينيو کړی شو دا د بلل شوې نومونو په ځای وليکو، په خپل ځان خبرې وکړو همداسې له نورو کسانوسره څه ووایو یا خبرې وکړو.

خودلته داریینه یادونه: دا یادونه هم نه ده، دا موضوع اړونده برخه جوړوي، چې په درې، الماني او پښتو کې یې غونډلې څنگه جوړیږي او کوم نومځاينيو ورته راوړل کیږي:

بیلگې:

په الماني کې وایو

Ich habe eine Katze. Sie ist schwarz.

زه یوه پیشو لرم، هغه توره ده

من یک پشک دارم، او سیاه است

په الماني او درې ژبو کې د هر وخت له پاره همدا *Ich* او،، من،، راځي او یواځې کړونې بدلیري یا بڼه بدلیري، خو په پښتو کې داسې نه ده، چې لاندې یې راوړو:

په پښتو کې کړونې هم بڼه-بدلیري او نومځاينيو هم بدلیري.

زه یوه پیشو لرم = من یک پشک دارم

زه به یوه پیشو ولرم = من یک پشک خواهم داشت، خو

ما یوه پیشو لرله = من یک پشک داشتم

بله بیلگه:

Das ist mein Koffer. (Begleiter) دا زما (دما) بکس دی (ورسره یا مل)

Das ist meiner. (Ersatz) دا زما (دما) دی (په بدل کې)

په الماني او درې کې گورو، چې کړنوی بدلیري، خو په پښتو کې نه دا چې کړنوی بدلیري، خپله نومځاينيو هم بدلیري، چې دا لږ ترلږه په الماني او فارسي یا درې کې داسې نه دي، چې زه همدې دي لیکنې ته راوبللم یا راوهڅولو. دا به وروسته لږنوره هم روښانه کړو.

Possessivpronomen خاوندوالي - یا څښتنوالي نومځاينيو

)

دا پوسسیسیو نومخاینیوي (خونديوالي نومخاینیوي) اړوندوالی یا خاوندوالی یعنی ملکیت په گوته کوي، موردا دوه سره توپیروو د مل په څیر او د نومخاینیوي په څیر د په حای په بڼه یا په څیر

بیلگه

دا زما بکس دی او که دا د ما بکس دی

دا زما دی. دا دما دی

Reflexivpronomen نومخاینیوي

رفلکسیو - یا راگرځیدوني نومخاینیوي مور د راگرځیدني یا بیرته راگرځیدني سره (ځان تیرباسل یا ځان تیروتل، ځان ناسمیدل (غلطیدل؟)) او رامت کړنو (ځان پیژندل) سره کاروو
بلگه:

Ich habe mich verlaufen. ما ځان تیرباسه یا زه تیروتم (خبره په ما اوزه کې ده)
Wir kennen uns مورسره پیژنو

که پام وکړو، نودلته هم هر وروپښتو او الماني، همداسې فارسي بل ډول دي.

Relativpronomen نسبتي نومخای نیوي

د نسبتي نومخاینیوو (هغه، دا، کوم، ...) سره مور نسبتي غونډالي په گوته کوو.

بیلگه:

Die Polizei sucht den Mann, der die Bank überfallen hat.

پولیس سړی لټوی، کوم (هغه) چې بانک وهلی.

Interrogativpronomen پوښتنویینیز - یا پوښتنیز نومخاینیوي

پوښتنیز نومخاینیوي (څوک، څه شی، چاته، د چا) په پوښتنغونډاله کې د نوم په خاي راځي، د هغه پسې یا د کوم چې مور پوښتنه کوو.

بیلگه:

د درې سره به لږ ستونځې ولرم، خوزه پوهيرم، چې تاسوله ما ښه پوهيری.

Wer wird das sagen? دا به څوک ووايي؟

Wer sagt das? دا څوک وايي

Wer hat das gesagt? دا چا وويل؟

Wer hat das gesagt gehab? دا چا ويلي وو؟

يادونه: دلته گوره له،، څوک،، څخه،، چاته،، لاره. درې سره يې پوره توپير شته.

Demonstrativpronomen پام راگرځوني نومځاينيو دي: دا، هغه، کوم چې .
مور پام راگرځوني نومځای نيوي هلته کاروو، چې يو څه (د نورو له ډلې) راوباسو يا
غوره کوو يا د پامو گرځوو.

بيلگې:

Möchten Sie dieses Hemd oder jenes? تاسو دا کميس غواړي يا هغه؟

Indefinitpronomen ناټاکلي نومځاينيو.

دې ناټاکلو نومځاينيو پورې د بيلگې په توگه اړه لری يوڅه، نه، سړی، يوڅوک، هر.
مور دا کاروو، کله چې مور يوشی توليزکوو
بيلگه:

Kannst du etwas für mich tun? (ايا) ته زما له پاره يوڅه کړی شي؟

Deklination von Pronomen د نومځاينيو بدلېدنه

دلته د نومځاينيو په بدلېدنې او پوسيسيو نومځاينيو باندې پوره غږيرو:
بيلگه:

Er hat seinen Kaffee nicht getrunken

هغه خپله کافي نه ده څښلې. (که ټکي په ټکي يې وژباړو: هغه د هغه (د همدې) کافي نه ده
څښلې)

پای ياونې: د مخه مې هم گوته ورته ونيوه، چې دا نومځاينيو او نومونه يې له الماني
رانپول شوي. زما هيله دا ده، چې پام دې ورته وکړو، چې دا په پښتو څنگه بلل کيږي
او کوم او څنگه دي.

دا د نومځاینیوو په پښتو بلنه کې دې گران ژبپوهان مرسته وکړي.

پسې لیکنه: د دري ژبو افغانانو ستونځې د پښتو (له نومځاینیوو) سره اود اوبې لارې چارې يې.(؟).

موږ په نومځاینیوو کې د ژبو په برتله ستونځې هم لرو او دا هم پیدایښتي ده، چې باید داسې توپيرون وي، خو د یوه څه پیژند په ټولو ژبو کې همغه دی. داسې نه دی، چې گوندي په الماني کې نومځاینیوی په پښتو کې نوم یا یو بل څه شي یا همداسې کړنه دې د فعل سره توپیر ولري.

د ،، واحد،، لاندې موږ څه پوهیږو؟

موږ په دا دومره مهال کې واحد د کچونو لویو یعنی متر، کیلوگرام او نورو ته وایو، چې دا ناسم دی او تل ناسم وو، خو یا مو ورته فکر نه دی شوی او یا مو د سمون په باوريوالي باندې ځانونه نشو پوهولی. زما هم له هغه وخته ورته پام شوی، چې په لیکنو او ژباړو کې پیل وکړ، چې له دې امله مې په خپلو لیکنو کې لویو ته واحد نه دی ویلی. دا پیدایښتي ده، چې په نورو وتلو ژبو کې دا هر څه سم روښانه او بلل شوي، چې په پښتو انډول یې باید ولیکل شي، خو دا هم په خپله ژبه د باور کمی او هم په ځانونو دباور کمی دی، چې د سمون زورتیا مو تر اوسه نه ده کړې. واحد یوه ته وایي او بس له مخه یو څو یادونې:

لومړی: زما وړاندیز: که څوک غواړي یو پوهنیز څه ولیکي، چې ټولنې ته یې وړاندې کړي، باید په اول کې دا د یوې وتلې دبانندنې ژبې راوښی. په پوره خوشنۍ باید ووایم، چې موږ لا تر اوسه پوهنیز څه په خپله ژبه کې نه لرو یا پوره نه لرو او دا مو له دې امله ناسمونون سره مخامخ کوي. که دا کومه لیکنه له دبانندن وتلې لکه انرېزي ژبې څخه راوژباړو، نو د انگریزي یونیت په ځای به واحد ونه لیکو، نو له دې امله – که غواړئ ښه څه ولیکئ، نو یوه وتلې ژبه ښه د پوره توان سره زده کړئ او پهنيزې لیکنې ترې راوبارئ. موږ د ټولو پیدایښتي ویونو لپاره په خپلو ژبو دپیدایښت سره سم پهنیزو انډول لرو

دویم: موږ که یو څه خبرو ته راچوو، نو پیژند یې باید راوړل شي، ښه روښانه، ټولپوهوړ او ټولپوهیز.

زیاته شننه د سړي څخه لار ورکوي، لنډ او بې له کومو زیاتونو باید هغه موخه ورکړل شي .

دریم: که د بل چا لیکنو په ناسمون خبرې کوو، نو هغه لیکنه باید راوړو او بیا یې په خپل اند هغه سمون ورته وړاني کړو.

داسې باید نه وي، چې د هغه څه مې ولوستل ښه نه وو، یا ترې سمه گټه نه اخستل کېده. دا باید و ښوول شي، چې د هغه لیکنه کې کوم ناسمونونه وو او دا څنگه سمېدلې شي. د دې له پاره باید ښه روښانه او پوهور دلايل راوړل شي.

څلورم: په لیکنه کې بې له اړینو څه باید سملاسي خپلې لیکنې باندې پیل وکړو

اوس راځم خپلې موخې یعنې ،، واحد،، ته.

زه چې زموږ د لیکوالانو اندونه او د واحد پیژند د دوي په اند د دوي په لیکنو کې گورم، ورته خواشینی شم، چې له دې امله دې لیکنې ته راوختل شوم، که څه هم دا زما پېڅوانیو لیکنو او همدا ډول د شمېرپوهنې ویونو کتاب کې هم شته. .

موږ چې لا تراوسه واحد کاروو، نو موخه ترې تل د یوه څه د کچولو لویې لکه متر، کیلوگرام او ساعت ته ،، واحد،، (؟) وایو، یعنې که اوږدوال یا یو بل څه کچوو، نو هغې د کچونو الو یا کچون الو له لارې، چې هغه روښانه پیژند او نوم لري، دا پهدې مانا چې که اوږدوالی کچوو، نو دا په متر کوو، چې دا د کچونې واحد بولو، چې دا پوره ناسم بلل دي. په پوره خواشینی باید ووايم، چې موږ اوس هم دا پخوانی ناسمونونه همغسې ناسم کاروو. د دې کار هغه ستر لامل دادی، چې موږ هغه د دباندنیو ژبو راښوولو څه ته هم فکر نه کوو، چې په هغو کې دا څنگه دی، خو موږ په همدې ،، واحد،، پاتې شوي یوچې زه غواړم دا لږ روښانه کړم.

زه غواړم، چې ستاسو په لیکنه کې دا ،، واحد،، لږ روښانه کړم او مسلکي پیژند یې له تاسو سره گډ کړم، هیله ده، چې دا به

راته وبخښي، کوم ځانیز څه په کې نه لرم او هیله مې زموږ او ستاسو همغږیزوالي دی

دا په پښتو کې ورځنۍ شوی وی ،، و احد،، موږ له عربي ناسم رااخستی دی. د ،، واحد،، ترې پوهېدنه بل څه دي وهغه ته چې موږ ترې پوهېږو. د واحد پښتو اندول ،، یو ،، دی چې پسې دوه، درې او نور راځي او بس.. دا چې موږ ورته واحد وایو موخه ترې ،، یو،، نه دی. یو یو دی او نور څه نه وایي او همداسې لکه دوه، درې او نور هم. یو که د یوه څه سره یوځای شي، نو بیا هغه شی یو هغه څه دی، لکه یو کتاب یا یو متر، - کیلو، - بجه او نه دوه یا درې او نور..

موږ په فزیک کې ویلي، چې د فزیکي لویو د کچلولو له پاره زموږ په بللو،، واحدونه،، کاروو، چې ،، واحد،، یې ناسمه نومونه یا بلل دي.

دا نو څنگه سمو؟ موږ وتلو ژبو ته څو او د هغو څخه دا سم رانیسو:

د کچولویو د څومر هوالي لپاره، چې کاروو، دا په نورو

ژبو کې لکه انگرېزي کې

Die Einheit دی او الماني کې unite

او همداسې یې عربي مانا،، وحده،، دی، چې موږ یې پوره ناسم،، واحد،، بولو. له دې دریو ژبو څخه د دې پښتو انډول،، یووالی،، دی، چې ما په خپلو لیکنو ویوون بللی، چې گوندې دا به همدا یووالی وي او که څنگه؟

موږ ته دا یووالی، چې ما،، یوون،، بللی، لږ بلډول برېښي، نابلد دی او گومان مو راځي، چې گوندې دا یووالی، خو یو بل څه دي. دا همداسې دی او نه یې بل څوک پیدا کوي، که نه هغه به همداسې لکه دا،، واحد،، ناسم وي. دا ویډول دی، دا په ټولو ژبو کې همداسې دی، د پښتو انډول یې هم همدا دی، ما نه دی پیدا کړی او نه دومره توان لرم. د دې روښانه ولو لپاره داسې مخ ته څو:

فزيکي لويې څه شی دی؟

فزيکي لويې اوږدوالی، دروندوالی او مهال دي او د فزيکي لويو د څو والي او څومره والي د روښانولو له پاره یووالي متر، کیلوگرام، ساعت دی، چې لوي او واړه یووالي بیا لري. که موږ او تاسو د هر څه اوږدوالی کچوو، نو په متر به دا کار کوو او دا متر له دې امله یو یووالیز یووالی دی، چې هر ډول اوډوالی پرې کچیري او بس.

Grad Celsius, Kelvin und Fahrenheit د تې یووالي :

دا پورته د تې یووالي یا یوونونه دي، چې یو بل اړول کیري یا اړولکې دی شي.

رښتیا د سره شریک کړم هغه بل یې زما له یاده ووتلو. په پوره بخښنه .

د هرې بلې لوي له پاره د کچولو یووالی شته لکه د موټر زور، چې په اسزور کچیري او داسې نور

اوس به نو راشو، دې د ژبپوهنې یووالو ته، چې دلته به څنگه وي؟

ژبه معیاري کونه

معیاري ژبه نوڅه؟

معیاري ژبه باید د کلیوالي ژبې سره توپیر ولري، ژبه باید خپل گرامر ولري اووی کتابونه اود اړتیاوله پاره په معیاري ژبه یا لوړه ژبه اویا اکادمیک ژبه د لوستلو او مرسته اخستلو له پاره پوره پانگه ولري

تراوسه چې په پښتو ژبه کې څه شوي، دا ځانله يا يو يوکس کړي اودا هرومرو ستر کار، خو ډېر کم دي.

لنډ ورځنۍ ژبه يا کليوالي زپه، چې په هغه ژبه چاپيريال کې، د ټولوينژې سره په ويلو او ليکلو توپير لري او لوړه يا معياري ژبه هغه وي، چې د هغې ژبې ټول ويونکي پرې ليکنه اولوستنه کوي.

دانو په څه مانا؟

دا په دې مانا، چې د ختيز، سهيلي او لوديږ افغانستان خلک په خپلو کليوالي ژبو غبريري، چې سره توپير لري، خو معياري ژبه دا ده، چې ټول يو ډول ليکل پرې کوي.

لنډ: معياري ژبه د هغې ژبې د خلکوډ پوهي لاس ته راوړنو اړتياوې پوره کوي.

دريم ته: پوهنيزه ژبه هغه ده، چې د اړتيا ټولې پوهنې لکه د مخه موکوته ورته ونيوله پوره کړي. دا داسې بريښي، چې د ژبې سوچه کونه اود ژبې معياري کونه په خټه کې د ژبې پوهنيزه کيدنه ده.

پام:

د ژبې معياري کيدنه يا کونه بايد په دې موخه نه وي، چې يوخيالي - بې له کوم ژبني او سم انديزدليل - څه ژبې ته ورواچوو، چې گوندي يوڅه خوشو.

لکه:

،، غني د ترمپ د خبرو په غبرگون کې وويل،، يا ،، غبرگون وښوده،، نه پوهيرم، چې ،، په غبرگون کې وويل،، کې به د ليکونکي موخه څه وي، خوماته څه نه وايي. دا به نور کسان ووايي، چې دا يا هغه يا دغه موخه لري. دا چې موخه يې که هرڅه وي، خودا يوه سمه وينا نه ده، چې څوک ترې څه پوه شي.

داچې ژبې سره غبرگي دي اود يوې ژبې اړول په بله ژبه اوس - زموږ له پاره - اړتيا ده، بايد دا خپلې ژبې انډول په بله ژبه هم په همغه انډول واړولی شو، چې دا مونو د دې ،، غبرگون،، سره وران کړ.

که د غبرگون په ځای ،، گړنگون،، هم وليکو همدا يوډول به ترې پوه شو. نو اوس بايد واندو، چې موخه به څه يې وي.

وايو: غني د ترمپ د خبرو په هکله يا مخامخ، او يا په پلوی څه وويل يا غني د ترمپ د خبرو په هکله خپل اندڅرگند کړ.

دا نوڅنگه کيږي؟

دا داسي کيږي، چې د بنونځي څخه نيولي تر پوهنتون اوله دي وراخوا د هغې ټولنې اړتياوې پوره کړي، دا په دې مانا، چې ته پوهنيزې څيړنې هم بايد په خپله ژبه وکړي شي.

موږ لا تراوسه دې ستر کار ته پوره هلې ځلې کول مخ ته لرو، خودا کار د حکومت دی او په ځانله يا يو څو کسانوسرته نه شي رسيدلی

زه دا ليکنه دلته رالندوم اود نور خبرو له پاره نور اړينې ليکنې هم شته، چې بايد خبرې سره په وکړو، هيله ده چې د تاند درنه پانه يا خپرونه به په دې لار کې مرسته وکړي، چې ددرناوي وړ.

لاس ته راوړنه: پښتو سوچه کونه، - معياري کونه او - پوهنيزه کونه همغه پښتو پوهنيزه کونه ده.

ايا دا کار شونى دى؟

پښتو ژبه د نورو ژبو په څير پوهنيزه کيدى شي، چې پای کې يواځې دوه بيلگې د شمير پوهنې افزيک څخه راوړم.

له شمير پوهنې يا نوره هم ښه له ځمکچپوهنې څخه:

کره، قوس، قطر، وتر، قطعه، قطاع، سطحه، محيط

پښتو يې (خو ورپورې خاندی مه، دا همداسې دي، که زموږ زړه غواړي اوکه نه):

گردی، لينده، نیمى، ټوټه ونې، ټوټه، برخه، هواره، چاپيريال.

له فزيک څخه:

يادونه: دا پښتو نومول يې اړين دي اوکه نه؟

په اړينوالي نه غږيرم. موخه دا ده، چې په پښتوکې ورته انډول لرو اوکه نه.

لومړی: (برېښنا) تړونى

په کونوکي چې برېښنا خراغ روښانه کوو، نو انگرېزي ورته سویچ Switch په الماني ورته Schalter وايي، وهو يا کيکارو. که دا په پښتو کوو يا نوره هم ښه، په پښتو ورته

انډول لټوو، نو لومړی بايد وپوهیږو، چې دا د فزیک له مخې څه دنده لري، د دې نورو ژبو موخه به همدا وي او که څنگه؟

د فزیک له مخې دا هغه اله ده، چې دوه سیمونه ((برېښنا) وړوني) سره تړي او يا د مرکيدو وخت کې يې سره بیرته بیلوي. پوښتنه دا ده، چې دا که موږ د سویچ په ځای ،،تړونى،، وېلو، نو موخه ور به نه وي؟

د پورته انگرېزي او الماني ژبو ویونو له پاره انډول همدا ،،تړوني،، دی.

دا چې داسې بلل يې ښه کار دی او که نه يا په داسې بلنوسره هم انده يوکه نه، په دې باندې خبرې نه کړو، خو دا همداسې دی، دا تړونى دی اونه بل څه.

ډاکتر ماخان میړی شینواری

ژبه قرار داد دی او که څنگه؟

ځنې په پښتو کې ناسم ورځني شوي ویونه چې له چا سره خبرو ته راواچوو اوناسمون ته يې گوته ونیسو، چې دا نومونه موخه ور نه ده، نو سملاسي اورو، چې ژبه خو قرار داد دی، دا په دې مانا، چې که موږ یو څه ناسم ووايو اودا خلک همداسې ناسم واخلي او ورځني شي، نو هغه د قرار داد له مخې بیا منلي گڼل کیږي، چې بیانو بايد سم وي.

موږ خو لا تراوسه د ژبسمون له پاره کومه ژمنه ټولنه نه لرو، چې دا کار سرته ورسوي اوکه وي هم، زموږ د ژبې د ځوانۍ له مخې کیدى شي ځنې ناسم ویونه موږ به ته راننوتی وي.

تر هغه ځایه چې زما تجربه ده، موږ تراوسه ژبې ته کوم داسې وی نه دې راننېاسلى، چې هغه دې د هغه وي غوښتونى خوي ورکړي.

زما تجربه – په ډېره خواشینۍ بايد ووايم – داسې ده، چې موږ په ژبه کې يوکره پیژند لرونکي يا پیژندل شوي وی د یوه بل کره پیژندلرونکي وي - چې پیژند يې هم کره روښانه وي - په ځای ناسم ځای په ځای کوو. دا نو قرار داد نه شي کیدى.

مور دې موضوع ته داسې خپل پام راوړو:

لومړۍ:

هغه ويونه چې له پېداېښته نور وژبو کې شته نږدې ټول يې مور هم په خپله ژبه کې لرو، چې مور يې بايد په خپله ژبه کې راپېدا کړي شو او دا کار د مسلک او په ژبه پوهېدنې له امله شونې دى.

بيا: دا کار مسلکي کسان، چې د مسلک برسيره په يوه بله دبانډنۍ ژبه هم ښه پوه وي.

که څوک داسې نومونو باندې د پښتو په انډول - د مسلک او ژبې له مخې - نه پوهيږي اودا بيا غواړي په پښتو انډول ونوموي، نو ناسمون ورسره لهپېله مل دى.

مور يې دلته يوه بيلگه راوړو:

د مايع اوبلن بلل. ايا دا به نو هم بيا قرارداد وي او که څنگه؟

يادونه له دې د مخه چې په دې بيلگه روښنايي اچوم، د فزيک له مخې د تنونو نومونه لنډ اخلم، چې په درې ټولگيو وېشل شوي، بې له زياتې شننې:

۱ - د کلک تنونو ټولگى، چې زړې يې يود بل څخه پخپله نه بيليري.

۲ - د تېښتيدونکو تنونو يا غازونو ټولگى، چې څنگه ازاد شي يوې اوبلې لورته ځلي.

۳ - د بهيدونکو تنونو ټولگى، چې بهيري.

زموږ ژبپوهان، چې د مايع په پښتو انډول - د مسلک له مخې هم - نه پوهيدل، دا يې اوبلن وبلل، چې پوره ناسم اود مسلک څخه لرې دى.

اوبلن څه پيژند لري؟

گورو چې اوبلن ځان ته کره پيژند لري. دا د دوه هايډروژن اويوه اکسيجن خوي دى، چې لا اوبه هم نه دي او په کلکو بدنونو کې گڼل کيږي.

اوبه واوره کيږي، چې کلک بدن يا تن دي، دا واوره بيا اوبلنه کيږي، چې نرميږي، خولا تراوسه کلکه ده او اوبه شوې نه ده.

که د دې تودوخي نوره هم جگه شي، نو دا اوبلنه واوره بيا اوبه کيږي.

دې ته دې د گرانو لوستونکو پوره پام وي، چې دا يواځې او يواځې د اوبو خوي دې او د تنونو د کوم ټولگي خوي نه دې، دا په دې مانا، چې شرومبي يا شيدې نه اوبلنيري او نه کوم غاز يا تبتيدونکي اوبلنيري. دا په دې مانا، چې اوبلن غازنه شته.

نو لنډ: ټول هغه تنونه چې بهيري بهيدونکي تنونه دي او نه اوبلن. دا بهيدنه يې گډ خوي دې.

دا نوقرار داد نه دې، چې نوم د بل نوم ځايناستی کيږي او ان د يوه ټولگي تر نوم پورې.

د پيدايښتي نومونو يا ويونويو بله بيلگه: سلم ته سلن ويل هم ناسم دې، دا د ځنو کسانو د يوه ناسمي مينې په بنسټ همداسې بې له پرې پوهيدنې او کوم دليله منځ ته راوړل شوي.

دا هم کوم قرارداد نه دې او نه قرارداد کيدی شي.

دويم:

ځنې داسې نومونې لرو، چې د هغې له پاره له پيدايښته سم نوم، د نورو ژبو په مرسته لرو دې شو، خو دا چې زموږ د ژبې سمه وده له څه باندې شپيته کاله را په دې خوا ده، چې له دې امله ځنې ناسمونونه په کې راغلي، چې اوس ښه بريښي، خو د ناسمو نومه ونه په ډله کې بايد راشي.

بيلگه ۱ :

روغتون ته په ټولو ژبو کې د پښتو انډول ناروغتون يا رغنتون يا رغنځی ويل کيږي، چې له خوي او ژبې له مخې يې همدا سمه نومه ونه هم ده.

دا هم قرارداد نه دې، خو دا چې موږ ډېر يا له سره داسې بللی، اوس يې بله نومه ونه راته پردی برېښي.

بيلگه ۲ :

د کورنيوچارو وزارت، چې بايد د دنننيو چارو وزارت بلل شوی وي، خومورداسې بللی. د کورنيوچارو وزارت هم بايد ولرو، چې د کورنيو چارو سره سر اوکار لري.

يادونه: په دې ناسمونو کې دليل نه شي ويل کيدی، چې دا روحياتو له امله ښه يا بد برېښي، په ژبه کې هر څه شته، چې ځنې به په ځنو کسانوښه او په ځنو بد اغيز لري.

دا هم د قرارداد سره سر اوکار نه لري.

دويم:

هغه نومونه چې د انساني ټولنې د ودې سره د پرتلې له امله منځ ته راغلي:

زه يې دلته يادونه كوم. زما په بله د مخه تيرې ليكنه كې شته اويواځې نومونه يې اخلم،
كره پيژند لري او پر ځاى يې د يوه بل كره پيژند وى تاسم كارول كيږي.

بيلكه:

ستاندارد، سطحې، سويې، ... ته كچه ويل پوره ناسم دي.

زموږ په ژبه كې خودا ټول ناسم بلل شوي ويونه د يوه كس د شپې د چرت څخه راوتلي او
سهار بيا دا نورو كسانو راخستلي او ټوليز شوي.

د ژبو د اسانتياو له پاره د نورو ژبو پوهان هم د ليك بڼه بدلون اونورونو بڼو له پاره
كار كوي.

دا څو كاله دمخه د المان دولت له خوا پنځه ميليارده يورو وټاكل شو، ځنې بدلونونه په ژبه
كې راغلل، چې د نوې بڼې ليكنو له پاره پنځه كاله وخت وركړ شوى وو، چې په بڼوونځيو
او نورو دفترينو كې دا نوې بڼه ورځنۍ شي. په دې كې ورسره سوېس اتريش او
ليبنشتاين هم گډ وو.

زه يې يوه بيلگه راوړم:

پخوا دوي فيل Elephant ليكه او اوس يې Elephant ليكي.

كه گران لوستونكي مرسته كوي او د قرارداد په توگه سم نومونه غوره شوي وي، هيله
ده، چې وبې ليكي.

ډاکټر ماخان میری شینواری

ایا مور پیدایښتي پوهنې پښتو کولی شو؟

مور لا تر اوسه چې په پیدایښتي پوهنوکې پوهنیز څه لولو، هغه عربي دي. پوښتنه دا ده، چې ایا مور دا پوهنې په پښتو لیکلې شو، دا په دې مانا، چې ایا مور د دې پوهنو پوهنیزو ویونو ته هم پښتو اندول لرو او دا پیدا کولی شو. دا نومونه پیدا کوو نه، خو پوښتنه دا ده، چې ددې له پاره نومونه په پښتو شته او که څنگه؟

دا پوښتنه به په هوځو اب کړو، ځکه چې هره ژبه د پوهنیزه کیدوتوان لري، خولومړی باید ځان په هغه پوهنه پوه کړو او بیا په هغه وي، چې د باندنۍ ژبه کې شته او پښتو اندول یې پیدا کوو.

په همدې ځای کې دې اجازه وي، ووايم، چې ما په شمیرپوهنه کې نږدې څلوېښت کتابونه په پښتو کړي، دا په دې مانا چې هغه مسلکي نومونه مې په اندول پښتو کړي، بې له ستونځو او همداسې مې په فزیک کې درې کتابونه ژباړلي، چې یوله هغود ښوونځي د کتابونو سرلیکونه دي، هغه فزیکي ویونه مې نه د ډکشنري په بڼه، خو په پښتومي د الماني ویونو ته اندول پیدا کړی یا میندلی

دا په پښتو یا د پښتو نومونو سره مو پوهنه هم ساده کړي، چې دلته د یوڅو بیلگو سره ستاسو لنډ پام را اړوم. دا په ورزشاته کړم، چې ما هیڅ وخت نوم له ځانه نه دی پیداکړی او اندول مې لتولی او پیدا کړی دی.

په دې هکله اوږدې خبرې نه کوم، لنډ یوڅو بیلگې له تاسو سره گډوم.

مشبوع به نوڅه وبولو؟

مشبوع داسې پیژندل لري:

-- هغه محلول چې نور همغه څه په ځان کې نه شي حل کولی، مشبوع بلل کيږي.

مور وایو: یو څوک چې ډېر خوراک وکړي هم ورته وایي، چې مشبوع شوی اومیري، چې ډېر واښه وخوري. نو وایو چې میره ټنډه شوې .

يو څوک چې نوره مړۍ نه شي خوړلې، خوموړوي او همداسې نور ژوي مريږي.

کوچنيانو ته هم چې مورډېر خواړه ورکړي، راگرځوي يې.

ځنې خواړه دي، چې سړی يا څوک بڼه په مريږي، نو وايو، چې دا خواړه مروونکي دي. گومان مې دی، چې د کلي خلک وايي مروخه دي، نه پوهيږم سم به وي او که څنگه، ځکه چې مروخه گومان مې دی هغې بڼې ته هم وايي، چې ميره لري.

په همدې توگه مو محلول يا حل،، اوبی،، بللی، نومشروع ته به څه ووايو؟

لکه چې ژوي مريږي، خو همداسې يو اوبی هم مريږي.

مور نو پورته پيژند او س په پښتو دا سي لیکو:

هغه اوبی چې نورڅه ځان کې نه شي اوبی کولی (دا گوره اوبه کولی نه بولو) مور وي.

مشروع = مور

بيا وایم، چې دا بل ډول نه شي بلل کېدی، دا په دې مانا، چې نومونه به نه جوړوو، هغه خپل نومونه به رابرسیره کوو يا له کټلاندې څخه راباسو.

له شمير پوهنې څخه يوه بيلگه:

ما خو نږدې ټوله شمير پوهنه په پښتو ليکلي، خو بيا به هم يوه بيلگه له تاسو سره گډه کړم:

دايره، چې د دايرې د منحنې يوه لږه برخه قوس بولو او وتر او قطر لرو او داسې نور.

په پښتو يې:

گردی (موريې په هسکه مينه کې گردی بولو)، هغه وړه د گردی د کرې برخې ته،، لينده،، وايو.

دايره = گردی

قوس = لينده

وتر : هغه کرښه ده، چې له گردی يوه ټوټه بيلوي، نو دا له دې امله ټوټه وونی (ټوټوونی) بولو (بولوي نه، دا ټوټوونی دي).

وتر = ټوټوونی

توته يا چې قطعه ورته وايو: د گردۍ هغه هواره ده، چې د ليندې او توتوونې منځ کې پرته ده.

قطعه = (گردۍ) توته

نيمۍ: هغه کرښه چې گردۍ نيمۍ نو دا به نيمۍ نه وي؟

قطر = نيمۍ (اړيک نه ده چې کرښه ورسره ياده کړو، پوهيږو چې دا کرښه ده).

گردۍ برخه يا قطاع (دا د قطاع نوم هم ډارونکي دي): دا د گردۍ برخه ده، چې د دوه وړانگو او گردۍ ليندې منځ کې پرته ده.

قطاع = (گردۍ) برخه

وړانگه = شعاع

له فزيک څخه

سيم يا څه، چې برېښنا وړي، نو هغه هر وړو وړو، (برېښنا) وړونې دي او له دې امله يې برېښنا وړونې يا لنډ وړونې بولو

دا د ښوونځي د فزيک نږدې ستره برخه مې پښتو ته را اړولې. په دې هکله مې ليکنې په کتابتون. کوم کې کتلې شې.

دا د گرانو لوستونکو له پاره يو څه وړاندې کيږي، چې کتل او اندونه سره يو کول نه، سره نږدې کول يې زما هيله ده او نه بل څه.

نومونه يا ويونه بايد پيدا نه شي. هر څه چې په پيدايښتي توگه په بله ژبه کې شته، په پښتوکې هم شته.

دوه پوښتنې دي:

لومړۍ: يو څه ته په پښتو نوم ايښول (دا به د خبرو وي)

دويم: د يوه څه په مانا ځان پوهول (دا بايد وي)

نو که د دې ويونو مانا وليکويښتي مخکتاب، نړيوال جال، ملفون، شميرونۍ، دا به اړيک وي. دا چې څنگه يې وپولو، دا بايد په پام کې نيولشوي وي، چې تخريب په کې نه وي.

بیلگي:

۱ - موږ په کورونو او کوټوکي یو جوړښت لرو، چې برېښنا پرې روښانه کوو او مړه کوو. دا جوړښت د یوه واړه اړمگوتي یا یوې تختې او یا د یوه څرخ په څیر وي. دې ته انگرېزي سویچ، الماني شالتر وایي. ددې دنده داده، چې برېښنا وړوني یا سیمونه سره یوځای کوي او بیلوي. د یوځای کیدو سره برېښنا په برېښنا وړونو یا سیمونو کې بهیري او څراغ روښانه کیري او د بیلیدو سره برېښناگروپ مړ کیري. دا نو (برېښنا) تړونی بولو اودا نوم همداسې دی.

۲ - پورته موږ برېښنا وړوني نوم ولیدل، دا هکېک کیدونکی نوم نه دی، دا برېښنا له یوه ځایه بل ځای ته وړي، نو وړوني دي.

گورو، چې زموږ ژبه د پوهنیزه کیدو توان لري او هره ریښه په پښتو کیدی شي او هغه داسې، چې هر څوک پرې ښه وپوهیږي.

زما اخرنی وړاندیز دادی، چې نومونه به له ځانه نه جوړوو او یو کره پیژندل شوی وی به د بل کره پیژندل لرنکي وي په ځای نه ځای په ځای کوو.

قرارداد زما، یما، دما دا درې نومځاینيوي د هماغه یوه نومځاینيوي له پاره ویل کیري، پوښتنه داده، چې ایا دلته یو قرارداد اړیین دی؟ نه. ځکه چې دلته هم د ژبلاړ له لارې هغه سم ترې راوباسو. دا به نو څنگه وي؟

ډاکتر ماخان میری شینواری

پرتله او پرتله کونه او د عکس العمل پښتو

د ځنو لیکوالانو لیکلو کې مې پرتله ولوستله او دا مې م ک کې خور هکړه، چې پرتله او که پرتله کونه. ځنو ملگرو او همداسې په یوه ناسته کې د ژبمینوالو او ژبپوهان سره په خبرو کې دا ویونه رامنځ ته شو، چې دا پرتله او که پرتله کونه یا پرتله ونه سم دی او همدا ډول دا هم رامنځ ته شوه، چې عکس العمل ته به په پښتو

څه وایي، یعنې د پښتو اندول یې؟

زیات وخت، چې د پښتو ویونو باندې خبرې راځي، نو زما د پېژندگلوی له ډلې د ځنو په ژبه کې ورځني مگر د پردیو ویونو د پرېپوهېدنې پوښتنه کوي، چې یوه ورځ یوه درانه

پوهاند هم راڅخه وپوښتل، چې نو د ستونځو حل ته به څه ووايو، چې زما ځواب ورته سملاسي د ملگوبي څخه خولې ته راغی او ستونځوبی مې ورته وویل، چې اوس يې همداسې ليکم هم. اوس راځو خپلې موخې ته:

د شننې په بنسټ زما پرېکړه دلته له دې امله نه ده، چې گوندې دا د عکس العمل پښتو انډول دې ورځنی شي يا وکارول شي، خو موخه دا ده، چې وپوهېږو، د دې انډول په پښتو کې شته او که وي، نو هغه به څه وي وي؟

دا دوه څېړنيزې موضوعات به داسې پيل کړو:

لومړی: پرتله که پرتله کونه؟

الف: پرتله: د تلل نوم تلنه ده. شيات تلل کيږي، خو انډول يې، چې برابر دي او په څه کې برابر دي او که برابر نه دي. دا تلل شوي شيان سره پرتله کېدی هم شي، چې گډ خويونه ولري. دې ته به کېدی شي د پسې موضوع څخه بيا ښه روښانه شي.

ب: پرتله کونه: دا وی يواځې د دې له پاره نه کارول کيږي، چې د شيانو دروندوالی سره پرتله کوي، چې کوم دروند دی او څنگه سره پرتله کيږي يعنې پرتله سره ايښول کيږي.

پرتله کونه په دې پرېپوهېدنه ده، چې دوه يا ډېر شيان په هغه کډ خوي کې سره برابر دي او که څنگه. د دې روښانولو له پاره د هر يوه خوي هغه انډول کچوونى يا کچ اله په کار ده، چې دا هغې کچوونې وروسته بيا کتل کيږي، چې سره برابر دي او که څنگه.

يو: که چېرې وغواړو وپوهېږو، چې دوه يا ډېر کسان په جگوالي کې سره برابر دي او که نه، نو څنگ په څنگ يې سره دروو او بيا يې په برابروالي پرېکړه کولى شو. که د يوځای درولو شونتيا نه وي، نو بياهر يو د اوږدوالي کچ اله باندې، چې يووال يا يوون يې متر دي په کچه کوو او دا روښانونه يې بياگورو.

دوه: که چېرې وغواړو وپوهېږو، چې ايا د گلاب گل، کستېرې او که د خوږچ بوي سره همغه دی، که توپير لري، نو بويو يې او بيا پرېکړه پرې کوو.

درې: که وغواړو، چې يوه مڼه او يو ناک سره پرتله کړو، په خوند، دروندوال او همداسې په پلنوالي کې، نو دا د پېلابېلو لارو له لارې کيږي، چې بيا يې په هر يوه موږ پرېکړه يا قضاوت کولى شو.

پای یې: گورو چې پرتله کونه د تللو سره یواځې سراوکار نه لري. ځنې دپرتله کونې شيان د پرتلې له پاره تلل کيږي او دا نور یې بیا د بېلابېلو لارو له لارې کچول کيږي، چې د ټولو دا پورتنۍ نوم بیا پرتله کونه ده. له دې څخه دا پوهېږو، چې پرتله کونه سیده د تللو سره نهشو شو برابرولی.

نو له له دې امله پرتلنه د پرتله کونې له پاره ناسم بلل دي.

بل غوره بېلووالی یې په دې دی، چې تله نوم دی، چې له دې امله یې د مخه اړیکو ، ، پر، ، راتللی شي یا ښه یې په تله کې یا پر تله باندې اچول کيږي او تلل کيږي، نو لهدې امله تلل یو کړنوی دی، چې د مخه یې د ، ، پر، ، لیکل نه شته، دا په دې ترې پوهېدنه چې دا ، ، پرتل، ، نه شته، نو همداسې پرتلنه هم نه شته.

یادونه: زموږ ځنو د ادب خاوندانو ته دا ، ، کونه، ، لږ ښه نه برېښي، خو په ژبه کې ښه او نا ښه، ښکلي او ... ټول شته، دا دچا د اند او خوند سره سر او کار نه لري، دا ژبه، ده، چې څنگه ده.

یوه یادونه: زموږ ژبپوهان او د ژبې مینوال باید - که چېرې دپښتو ډکشنري منځ ته راتله- د پښتو شننیزه ویکتاب یا ډکشنري کې هم هر یو وی داسې روښانه کړي. او همداسې دا لاندې.

بیا لنډ: تلل کړنه ده او د کړنې د مخه اړیکو، دلته ، ، پر، ، ځای نه لري او همداسې پرتلنه هم سمه نه ده. خو تله یوه اله ده، چې د مخه یې ، ، پر، ، ځای نیولی شي یا راتلی شي او همداسې پرتله کول او لهدې امله پرتله کونه سم دي.

اوس راځو زموږ دې بلې د خبرو موضوع ته:

دویم:

عکس العمل

پوښتنه: عکس العمل ته به په پښتو څه ووايو، يا به يې څه وېولو؟

د عمل او عکس العمل الماني، انگرېزي او لاتین یې:

Aktion ;Reaktion; actio, reaction; actio; reactio

مور به دا لومړۍ: د يوه ویکتاب څخه له الماني په عربي او پښتو ژباړو، چې وپوهیږو، دوی یو ویکتاب څنگه لیکي، چې مور هم باید بیا د یوه شننیزې پکشنري له پاره ترې زده کړه وکړي. دویم به بیا مور دا د فزیک او نور پوهنو په بنسټ هم داسې لږ روښانه کړي.

لومړۍ د Reaktion عربي ترې پوهېدنه چې عکس العمل دی او په څنگ کې دا لاندې هم.

استجاب ، رد فعل، ردود

کیمیاوي کارونو کې تفاعل

سیاسي رجعه

په عربي خو نه پوهېږم، خو دا د الماني غډالې، چې په عربي ژباړل شوي، زه یې الماني څخه پښتو ژباړم، چې داسې لږ هکپکونکي به وبریښي، ځکه چې ورسره بلد نه یو.

Reaktion Das ist eine unglaublich primitive emotionale

إنه ردُّ فعلٍ بنسبةٍ واحدٍ من مليون

دا له باور لري ساده احساساتي عکس العمل (په څټکړنه (کړنغندنه)) ده

richtig Reaktion Vielleicht war die erste

ربما رد الفعل الأول كان حقيقياً كنّا فقط شخصين على مقربة

کېدی شي لومړۍ په رد عمل (په څټکړنه) سمه وي

د الماني عربي څخه مو یو څه پښتو کړل، چې په پام کې یې ولرو. نور هم په دې هکله د لیکلو پوره څه شته، خو هغه دې گرانو د ژبې مینه والو پاتې وي. اوس راځو

دويم ته: د عکس العمل فزیکي پیژبند:

که یوه غونډوسکه په دیوال ولو، نو هغه دیوال دا غونډوسکه په څټ رالیري یا په څټ راولي.

دا په دیوال وېشتل عمل دي، چې پښتو انډول یې کړنه ده او دا په څټ وېشتل یې عکس المل دي، چې پښتو انډول یې په څټ کړنه ده.

له دې څخه نو د عکس العمل پښتو انډول په څټکړنه شوه.

بله بېلگه یې ارواپوهنیزه ده: که څوک په څپره ووهي، هغه یا تا بېرته په څپېره ووهي او یا که دا کار نه شي کولی، نو مخ به یې د وینو په څپر سور شي. دالته دا وهنه عمل او له دې امله کړنه شوه او دا په څټ وهنه او یا د مخ سره کېدل یې په څټ کړنه ده.

مور دلته په همدې بسيا کوو. له دې څخه دې موخه دا نه وي، چې گوندې همدا بلد دې نه وي، خو دا کار مو باید کړی وي، پوهېږو، چې له عکس المل څخه په پښتو څه پوهېږو.

ځنې ملگري او یا په م ک کې هم ډېر کم د م ک ملگري دا لیکي، چې لیکنې مې ستونځمنې دي او ځنې راته وايي، چې لیکنې مې د الماني اغیز لاندې دي، چې ترې پوهېدنه ستونځمنه کوي. زه پوهېږم، چې زما لیکنو کې به ستونځې ځکه وي، چې د باندني ویونه کم لري او داسې څه په کې هم راځي، چې مور ورسره بلد نه یو. زما په دې لیکنه کې هم څو ځایه داسې ویونه راغلي، چې ما ورته پهلېد ډول باید معنا یا معنی لیکلي وي، خو له دې معنا څخه په څنگ تېر شوی يم، چې ښايي شتاسو به ورته پام راوېستی وي.

له بلې خوا د ځنو لوستونکو له لورې پوره ستايل شوي پرېپوزېشنونه

(گومان مې دی، چې مورمختري... نومولي، خو په خټه کې مخ ته دي، چې د مهال، ځای او یو څه مخ ته یا ځنې شا ته(؟) راځي.

ایا د اړیکو له پاره د نور وژبو څخه گټه اخستل کیدی شي؟

هرومرو. گورو، چي په هره ژبه کې د بلې ژبې اندول پ شته کیدی شي، چي په يوه ژبه کې زیات وي، خوبیا د هغوزیاتو څو له پاره په بله ژبه کې یو پ شتون ولري، لکه د الماني aus;ab ; von ... له پاره په پښتو کې یو پ شتون لري او هغه ،له، دی، خو دا کومه ستونځه نه ده.

اریکویونه Prepositions

پیلیادونه: له دې ځایه زموږ لهپاره یاد پښتو ژبې لهپاره هغه غور هېرخه لهدې امله پیليري، چي ما تراوسه داسې د دې اړیکویو یاوختارو، ورستارو او ... داسې ښې لیکنې د خپرونو له لارې هم ونه لیدې.

د ځای، مهال، نومونو او شیانو منځ کې د اړیکو څرنگوالي باندې خبرې کوي، نو له دې امله اړیکویونه.

یادونه: باوروکړی، چي دا ټول کارما د ،، تر ،، په خپلوپولوکې د رابندولو له امله وکه، چي یواځې او یواځې د مهال، ځای او ... پاي په گوته کولوله پاره راځي اونوريې هر ځای کې راوړل ناسم دي اود ژبې د ټولولاروسره مخامخ.

مختري(?) نسبتې ویونه یا (و) ته ویونه

د پرپیوزیشن لاندې چي څه د پوهیدلودي

مخ ځاینیوي اوپسې ځاینیوي، خو ښه یې اړیکویونه

یادونه: پرپیوزېشن - لکه د نوم څخه یې چي روښانه ده- مخځاینیوي ته وايي، چي په زیاتوهندو و اروپايي ژبوکې همداسې ده،خوپه پښتوکې دا د مخځاینیوي سره غبرگ یې ډېر پیسیځاینیوي دي.زه دا له دېامله مخځاینیوي اوپسې ځاینیوي بولم یا مختري اووروستاري.

هغه ويونه، چې نور ويونه يو د بل سره اړيکوکې راولي او يو ټاکلی (خايز، وختيز او داسې نور، بې له بدلون) نسبت ورکوي، نسبتوي د بيلگې په توگه په، باندې، ورسره، له پاره،، له امله، ته.

پرېپوزيځيون (له لاتين څخه، چې ما له الماني رانيولي، مخ ته ځای نيوی يا همغه مختړی او يا نسبتې وی او يا و.. ته) د ښوونځي گرامر کې اړیک وی يا مخ ته او پسې وی هم بلل کيږي او گرامري ادبياتو کې ځای ويونه يا حالت زياتوونې برخې بلل کيږي د ويونو ډولونه دي، چې يو بند – يا تړلی ټولگی جوړوي چې منځ پانگ ويونو او گرامري ويونو په نځېستونو ته ورننوتې.

دا لاندې يو پوره ليکنه چې گرانولوستونکو ته وړاندې کوم، زماډېره ښه راغله.

يادونه: وتونزبه الماني او موخه ژبې انگرېزي او پښتو دي

يادونه ۲: پ په ځنو ژبوکې زيات او په نوروکې بيا د څو پ له پاره يو پ په موخه ژبه کې شته وي، خوانډول سره لري، يعنې په ژباړه يا د بلې ژبې څخه په گټه اخستنه کې ستونځې نه پېښيږي.

که څوک دا له انگليسي پښتو کړي کيدی شي څه بدلون په کې راشي، خو موخه همغه ده. د يوه پښتون او نه ژبپوه له پاره او هم د ژبپوه له پاره فکر کوم دا يوډېر اړخيزه او پېچلې د خبرو موضوع ده، خو زه به وهڅيږم، چې هغه اړيک څه له تاسو سره شريک کړم يا هغه څه چې ماته اړيک برېښي اود توه مې پوره دي.

دا وس يې چې له تاسو سره شريکوم، د الماني سره د انگرېزي پ پرتله شوي يا د الماني پ په انگرېزي اړول شوي، چې زه يې په پښتو اړوم، چې ناسمونونه به په کې وي، خو هغه به ستاسو په مرسته سم کړو.

زه - په خواشينۍ بايد ووايم- تراوسه نه پوهيږم، چې دا د پ لمن به دومره غزېدلې وي، زما پر اېلم يواځې دا ،، تر،، وو، چې ټولواک شوی، خو دا ليکنه راته ښه وېر پېښېده او دا دی ستاسو مخ ته يې ږدم.

اړيکويونه

د خای، مهال، نومونو او شیانو منځ کې د اړیکو څرنگوالي باندې خبرې کوي، نو له دې امله اړیکو یونه. پرېپوزېشن د غوښتنې حالت سره سم یا د مانا پرېپوهېدنې سره سم ټولگیز او ډلېز کیري

د غوښتون حالت ټولگیزول

پرېپوزېشن د نوميڼاتيو سره prepositions with the nominative:

als (= than) ته.

یادونه: دا پورته ..و...ته ما د دوه شیانو د پرتلې له پاره لیکلې لکه ب و پ ته یا ب نسبت و پ ته. دلته ما دا اړین ونه گڼل چې نسبت دې ورسره ولیکم او زه په دې اند یم، چې دا ب و پ ته بسیا کوي او د عربي نسبت پوره کوي.

یادونه: زه چې پرېپوزېشن لیکم، نو د پښتو موخه به ترې اړیکو یونه وي.

prepositions with the dative پرېپوزېشنونه د دانتيو سره

ab (= from له (than) , außer (= other پرته له (aus (= out (وتلی , (mit (= مخامخ , gegenüber (= opposite ورسره bei (= by (with (... سره nach (= after (پسې seit (= since له (د وخت پیل , (von (= from له ... (خه) zu (= to (و ته)

prepositions with the accusative پرېپوزېشن د اکوزاتيو سره

bis (= تر (durch (= ترڅو) , für (= ترڅو) , through) له پاره , (um (= شاوخوا (gegen (= مخامخ , against) , ohne (= without (entlang (= اوږدوالي (along

یادونه: دلته ،، تر،، گوره ټولواک نه دی او همدا یو خای لري او بس.

prepositions with dative or accusative

an (= on په (auf (= on (پر) باندې in (= in (په) کې , über (= over پاسه (unter (= under (لاندې , vor (= in front of مخ ته (hinten (= behind (وروسته ,

zwischen (= between) , neben (= next to) , (کی) , (کنگ) (کی)

prepositions with the genitive

wegen (= due to) (له) , während (= while/during) (ترخ) ,
(کی) , infolge (= as a result) (پسی) , statt (= instead) (په خای) ,

trotz (= despite) (له دي)

Classification by meaning

د مانا سره ټولگيزول

Prepositions of place - د خای پر پپوزېشن

دالاندې هم تکرار اري، خو باور کړی، په غور خولو مي زړه نه کيږي.

prepositions with dative or accusative

پرېپوزيشن له داتيو او اکوزاتيو سره

an

on

په (باندې)

am (an + dem) Hauptplatz

on the main square

په ميدان (باندې)

in

in

(په) .. کې

in der Straßenbahn

on the tram

(په) کوڅه گاډي کې

auf

on

(پر) باندې

auf dem Spielplatz

in the playground

پر لوبځای باندې او انگرېزي يې په لوبځای کې

يادونه: پورته به د الماني اندول ،، پر ،، او د انگرېزي به ،، په ،، وي، خو

په لاندې کې بيا دواړه ،، پر ،، دي.

auf dem Schloßberg

on the castle hill

(پر) غره- مانی باندې

über

over

د پاسه

über der Stadt

over the city

-(د)..ښار د پاسه

unter

under

کښته (لاندې)

unter dem Schloßberg

below the castle hill

د مانی کښته (لاندې)

vor

in front o

مخ ته

vor dem Brunnen

in front of the fountain

د چينې مخ ته

(کيدى شي ځنې يې وليکي: ،،تر د مخه،چې ناسم دی)

hinter

behind

شا ته

hinter dem Café

behind the cafe

د کافي شاته

zwischen

between

منځ (کې)

zwischen dem Brunnen und dem Rathaus

between the fountain and the town hall

د چينې او بناړوالۍ منځ کې

زموږ ځنې اديبان ،، ترمنځ،، ليکي، چې ناسم دی (،، تر،، وگورۍ)

neben

next to

څنگ ته (په) څنگ کې يا - ته

neben der Oper

next to the opera

د اوپرا څنگ ته (،، تر څنگ ناسم دی)

In answer to the question "where?" (where is something located? where is something moving?), the noun after the preposition is in the dative.

پوښتنې ته په ځواب کې،، چيرته؟،، (يو) شى چيرته ايښودل شوى؟ يو شى چيرته خوزښت کې دى؟)

Verbs which denote position:

کړنويونه چې ځای اړوندوالی په نخښه کوي

• liegen (= to lie) پرتل

- stehen (= to stand) در پښتو
- sitzen (= to sit) کښيښتول
- hängen (= to hang) خورندېدل يا خورندول
- stecken (= to stick) چوځول

Wo liegt die Zeitung? – Auf dem Tisch	= Where is the newspaper? – On the table.	خبرونۍ (اخبار) چيرته پروت دی؟ پر ميز يا پر ميز باندې.
Wo steht der Koffer? – Hinter dem Schrank	= Where is the suitcase? – Behind the cupboard.	سفر بکس چيرته دی؟ د الماری شاته
Wo sitzt deine Freundin? – Vor der Dame da	= Where is your girlfriend sitting? – In front of the lady there	ستا ملگري چيرته ناسته ده؟ - د هغې ميرمن مخ ته.
Wo geht ihr am liebsten spazieren? – Im (in + dem) Wald.	= Where do you like to go walking? – In the woods	تاسې چيرته په مينه چکر ته ځئ؟ ځنگله کې (چکر ته ځو)
Das Geschirr steht auf dem Tisch.	= The cutlery is on the table	لوښي پر ميز باندې پراته دي.
Die Messer liegen hinter dem Herd	= The knives are behind the hob	چاره د داش شاته پرته ده.

Die Schuhe liegen unter dem Bett.	= The shoes are under the bed	بوتيان د ڪٽ لاندې پرا ته دي.
Die Weinflaschen stehen neben dem Abfalleimer.	= The wine bottles are next to the bin	د واین بوتلونہ دغور - خووني يا ناولني څنگ کي (ته) پرا ته دي.
Blumen stehen vor dem Fenster.	= Flowers are in front of the window	گلان د ڪرکي مخ ته دي.
Zwischen Büchern liegen Socken	= Socks are lying between books	سوگلي د کتابونونځ کي پر تي دي.
Über dem Spiegel kleben Kaugummis.	= Chewing gum is stuck above the mirror	د هنداري د پاسه زاولي سليڻ دي.
An der Wand hängt der Spiegel.	= The mirror is hanging on the wall	په دېوال -- - يا دېوال باندي هنداره زورنده ده

In answer to the question "where (to)?" , the noun after the preposition is in the accusative.

Verbs which indicate a "change of place":

- legen (sich) (= to lay) لايښول
- stellen (sich) (= to place) ځای په ځای کول
- setzen (sich) (= to sit) کښيښاستل
- hängen (= to hang) زورندول
- stecken (= to stick) ننځول، چوځول

Wohin legst du die Zeitung? – Auf den Tisch	= Where are you laying the newspaper? - On the table.	ته ورځپاڼه چيرته ېردي؟ - ميز باندې
Wohin stellst du den Koffer? – Hinter den Schrank	= Where are you placing the suitcase? - Behind the cupboard.	بکس چيرته ېردي؟ - د المارۍ شاته (تر شا ناسم دی).
Wohin setzt sich deine Freundin? – Vor die Dame da	= Where is your girlfriend sitting? - In front of the lady there.	ستا ملګري چيرته ناسته ده؟ - دلته د دې ميرمن مخ ته.
Wohin geht ihr heute spazieren? – In den Wald	= Where are you going walking today? - Into the forest.	تاسو نن چيرته چکر يا ګرځېدا ته ځئ؟ - ځنگله ته کټ ګود کې راځي.
Das Bett kommt in die Ecke	= The bed goes in the corner.	المارۍ د کټ څنگ ته راځي
Der Kasten kommt neben das Bett.	= The box goes next to the bed	ليکنميز د کړکۍ مخ ته ېرډو
Den Schreibtisch stellen wir vor das Fenster	= We will place the desk in front of the window. = We will place this lamp on the desk.	دا څراغ په ميز باندې ېرډو. غواړې چې غالی د ليکنميز لاندې خوره کړي؟

Diese Lampe stellen wir auf den Schreibtisch.	= Would you like to lay the carpet under the desk?	هنداره په دیوال زورندوو.
Möchtest du den Teppich unter den Schreibtisch legen?	= We hang the mirror on the wall.	د هنداري د پاسه ساعت زورندوو،
Den Spiegel hängen wir an die Wand	= We hang the clock above the mirror	
Über den Spiegel hängen wir die Uhr	= Turn into Herrengasse.	د هرن (هیرېن) کوڅه کې وگرځه.
Biegen Sie in die Herrengasse ab.		

prepositions with the dative

aus

out

له... (څخه)

.Nimm die Kleidung aus dem Schrank

.Take the clothes out of the wardrobe

کالي له الماری څخه را وباسه.

bei

by

(د)... سره

.Sie bleibt schon seit einer Stunde bei dem Arzt

.She has already been with the doctor for an hour

هغه(بځینه) له یو ساعت را په دې خوا (د) ډاکتر سره ده.

Zuerst haben wir uns bei der Ausländerbehörde im

.Stadthaus erkundigt

First we informed ourselves at the foreign office in the

.town hall

لومړی موږ په ښاروالۍ کې د دباندنیو دفتر سره معلومات د لاسه کړ .

nach

after

پسې (دلته یې مانا ،، ته ،، ده)

.Wir fahren morgen nach Linz, nach Österreich

.We will drive to Linz tomorrow, to Austria

موږ سبا ته لینڅ، اتریش ته خوزو (موټرکې).

.Ich fliege nach Russland

.I am flying to Russia

زه روسیې ته الوزم.

von

from

له.... (څخه)

.Sie wohnen nicht weit von uns

.They do not live far from us

دوي له موږ څخه لرې نه اوسیږی.

!Nimm deine Füße vom (von + dem) Tisch

!Take your feet off the table

پښې دې له مېز څخه لرې کړه.

.Er kommt gerade von seiner Freundin

.He is coming directly from his girlfriend

هغه همدا اوس د هغه له ملګرې څخه راغی.

Sie ist vor kurzem von der Türkei nach Deutschland
.gezogen

.She recently moved from Turkey to Germany

هغه لږ مخ ته له ترکيې څخه جرمني ته کډه شوې (راغلې).

.Dann musst du zum (zu + dem) Schloss gehen

.Then you must go to the palace

ته نو باید ماڼۍ ته لاړ شي.

.Ich muss zum (zu + dem) Arzt

.I must go to the doctor

زه باید ډاکټر ته لاړ شم.

.Man hat uns zum (zu + dem) Arbeitsamt geschickt

.One sent us to the employment office

يو چا موږ د کار دفتر ته واستولو.

(before or after noun, always before a pronoun)

.Ich wohne gegenüber dem Park

.I live opposite the park

زه پارک ته مخامخ اوسېرم.

.Ich wohne dem Park gegenüber

.I live opposite the park

زه د پارک مخامخ اوسېرم.

.Er sitzt mir gegenüber

.He sits opposite me

هغه ماته مخامخ ناست دی.

Am besten tankst du bei der Tankstelle dem
.Freizeitzentrum gegenüber

It would be best for you to fuel up at the petrol station
.opposite the leisure center

بنه به وي که ته د ازاد وخت پارک مخامخ ټانکځای کې ټانک کړي.

in phrases of direction involving names of countries which
include the definite article, the preposition 'in' is used with
.the accusative

.Ich fliege in die Türkei

Ich fliege in die USA

Ich fliege in die Schweiz

زه ترکیې، متحده ایالات، سوېس ته الوزم

prepositions with the accusative

durch

through

منځ کې (د یوه تونل یا ورته څه)

.Wir fahren durch den Tunnel

.We are driving through the tunnel

مورد تونل منځ کې څو (موټر بیاو).

.Wir fahren durch die Stadt

.We are driving through the town

مورن په ټنار کې (د ټنار منځ کې) ځو (موټر بيايو).

.Dann fährst du durch die Unterführung

.Then you drive through the underpass

بيا د ځمکلاندې لار کې ځي (موټر بيايي).

über

over

د پاسه، په باندې، ..

.Wir gehen über die Straße

.We go across the street

مورن په کوڅه (باندې) پورې وځو يا مورن د کوڅې د پاسه ځو.

.Du fährst über die Brücke

.You drive over the bridge

ته په پله ځي يا ته په پله پورې ځي.

entlang

along

اوږدوالي

.Entlang den Fluss gibt es schöne Wege

.There are beautiful paths along the river

د سین په اوږدوالي بڼکلي لارې شته

.Du fährst den Heidensee entlang

.You drive alongside the Heidensee

ته د هایدن ډنډ په اوږدوالي ځي

:Preposition + noun + preposition / adverb

an + Dativ + entlang

اوردوالي + داتيو + په

.Ich gehe oft am (an + dem) Fluss entlang spazieren

.I often go walking alongside the river

زه زيات د سين په اوردو چکر (گرځيدا) ته ځم.

.Du fährst am (an + dem) Heidensee entlang

.You drive alongside the Heidensee

ته د هايډن اوبو يا ډنډ په اوردوالي (بنه يې : اوردو) ځي.

An + Dativ + vorbei

له... تيرېدل + داتيو + په

.Ich komme oft an dem Museum vorbei

.I often pass the museum

زه زيات د موزيم له مخه تيرېرم.

.Du fährst am (an + dem) Hafen vorbei

.You drive past the harbour

ته د بندر (د اوبو) له مخه تيرېري.

Gegenüber von + Dativ

.Ich wohne gegenüber von dem Park

.I live opposite the park

زه د پارک مخامخ اوسېرم.

Am besten tankst du bei der Tankstelle gegenüber vom

.(von + dem) Freizeitzentrum

It is best if you fuel up at the petrol station opposite the

.leisure center

بنه به وي، که ته د ازادوخت پارک ته مخامخ ټانکځای کې ټانک کړي.

Bis zu + Dativ

تر پوري + داتيو

.Gehen Sie bitte bis zur Kreuzung

.Carry on to the junction

هيله ده تر څلورلارو پوري لار شه

.Dann fährst du bis zum (zu + dem) Supermarkt

.Then you drive as far as the supermarket

بيا ته تر سوپرمارکيټ پوري لار شه.

يادونه: گران لوستونکي دې د ،، تر،، پ ته ځانگړې پاملرنه وکړي، چې دا

ټولواک نه دی اويواځې اويواځې په ځپل ټاکلې ځای کې راځي اونه زيات.

um + Akkusativ + herum

په + اکوزاتيوي + گرد چاپيره

.Wir fahren um die Stadt herum

.We drive around the town

موږ په ښار گرد گرځو

.Dann fährst du um den Supermarkt herum

.Then you drive around the supermarket

بيا ته په سوپر مارکيټ گرد گرځي

Prepositions of time

prepositions with the dative

پرېپوزېشن د داتيو سره

an	date	Ich bin am (an + dem) 06.07.1975
	day	geboren.
on	time of day	I was born on 06.07.1975
په	نېټه، ورځ، د ورځي وخت	زه په ۶ -م د ۷-مې ۱۹۷۵ زېږېدلی يم

	at night	په ژمي کې زيات شيخهاسټي ته ځم. In der Nacht muss sie arbeiten. She must work at night په شپه کې بايد کار وکړم. د شپې بايد کار وکړم. Nach zwei Stunden ist er zurückgekommen. He came back after two hours.
nach after وروسته، پسي	Afterwards	Schon nach einer Woche konnten wir die Ergebnisse sehen. We could see the results after just one week. موږ وکولای شو د يوې اونۍ وروسته لاس ته راوړنې وگورو
vor in front of د مخه يا ته		Vor dem Schlafen geht sie baden. Before sleeping she bathes. له خوب د مخه هغه لامبي Es ist 5 vor 7. It is 5 to 7. پنځه اتو ته پاتې دي
	Beforehand vorher before	Es regnet seit gestern. It has been raining since yesterday.

seit since ab from	refers to the past refers to the present and the future	له پرونه وریږي Seit gestern bin ich wieder fit. Since yesterday I have been well again. له پرونه بیرته تازه یم Ab heute rauche ich nicht mehr. I will not smoke any more from today on. له نن څخه نور (سگرت) نه سکوم. Ab November arbeite ich am nächsten Abschnitt. I will work on the next section from November. له نومبر څخه په بله برخه (وخت) کې کار کوم von 8.00 Uhr bis 10.00 Uhr from 8 o'clock until 10 o'clock له ۸ بجو تر ۱۰ بجو Von Montag bis Freitag bin ich an der Uni. I attend university from Monday to Friday له دوه نۍ تر اونۍ زه په پوهنتون کې یم
--	---	---

von from pr with the accusative bis until تر with 'until' د،، تر،، سره um around په په (شاوخوا)	prepositions with the accusative von 8.00 Uhr bis 10.00 Uhr from 8 o'clock until 12 o'clock له ۸ بجو تر ۱۲ بجو (پورې) Von Montag bis Freitag bin ich an der Uni. I attend university from Monday to Friday. له دوه نۍ تر اونۍ زه په پوهنتون کې يم Ich habe heute nur bis 15.00 Uhr Zeit. I only have time until 15:00. زه نن ټيک تر ۱۵ بجو وخت لرم. Um 7.30 Uhr fährt meine S-Bahn ab. My train leaves at 07:30. په ۷ اوډېرشو زما بس ځي Um 15.30 Uhr habe ich einen Termin. I have an appointment at 15:30 زه په ۱۵ اوډېرشو يوه وعده لرم prepositions with the dative	prepositions with the accusative von 8.00 Uhr bis 10.00 Uhr from 8 o'clock until 12 o'clock له ۸ بجو تر ۱۲ بجو (پورې) Von Montag bis Freitag bin ich an der Uni. I attend university from Monday to Friday. له دوه نۍ تر اونۍ زه په پوهنتون کې يم Ich habe heute nur bis 15.00 Uhr Zeit. I only have time until 15:00. زه نن ټيک تر ۱۵ بجو وخت لرم. Um 7.30 Uhr fährt meine S-Bahn ab. My train leaves at 07:30. په ۷ اوډېرشو زما بس ځي Um 15.30 Uhr habe ich einen Termin. I have an appointment at 15:30 زه په ۱۵ اوډېرشو يوه وعده لرم prepositions with the dative
---	--	--

mit	د، له، سره	Ich schreibe gern mit dem Bleistift. I like to write with a pencil.
with		زه په مینه (د) پښل سره لیکم زه په مینه په پښل لیکم
سره		Ich fahre oft mit dem Bus. I often take the bus. زه زیات د بس سره ځم
	clock time	Ich fahre nicht gern mit dem Auto. I do not like to drive the car. زه د موټر سره په مینه نه ځم یا زه د موټر د بیولو سره مینه نه لرم.

ه

دا لاندې برخه به لږ او ډېر تکرار وي، خو کېدی شي نوي څه هم ولري

اړیکویونه د غوښتنې حالت سره سم یا د مانا سره سم ټولگیز او ډلېز کیري

Nominativ نومیناتیو (له لاتین څخه، نومونه) په گرامر کې د یوه حالت نومونه ده، چې د هر څه له مخه په جمله کې د شي د نڅښونې په چوپړ کې دی، د دې له پاره دا هم ټیپیکي دی چې د یوه شي د خپلواک کارونې له پاره رامنځ ته کیري (دا په دې مانا چې بې د بل له واکه). لنډ: دا حالت دی، چې د ،، څوک-حالت،، بلل کیري، د یوه حالت سیستم په توگه رامنځ ته کیري، چې دا نومیناتیو – اکوزاتیو سیستم بلل کیري. د څوک- اود څه شي حالت.

د نومیناتیو یا د ،، څوک،، او ،، څه شي،، حالت.

مور کار ته ځي.

څوک کار ته ځي؟ ځواب: مور

کالیمینځونی خرابیري.

څه شی خرابیري؟ ځواب: کالیمینځونی

یادونه: ماته هم دا نومونه توکلي د لیکونې (قلم) خولې ته راځي. نه پوهیږم،، چې دا اله، چې کالي پرېمینځي، کالیمینځي، کالیمینځونی یا کالیمینځونکی وېلو. او که نه، نو کالي مینځلو اله. څنگه مو چې خوښه وي.

جینیتیو Der Genitiv

جینیتیو د الماني گرامردویم حالت دی. دا حالت د ملکیت حالت یا د چا حالت په نامه هم یادیري.

بیلگې: ،، د گاوندې کور،، ،، د یوه لرې زنگ غږ،،.

د جینیتیو په څه شي حالت

هغه په غلا تورن دی.

هغه په څه شي تورن دي؟ ځواب: په غلا

داتیو Der Dativ

داتیو د المانیژې دریم حالت دی یا په جمله کې دریم حالت په گوته کوي. **داتیو د چاته حالت هم بلل کیږي.**

د داتیوله پاره په الماني پوښتنه پوښتنه کیږي، چې چا ته؟
 بیلګې: زه دې میرمن ته د یادښت کتابچه ورکوم. چا ته د یادښت کتابچه ورکوم؟ ځواب: میرمن ته.

هوگی سوغات سپین ته ورکړ.

هوگی سوغات چا ته ورکړ؟ ځواب: سپین ته

زه زما ملګري ته یو کتاب سوغات ورکوم.

چا ته سوغات ورکوم؟ ځواب: زما ملګري ته.

اکوزاتیو Akkusativ

اکوزاتیو یوګرامري حالت دی. په ورځني الماني ګرامر کې دا د څلورم حالت سره ترتیبیږي. د دې د روښانتیا له پاره په الماني کې پوښتنه کیږي، **چې څه شی یا څوک او که د چا؟؟؟**، نو دا له دې امله د څوک حالت هم بلل کیږي.

اکوزاتیو: د ،، چا - یا څه شي حالت

ښاغلی سپین خپل ورور ګوري

ښاغلی سپین د چا لیدنه کوي؟ ځواب: د خپل ورور

زه خپل ملګري ته یو کتاب سوغات ورکوم.

زه خپل ملګري ته څه شی سوغاتوم؟ ځواب: یو کتاب

دلته له هرڅه د مخه یوه یادونه ده، چې باید پام مو ورته وي:

ما دلته سربل لیکلی یا پ،دلته د پښتو اوستربلونه زیات دي او همداسې کیدی شي سیرکومپوزېشنونه هم وي، چې هغه به ګران لوستونکي په اړونده ځای کې ولوستلی شي. د نه کار څخه نیمګړی کار هم هر وروسته ښه دی، په ډېره بختنه، که دا کار مو ستړي کړي.

د غوښتون حالت ټولګیزول

اړیکو یونه د نومیاتیوسره prepositions with the nominative:

als (= than) و. ته

يادونه: دا پورته ..و...ته ما د دوه شيانو د پرتلي له پاره ليکلی لکه ب و پ ته يا ب نسبت و پ ته. دلته ما دا اړين ونه گڼل چې نسبت دې ورسره وليکم او زه په دې اند يم، چې دا ب و پ ته بسيا کوي او د عربي نسبت پوره کوي.

يادونه: زه چې پرېپوزېشن ليکم، نو د پېښتو موخه به ترې سر بل وي يا يې کله ليکم مخاينيوې او پسې خاينيوې وي.

prepositions with the dative اړيکيوونه د داتيو سره

ab (= from (له) څخه) , außer (= other than (له) پرته) , aus (= out (له) پرته) ,
 وتلی (له) څخه bei (= by (له) ورسره) , gegenüber (= opposite (له) مخامخ)
 mit (= with (د) ... سره) , nach (= after (د) وخت پيل) , von (= from (له) پسي)
 seit (= since (له) څخه) , zu (= to (و) ته)

prepositions with the accusative پرېپوزېشن د اکوزاتيوسره

bis (= تر) , durch (= through) , für (= ترڅو) , gegen (= against) , um (= شاوخوا)
 around) , gegen (= against) , entlang (= along) , ohne (= without)
 يادونه: دلته ، ، تر ، ، گوره ټولواک نه دی او همدا يو ځای لري او بس.

durch, für, gegen, ohne, um «««««
 prepositions with dative or accusative)))))

an (= on) , auf (= on) , in (= in) , (په) باندې , in (= in) , (په) کې ,
 über (= over) , unter (= under) , (لاندې) , (په) پاسه ,
 vor (= in front of) , hinter (= behind) , (وروسته) ,
 zwischen (= between) , neben (= next to) , (څنگ) (کې)

prepositions with the genitive اړيکيوونه د جنيټيوي سره

wegen (= due to (له) امله) , während (= while/during (له) ترڅو)
 infolge (= as a result (کې) پسي) , statt (= instead (په ځای) ,

trotz (= despite) سره (له دې))

Classification by meaning

د مانا سره ټولگیزول

Prepositions of place د ځای پرېپوزېشن

prepositions with dative or accusative

پرېپوزېشن له داتيو او اکوزاتيو سره

an

on

په (باندې)

am (an + dem) Hauptplatz

on the main square

په میدان (باندې)

in

in

(په) .. کې

in der Straßenbahn

on the tram

(په) کوڅه گاډي کې

auf

on

(په) باندې

يادونه ۱: پر ميز، ميز باندې او پر ميز باندې. په دې دريو کې به نوڅه ووايو. اندونه
موکه څرگند کړی، مرسته به مووي.

يادونه ۲ : لکه پورته همداسې: په کور، کور کې او په کور کې.

auf dem Spielplatz

in the playground

په لوبځای (کې؟)

auf dem Schloßberg

on the castle hill

(پر) غره- مانۍ باندې

über

over

د پاسه

über der Stadt

over the city

-(د) ښار د پاسه

unter

under

کښته (لاندې)

unter dem Schloßberg

below the castle hill

د مانۍ کښته (لاندې)

vor

in front o

مخ ته

vor dem Brunnen

in front of the fountain

د چينې مخ ته

(کيدی شي ځنې يې وليکي: ،، تر د مخه، چې ناسم دی)

hinter

behind

شا ته

hinter dem Café

behind the cafe

د کافي شا ته

zwischen

between

منځ (کې): دا لږ پاملرنې ته اړتيا لري، چې بل ځای کې به راوړل شي.

zwischen dem Brunnen und dem Rathaus

between the fountain and the town hall

د چينې او ښاروالۍ منځ کې

زموږ ځنې ادیبان ،، تر منځ، لیکي، چې ناسم دی (،، تر،، وگورئ)

neben

next to

څنگ ته (په) څنگ کې یا - ته

neben der Oper

next to the opera

د اوپرا څنگ ته (،، تر څنگ ناسم دی)

بیا لنډ:

اړیکوونه کیدي شي د خپلي کارونې له مخې سره توپیر - یا بیل شي:

ځای اړوند اړیکې / پوښتنوونه: چیرته ، چیرته (په کومې لور)، له کومه (کوم ځای)

يادونه: زه د داسې ليکنې سره په لومړي ځل مخامخ کيږم. د ټولو هيوادوالو مرستې ته اړتيا شته.

ته چيرته اوسيري؟ په خوست کې.

بناغلی سپين چيرته ځي؟ ډاکټر ته

دا کتاب دې له کومه کړي؟ له کتابتون څخه.

وخت اړونده اړيکيوونه:

کله، په څو بجو، تر کله (پورې)، له کومه وخته يا له څه وخته،

د پوکال پايلوبه کله ده؟ په راتلونکې يوه نۍ.

فيلم په څو بجو پيليري؟ په اته او پنځلس بجو

له کومه (وخته) الماني زده کوي؟ يا له کله الماني زده کوي؟ له څلورومياشتو (را په دې خوا)

مودال، حالت، ونه/ پوښتنې: څنگه، ولې، د څه له پاره.

ته پرون ولې مورسره را نه غلې؟ د خرابې هوا له امله.

الماني د څه له پاره زده کوي؟ د مسلکودې (کريرې) له پاره

کله خراب بيديري؟ د پوره سپوږمۍ سره

د يوه څه له پاره ميل لرل: سپين د څه سره ميل لري؟ ټيک د موټرو سره.

څه باندې خنډل: په څه باندې خاندې؟ - د هغه په ټوکه.

له ژوند کول: زده کړی له څه ژوند کوي؟ د خپل پلار له پيسو.

و .. ته چمتو پاتې کيدل: ته د څه له پاره تر اوسه چمتو نه يې؟

د واده له پاره

ته څه ته چمتو نه يې؟

واده ته.

په باندې په قهرېدل: په چا باندې هيڅ وخت نه شي بدېدلې يا قهرېدلې؟ زما بچيانو باندې.

څه ته چمتو کيدل: هغه څه ته توانمند نه دی؟ کارکولو ته.

نظم ته راوړل: دا بيرته نظم ته راوړله! دا بيرته په نظم ته راوړه!

ارام پرېږده: هيله ده ما په ارام پرېږده.
پای ته لاړ شه: هرڅه یو وخت پای ته ځي.
یو اړیکوی هیڅ وخت ځانله نه وي. تر لږو ځانگړو پورې دا (یعني اړیکوی) د یوه
نسبتي وی د مخه (مخ ته) یا پسې راځي.

یادونه: په پورته غونډله کې ماته ،، دمخه،، څخه ،، مخ ته،، سم برېښي.

ځنې څو کرښې نورې هم د لیکلو وې، خو د یوې خوا یې زه په هغه گرامري مانا نه
پوهیدم، نولومړۍ مې باید ځان په پوه کړی وی، بیا مې هر گرامري نوم باید د پیژند سره
څیړلی وی، چې دا لیکنه بیا نوره هم غزېده.

دا دې په یاد وي، چې دا هم یوه اوږده موضوع ده، چې گران ژبپوهان پرې پوهیږي او د
ژبپوهنې میونوال په دېلارنور هم هڅیلې شي.

په پای کې یوه هيله: دا کار اونور به زموږ ډیرو پوهانو له ما څخه د مخه هم کړی وي، خودا
دې له ماڅخه نه زړه بدې کيږي نه. زدکړه خو باید د هر چا حق وي او که څوک له ماسره
مرسته کوي، نوله ماسره دې زما په ناسمه زدکړه اولیکلو کې د سمون مرسته وکړي اونه د
زړه بدۍ.

پسې لیکنې:

کیدۍ شي د دې پورته لیکنې لږ تکرار راشي او ځنې اړیکویونه ښه روښانه شي، چې پسې
به هغې خپلې اړي موخې یعنی د ،، تر،، د خپل سرۍ مخه نیول او دا چې ،، تر،، د پرتلې
سره سر اوکار نه لري.

von' with surnames،

Von' with surnames indicates possession or origin of things or people'

Von 'mit Nachnamen zeigt Besitz oder Herkunft von Dingen oder Personen an

دا د شیانو او کسانو د لومړي نوم سره خاوندتوب یا خاوندوالی او یا کورنیوالی (نسب) ښايي

Thomas Mayr ist der Vater von Hana, Laura und Niklas	= Thomas Mayr is the father of Hana, Laura and Niklas.	توماس مایر د هانا، لاورا او نیکلاس پلاردۍ.
Jolana Mayr ist die Mutter von Hana, Laura und Niklas.		

Das ist die Bluse von Katrin. Das ist das Bild von Botticcelii. Das ist die Kaffeemaschine von Tchibo.	= Jolana Mayr is the mother of Hana, Laura and Niklas. = That is Katrin's blouse. = That is the photo of Botticcelii. = That is the coffee machine from Tchibo.	جوليانا ماير د هانا، لاورا او نيكلاس مور ده دا د كاترين كميس دى. دا د بوتيجلي (كنبلي) خبره ده. دا دچيبوكافي ماشين دى. دا د كافي ماشين له چيبو څخه دى.
--	--	---

بيا لنډ:

پ كيدى شي د خپلي كارونې له مخې سره توپير - يا بيل شي:

Lokale Präpositionen / Fragewörter: wo, wohin, woher

ځاى اړوند پ/ پوښتنويونه: چيرته ، چيرته (په كومي لور)، له كومه (كوم ځاي)

يادونه: زه د داسې ليكنې سره په لومړي ځل مخامخ كيږم. د ټولو هيوادوالو مرستې ته اړتيا شته.

ته چيرته اوسيري؟ په خوست كي.

بناغلي سپين چيرته ځي؟ ډاكتر ته

دا كتاب دي له كومه كړى؟ له كتابتون څخه.

Temporale Präpositionen / Fragewörter: wann, um wie viel Uhr,
bis wann, seit wann

وخت اړونده پ: کله، په څو بجو، تر کله (پورې)، له کله (له کومه وخته یا له څه وخته)،
د پوکال پایلو به کله ده؟ په رتلونکي یوه نۍ.
فیلم په څو بجو پیلېږي؟ په اته او پنځلس بجو
له کومه (وخته) الماني زده کوي؟ یا له کله الماني زده کوي؟ له څلور و میاشتو (را په دې
خوا)

Modale, kausale, finale, konzessive Präpositionen, / Fragewörter:
wie, warum, wozu,

موډال پ / پوښتنې: څنگه، ولې، د څه له پاره.
ت پرون ولې موږ سره را نه غلې؟ د خرابي هوا له امله.
الماني د څه له پاره زده کوي؟ د مسلکودې (کریرې) له پاره
کله خراب بیدېږي؟ د پوره سپوږمۍ سره

Verben mit Präpositional-Ergänzung: / Fragewörter: womit,
worauf, wozu, ...

د یوه څه له پاره میل لرل: سپین د څه سره میل لري؟ ټیک د موټرو سره.
څه باندې خنډل: په څه باندې خاندې؟ - د هغه په ټوکه.
له ژوند کول: زده کړی له څه ژوند کوي؟ د خپل پلار له پیسو.

:Adjektive mit Präpositionen

و .. ته چمتو پاتې کیدل: ته د څه له پاره تر اوسه چمتو نه یې؟
د واده له پاره
ته څه ته چمتو نه یې

واده ته.

په باندې په قهرېدل: په چا باندې هېڅ وخت نه شي بدېدلې يا قهرېدلې؟ زما بچيانو باندې.
څه ته چمتو کېدل: هغه څه ته توانمند نه دي؟ کارکولو ته.

Nomengefüge

نظم ته راوړل: دا بیرته نظم ته راوړه! دا بیرته نظم ته راوړه!

ارام پرېږده: هیله ده ما په ارام پرېږده.

پای ته لاړ شه: هرڅه یو وخت پای ته ځي.

یو پ هېڅ وخت ځانله نه وي. تر لږو ځانگړو پورې دا (یعنې پ) د یوه نسبتي وی د مخه
(مخ ته) راځي.

یادونه: په پورته غونډله کې ماته ،، دمخه،، څخه ،، مخ ته،، سم برېښي.

ځنې څو کرښنوري همد لیکلووي، خو د یو پخوا یې زه په هغه گرامري مانا نه
پوهیدم، نولومړی مې باید ځان په پوه کړی وی، بیا مې هر گرامري نوم باید د پیژند سره
څیړلی وی، چې دا لکنه بیا نوره هم غزېده.

دا دې په یاد وي، چې داهم یوه اوږده موضوع ده، چې گران ژبپوهان پرې پوهیږي؟

تر || ډاکتر ماخان میری شینواری

،، تر ،، until

د اړیکو یونو سره مې اړیکې له دې امله ونیولې، چې د سربل ،، تر ،، سره مې داسې لږ
څه جنجال ته نیت وو او داسې لږڅه گوته ورته نیسم اویوڅونور هم همداسې غوره یې یا
هغه چې ماته لږ د شتلو وړ برېښي لږ غزول یې ستاسو مخ ته ږدم.

دا خبرې به داسې لږڅه اوږدې شي، خودا چې کاغذ نه لږیږي او چاپوم یې هم نه نوگومان
مې دی، چې تاسو به هم را څخه ورسره ونه زورېږی.

د انگرېزي ژبې څو پرېپوزېشنونه راوړم د الماني ژباړې سره او بیا یې د پښتو سره پرتله
کوو.

د اوس دپاره به دا درې بسيا وکړي او که نور يې په دا منځ کې راغلل، هغه به هملته په گوته کړو.

With; from; until

المانې يې: mit; von; bis

پښتو يې:

له ... سره، له ... څخه، تر ... يا د (له) ... سره، له ... (څخه)، تر

زه لومړی د جرمني څخه د bis (انگرېزي: until)، چې د پښتو معنا يې تر (... پورې) ده يو څو جملې د ،، تر ،، لپاره راوړم، په دې هيله، چې گران لوستونکي به يې بيا د (دلته ،، له،، نه لیکم، چې وروسته پرې غږېږو) پښتو سره پرتله کړي، نه داسې نه چې پرتله يې کړي، بلکه وگوري، چې پښتو يې هم همداسې سمه ده او که څنگه او په هغه خپل وخت کې بيا دا نور دوه هم د څيړنې (موږ بلد يو چې تر(سم نه دی) څيړنې) لاندې ونيسو.

په ژبه کې د ،، تر ،، کارونه :

اړيکوی تر: له دې سربل ،، تر ،، سره موږ د يوڅه يعنې پيښې، نوم، مهال او همداسې د ځاي پای په گوته کوو، يعنې دا په هغه وخت کارولکيږي، چې دا پورته ياد څه پوله ولري يا پولي ته ورنږدې کيږي.

لنډ: د پيښې، مهال همداسې ځای او يو څه اخري ټکي يا پوله په گوته کونه.

يادونه: دا دې دلته بيا هم په کلکه وويل شي، چې په بل هرځای کې کارونه يې ناسمه ده، لاملونه يې راوړو.

يادونه: که داسې لږځير شو، نو څه چې پای لري يعنې ،، تر ،، .. وي، نو هغه به هر وروڼو يو پيل هم لري، که دا څرگند او يا نا څرگند وي.

که ووايو چې: سپين تر کابل پورې لار، نو دا هر وروڼو له يوځای څخه، چې پيل دی، تللی. که په دې هکله تکرار ولرو، نو راڅخه زړه بدي کيږي مه، وايي، چې تکرار د زده کړې مورده او يا د پام بنسټ دی.

دادی څو الماني انگرېزي اوښتو غونډالې د سربل تر **Bis** سره

(US) through ,to ,(temporal) until

*Meine Tochter ist **bis** zwei Uhr in der Schule*

.My daughter is at school **until** two o'clock

زما لور تر دوه بجو په ښوونځي کې ده.

*Ich war von Montag **bis** Freitag krank*

.I was sick from Monday **to** Friday

زه دوه نې تر جمعي پورې ناروغ وم.

(temporal) by

*Die Aufgabe muss **bis** Donnerstag fertig sein*

.The task must be complete **by** Thursday

پوښتنې بايد تر څلورنې (چهار شنبې) پورې تمامې وي،

all the way to ;(local) to

*Der Zug fährt **bis** Köln*

.The train goes **to** Cologne

ګاډی تر کولن (پورې) ځي.

په لاندې توګه مخ ته ځو:

۱ – تمپورال یعنې: اخر ټکی ښایي.

۲ – په مخه ښه کي هغه د بيا ليدلو وخت ډېر يا لږ پوره: تر بيا پورې.

۳ – خای: اخرنی موخه ښايی.

۴ – له ... څخه ... تر ... د وخت يا خای واټن په گوته کوي.

۵ – د يوه غزېدا سور، د يوه سپکتروم (د يوي څيري يا څه برېښېدته، د دې په پښتو معنا لږ ستونځمنه ده، خو په نورو ژبو کي کتل ښه دي او په فزيک کي راځي)، د يوي پورته – او يوي کښته پولي ورکونه.

۶ – د په خوبښه اړيکوی سره

۷ – bis zu د الماني په څير پرېپوزيشن په پښتو کي نه شته، دا هم همغه، تر ... پوري، دی: پورته پوله په نخښه کوي، يو پوله ارزښت

۸ - bis auf : يو اخر شي چې سړی ردوي

لکه چې وايو ټول خلک ميلمانه دي ترسپين پوري (يعني پرته له ...)

د دې په څې: ټول ميلمانه دي د ... په گډون پوري.

په پښتو کي موږ تر ... پوري لرو.

دوي دا هم معلومه کړي، چې دا وی کله ژبي ته راننوتی دی، چې هغه يي زه دلته نه راوړم.

بيلگې:

— تر بلې مياشتې (پورې) بايد کور جوړ وي.

— هغه تر بلې مياشتې (پورې) نه شته

— تر اوسه (پورې) هرڅه ښه دي.

— څوک چې سره بيليري يا مخه ښه اخلي: تر وروسته پوري.

— ،، ښه اوسه، تربيا پورې،،

— ،، په مخه دې ښه، تر بلې اونۍ (پورې).

— تر دې ځايه (پورې) او نه وړاندې.

(،، پورې،، ته دې پام وي، چې ورڅخه (موږ دلته هم کله لیکو، چې ترې.. (هغه زموږ په کلیوالي خبرو کې وایو، چې تر نه تیریدلۍ.. دا تر نه معنا ورڅخه دي او نه تر)) تیریدلۍ هم شو).

— تر جلال اباد پورې موټر نیسو، وروسته بیا باید په پښو لاړ شو.

— ستا مور له سهار څخه تر ماښام (پورې) په پخلنځي کې ولاړه وه.

— دا یو سفر دی، له جلالاباد څخه تر کندهار پورې.

— سپینه له پاسه (څخه) تر کښته (پورې) لمده وه. یا له سر څخه تر پښو پورې لمده (که لنده) وه.

،، تر،، Bis د ټرنوي Conjunction په دنده کې

برابر ارزښته جملې- برخې سره تړي.

سپین په میلمستون کې ناستوو، تر هغې چې میلمانې کوروته ولاړل.

یو څو الماني انگرېزي او پښتو غونډالې:

• until (subordinating,temporal)

*.Wir warten hier, **bis** das Gewitter vorbei ist*

*.We'll wait here **until** the thunderstorm is over*

موږ دلته تمیرو، تر څو جګړ تیرشي.

Ich arbeite 40 bis 50 Stunden in der Woche

I work 40 **to** 50 hours a week

زه په اونۍ کې ۴۰ تر ۵۰ ساعته کار کوم.

Ihre Haare sind braun bis dunkelbraun

Her hair is brown **to** dark brown

د هغې وینښتان نسواري تر تیاره نسواري دي

دا نورې غونډالې دي هم ورسره وي:

— اسمان له برگ څخه تر شین وو.

— سپین ۲۵ تر ۳۰ کسان میلمانه کړي.

(دلته دې پام وي، چې ،، له ۲۵ تر...، نه لیکم، ځکه چې هغه بیا خپله موخه بدلوي)

— په دې لمنځتون کې دې ۳۰۰ تر ۵۰۰ کسان ځای شي؟

— زه په اونۍ کې زیات وخت ۵۰ تر ۶۰ ساعتو کار کوم. (پام دې وشي، له یې مخ ته راشي او که نه، په الماني ورسره له نه شته. نه! داسې نه ده. له ورسره نه راځي، ځکه چې دی له تر کار نه کوي دی له ۱ تر ۵۰ یا ۶۰... یعنی له ۱ تر ۵۰ یا له ۱ تر ۶۰ ساعته پوري کار کوي، نو له دې امله ۵۰ تر ۶۰ ساعته پوري او نه له ۵۰ تر ۶۰ ساعته... دلته دا خبره راڅخه لږ ستونزمنه کیږي، له ۵۰ تر ۶۰ ساعته په دې مانا دي، چې دی خوله ۱ تر ۵۰ کار کوي، خو به یې داسې ولیکو، چې له ۱ ت ۵۰ او همداسې کله کله له ۵۰ څخه وړ اوړي تر ۶۰ پوري. گران لیکونکي دې هم په کې خپل فکر وځغوي. (بیا: تکرار د زده کړې مورده).

— سړی کړی شي چې هغه تر اخره پوري وگوري.

— سپين كړی شي چې هغه په رڼو اوبو کې تر ځمکې تل پورې وگوري يا د ځمکې تر تل پورې....

— موږ ناوخته د شپې تر دننه (تر منځ) پورې خبرې وکړې.

— ژوبن هره ورځ تر زر کسانو پورې گوري.

— سپين په ښار کې تر نوي کيلو متره پورې په بس کې ځي.

— د سندرغاړي ټولې سندرې پيژنم — تر اخرنۍ پورې دلته تر په دې معنا دی، چې اخرنۍ سندرې يې نه پيژنم..

خبر و استعمال يا کارونه:

تر زر، تر بيا، له پښو تر سره، تر گيډې، تر لاس خوزونې (په مخه ښه کې)، تر څو چې نور امکان نه وو.

ترې راييل ويونه:

تر وروسته، تر وروستني، ترغزونې، تر اوسه.

لنډ: تر په هغو جملو کې راځي، چې د ،، تر،، سره ،، پورې،، مل وي يا مل کيدی شي، يواځې همدې ته دې په ليکنو کې پام وشي، سم دې وکارول شي يعنې تر... (پورې)، بل ډول کارونه يا استعمال يې ماته ناسمه برېښي، چې گران ژبپوهان دې هم ورته پوره پاملرنه وکړي، دا د ما سره هم مرسته ده او د دې مرستې د غوښتنې اجازه دې وي.

د تر مخامخ اړيکوی له... څه دی، دا په دې مانا، چې د هغو څه چې تر يې پای په گوته کوله، د ،، له ... څخه، يې پيل ښايي.

ډاکټر ماخان ميری شينواری

،، له ... څخه، ،، د ،، ... سره،، from 'with

دا پورته سیرکومپوزېشنونه د سربل، تر،، مخامخ یا په څټ او که غواړئ معکوس دي:

په پورته کې مو روښانه کړل، چې تر د یوه څه، ځای، مهال اونومونو پای په کوته کوي اونه بل څه.

دا اړیکو د بل ځای ناستی نه شي کیدی اونه بل څه یا اړیکو د، تر،، ځای ناستی کیدی شي. دا همداسې لار ده اوبس.

اوس راځو دې پورته ته، چې زما په گومان او که داسې وي، د پیژند سره به سیرکومپوزېشنونه وي.

د افغانستان په ځنو ځایونو کې وایو:

،، له ... څخه،،،، له ... سره،، او ځنو ځایونو کې بیا وایو: د ... څخه، د ... سره.

انگرېزي یا (او) الماني یې لیکو او بیایې د پښتو د ژباړې سره پرتله کوو. ما دا له الماني څخه ژباړلې او الماني مې له انگرېزي څخه را نیولي یا ښه یې: را ژباړلې.

پیل له،، له .. (څخه)،، کوو او داسې مخ ته ځو:

د انگرېزي سربل from په الماني کې هغه غوره دا لاندې درې سربلونه دي: ab ، aus ، von ،

دا درېواړه په پښتو کې هم د،، له ... څخه،، په معنا دي. که وایو چې له هسکې مینې څخه، نو د ژباړې سره سم دا سیرکومپوزېشن دی یا که غواړئ پښتو شي، نو زما په اندبه دا بیا غیرکې نیوی وي. دې په الماني ab راځي، که وایو له سپین څخه ... ، نو von راوړل کیري، که وایو له اوسپنې جوړ دی، نو وایو ... aus.

که،، له ... څخه،، وایو، نو له یو څه څخه یو څه رابیلیري، یای د یو څه، مهال او له ځای څخه یو څه رابیلیدل.

لنډ: دا د یو څه له ځای، مهال، کس یا یو شي څخه د یو څه پیل دی، له دې امله د، تر،، په څټ یا مخامخ سیرکومپوزېشن دی.

لکه: له سپین څخه مې کتاب واخست.

دا جمله داسې ویلی شو: له سپین مې کتاب واخست یا له سپینه مې کتاب واخست او یا له سپین څخه مې کتاب واخست.

همداسي: سپين څخه مي ڪتاب واخست.

خو سم يي: له سپين څخه مي ڪتاب واخست:

،، له ،، بي له ،، څخه ،، او همداسي ،، څخه ،، بي له ،، له ،، دي او ڪه دواړه؟.

ورانديز: ڪه ،، څخه ،، ورسره وي او ڪه نه خو ،، له ،، دي وي او يا ،، له ... څخه ،، او يا دا دواړه.

پورته مو وليدل: له هسڪي ميني څخه ...، له سپين څخه ... او له اوسپني څخه

دا په دي معنا، چي: له يو ځاي څخه ځي، له يو چا څخه څه رانيسي او له يو څه څخه يو شي جوړ دي، له يو څه څخه څه ساتي، د يو چا (له خوا) څخه څه درکول کيږي.

ور څخه در څخه، راڅخه، او داسي نورو ته دي هم پام وي، ترې څخه اوداسي نور هم.

په دي هکله به هم لږ تر لږه څه بيلگي راوړو

د پوښتنې په ځواب کي: تا له سپين څخه ڪتاب واخست؟

نه! ورڅخه اخلم يي.

يا داسي: له سپين څخه ڪتاب اخلم. او داسي نور.

دلته دي ،، ورته ،، يعني ،، هغه ته ،، هم پام وشي.

اوس راځو with ته، چي الماني يي mit... دی :

موږ يي د الماني درې اندول اړيکيوونه يا سربلونه را اخلو: mit ، bei ، Dabei.

څه وکړو؟

،، له ... سره ،، او ڪه ،، د ... سره ،،؟

که ،، له ،، هغه د مخه تير اړيکوي سره وي ، نو بيا خويي دلته نه شو راوړي، هغه ،، ترې لرې کيدل ،، دي او دا ،، ور سره يوځای کيدل دي ،، يا ،، نښلول ،، دي. دلته اړيو ، چي ،، د ... سره ،، وليکو او نه ،، له ... سره ،، دا گوره يو وړانديز دی.

. په الماني ژبه کې ،،د... سره،، لږ تر لږه دا درې اړيکيونه کارول کيږي: که ووايو، کتاب د... سره دی، نو دلته يې الماني mit دی. که ووايو، چې سپين د برگ سره دی، نو دلته يې بيا bei راځي او که ووايو، چې هغه ورسره دی، نو دلته د Dabei راځي.

نومونه: دا ،، د... سره،، به هم لکه ،، له ... څخه،، سيرکومپوزېشن يا غبرگي نيوی وبلل شي.

دا گوره زما وړانديزونه دي اود وړانديز اجازه دي راته وي، زه په خپلې ليکنې ټيکارنه کوم.

دلته دي بيا هم د ورسره ، درسره، را سره ته هم پام وي.

دلته به په دي بسيا وکړو او زما وړانديز گران لوستونکو ته دا دي، چې د نورو زده ژبو څخه دي گټه واخلي، دا دي هغه ژبي وي، چې يو څه وده يې کړې وي.

بيا لنډ: ،، تر،، د مهال، ځای، نوم او يا يو څه پاي په گوته کوي.

،، له ...څخه،، د مهال، ځای، نوم، يا يو څه څخه لري کيدلدي.

او،، د ... سره،، د مهال، ځای، نوم او يا يو څه سره يوځاي کيدل يا يوځای والي دي.

Nimm die Kleidung aus dem Schrank.

Take the clothes out of the wardrobe.

کالي له الماري څخه را واخله

Sie bleibt schon seit einer Stunde bei dem Arzt.

She has already been with the doctor for an hour.

هغه(ښځينه) له يو ساعت را په دي خوا د ډاکتر سره ده.

Zuerst haben wir uns bei der Ausländerbehörde im Stadthaus erkundigt.

First we informed ourselves at the foreign office in the town hall.

لومړی موږ په ښاروالۍ کې د دباندنيو دفتر سره معلومات د لاسه کړ (دلته تر لاسه نه لیکو).

They do not live far from us.

دوي له مور څخه لرې نه اوسيدۍ.

Nimm deine Füße vom (von + dem) Tisch!

Take your feet off the table!

پښې دې له ميز څخه لرې کړه.

Er kommt gerade von seiner Freundin.

He is coming directly from his girlfriend.

هغه همدا اوس د هغه له ملګرې څخه راغی.

Sie ist vor kurzem von der Türkei nach Deutschland
gezogen.

She recently moved from Turkey to Germany.

هغه لږ مخ ته له ترکيې څخه جرمني ته کډه شوي (راغلي).

Schon nach einer Woche konnten wir die Ergebnisse sehen.

We could see the results after just one week.

مور وکولای شو له یوې اونۍ څخه وروسته لاس ته راوړنې وګورو

Vor dem Schlafen geht sie baden.

Before sleeping she bathes.

له خوب څخه د مخه هغه لامبي

Es regnet seit gestern.

It has been raining since yesterday.

له پرونه څخه ورپري

Seit gestern bin ich wieder fit.

Since yesterday I have been well again.

له پرونه (څخه) بیرته تازه یم

Ab heute rauche ich nicht mehr.
I will not smoke any more from today on.

له نن څخه نور هيڅکله (سگرت) نه سکوم.

Ab November arbeite ich am nächsten Abschnitt.
I will work on the next section from November.

له نومبر څخه په بله برخه (وخت) کې کار کوم

von 8.00 Uhr bis 10.00 Uhr
from 8 o'clock until 10 o'clock

له ۸ بجو (څخه) تر ۱۰ بجو پورې

Von Montag bis Freitag bin ich an der Uni.
I attend university from Monday to Friday

له دوه نې (څخه) تر اونۍ پورې زه په پوهنتون کې يم

von 8.00 Uhr bis 10.00 Uhr
from 8 o'clock until 12 o'clock

له ۸ بجو څخه تر ۱۲ بجو (پورې)

Ich habe heute nur bis 15.00 Uhr Zeit.
I only have time until 15:00.

زه نن ټيک تر ۱۵ بجو وخت لرم.

Um 7.30 Uhr fährt meine S-Bahn ab.
My train leaves at 07:30.

په ۷ اوډېرشو زما بس ځي

Um 15.30 Uhr habe ich einen Termin.
I have an appointment at 15:30

زه په ۱۵ اوډېرشويوه وعده لرم

prepositions with the dative

Ich schreibe gern mit dem Bleistift.
I like to write with a pencil.

زه په مينه (د) پېنسل سره ليکم

Ich fahre oft mit dem Bus.
I often take the bus.

زه زيات د بس سره ځم

Ich fahre nicht gern mit dem Auto.
I do not like to drive the car.

زه د موټر سره په مينه نه ځم.

ډاکټر ماخان ميری شينواری

منځ(کې)، دمخه، څنگ کې او شاته

موږ په پښتو کې (دما(زما) د پام ته راتلنې سره) لږ تر لږه دا لاندې څلور ويونه لرو، د دوه گونو ماناو يا تړېپوهې دنو سره، چې هم نومونه دي او هم اړيکويونه او دا منځ، مخ او څنگ او همداسې شا دي، چې له دې امله هم کله کله په غونډالو کې د دې د کارونو له امله له ستونځو سره مخامخ کېږو. دلته بايد ډېر پام وشي، چې موږ د نوم او که د اړيکوي سره سر او کار لرو. لږ تر لږه دا سي څه په الماني نه شته او د دې هر يوه له پاره ځانله ويونه لري.

که ووايو، چې په مخ مې دانه راختلې، نو دا څرگند نوم او که ووايو، چې په لاره تور سپي مخې ته راغی، نو دلته موخه سملاسي اړيکوی ترې پوهیږو.

مور په دې برخه کې یو په بل پسې څلور اړیکو یونه څیړو چې په همدې مهال نومونه هم دي:

لومړۍ: منځ اومنځ. دویم: مخ یا مخ ، دریم: څنگ او څنگ او څلورم: شا او شا

لومړۍ: منځ او منځ

مور په پښتو کې دوه منځ لرو، چې دا یو یې منځنۍ بللکیري، چې اندول لنډیز یې منځ دی او تل منځ لیکل کیري او دا بل منځ یې اړیکوی دی.

منځ (کې) Zwischen, between :

یوه ورځ په م ک کې د منځ او مینځ په سر څه خبرې وې. زه هم په کې هکپک شوم، چې دا اوس مینځ دی او که منځ؟

مور ورته په شینوارو کې مینځ وایو، خوما زیات منځ لیکلې، چې کومان مې دې، له پخوا څخه ورسره ډېر بلدیم.

منځ (کې) Zwischen, between :

دا پوستپوزېشن، اوسترېل یا پسې ځاینوی دی، چې زه یې اړیکو یونه بولم. په نورو ژبو کې (انګرېزي.المانی) مخ ځای نیوی (پرې پوزېشن) دی.

۱ - د یو چا، یوه شي شتون، چې د یوې د دوه پولو رابندې په نڅېنه شوې فضا په گوته کوي.

، هغه هلته د خپل پلار او خپل ورور منځ کې ولاړ دی.، دا یوه بنده فضا ده ددوه کسانو منځ کې

۲ - له دوه رابندو ټکو دننه له یوڅه (څخه) ، د کورونو منځ کې واټن، د ټکو ،، او ب،، یوه غزونه په گوته کوي.

دا منځ هغه هندسي یا جغرافيوي منځ یا منځنۍ نه دی

بیا یې مانا:

۱ - دواړو یا ډېرو خواو ته داسې په نامه شيانو یا کسانو لړل.

۱ الف - د داتېوسره، ځای اړوند: د یوه ځای تشریح، یوې پوښتنې ،، چیرته،، د یوې پوښتنې جوړښت برخه.

۱ ب : د اکوزاتیو سره، خای اړوند: د یوه لور شننه، د ،، کومې لورته،، پوښتنې د یوه خوابیرځه.

۲ – د داتیوسره: د یوې په گوته شوې ډلې یا ډېرې برخه.

بیلگه:

۱ – د یوه پښتو ټولنې (فوتبال) د نیم وخت منځ کې پنځه دقیقې تفریح ده.

۱ الف: د منځنۍ امریکا او افریقا منځ کې لویې اوبه اتلانتیک دی.

۱ ب : ځانمېنځی د پخلنځي او اوسیدکوټې منځ کې دی یا خای لري.

۱پ: د یوې ۴۰۰۰۰ کیلومتره ساعت کې چټکتیا، چې زموږ،، هوایی یې دا اوس د ځمکې او سپوږمۍ منځ کې، کیدی شي نږدې ۴ پرېښنا کلونه زموږ د لمر ګاونډ خای په خای ستوري ته ۱۰۰۰۰۰ کاله ونیسي.

۱ ب : هغې دا لیک د خپل مینې کتاب منځ کې کښود.

۱ ب :تفریح یې د اول او دویم اکت (تیاتر کې) منځ کې راوسته.

۲ – د دومره ډېرو خلکو منځ کې موږ د چا پام ته نه راځو.

همداسې خبرو کې راوستل

د کرښو منځ کې لوستل

د لیکو منځ کې درېدل

د کلونومنځ کې

یادونه: سربل او اوسترېل یا د نومن او یا پرونومن څخه د مخه او یا پسې راځي او نه د سربل او اوسترېل سره څنګ کې، نو له دې امله د اوسترېل منځ (کې) سره څنګ کې نه راځي. له دې اوسترېل ،، منځ کې او نه ،، ترمنځ،، چې بیخي ناسم دی.

موږ ورسره ډېر بلد یو، چې د منځ یا منځ کې دمخه ،، په،، لیکو یعنې ،، د دوه کسانو په منځ کې مینه ده،، او کله ،، ترمنځ،، هم. دا ناسم دي.

لومړی خو تر د پیژند له مخې هم ناسم دی او له بلې خوا ګورو، چې ،، تر،، او،، په،، هم سربلونه دي، چې بل اړیکوي سره مل نه راځي یا نه شي راټللی.

منځ يا منځتکی Die Mitte oder Mittelpunkt or center

منځ يا د منځتکي لندونه: مورډلته بل بديل نه لرو، چې بل څه يې ونوموو. دلته موخه هغه هندسي منځ يا منځ تکی دی.

بېلگه يې: د گردی منځتکی.

يا د غونډوسکي منځ تکی.

يا د يوې کرښې منځتکی يا منځ

دا اړیکوی نه دی، دا ځای دی. دې ته دې تل پام وي، چې موږ په خبرو کې له کوم منځ څخه غږیږو.

سرېل او اوسترېل مانا:

سرېل او اوسترېل يو ټاکلي نسبت يا ټاکلي اړیکې د دوه شي اړیکو منځ کې په نڅېنه کوي. د نسبت د ډول يا رقم سره سم کیدی شي سرېل او اوسترېل په څلور بيلابيلو ټولگيو ووېشل شي:

يادونه:

ډېر سرېلو نه ځانله يا ټيک يوه ټولگي پورې اړه لري. دا کړی شي د اړیکو توپیر کيدونکي ډولونه افاده کړی شي يا وويلی شي:

بيا: منځ يا منځتکی د لاندې له پاره ځای په ځای دی:

- منځتکی، په ځمکچپوهنه کې

- سياسي منځ، يو سياسي اند يا نظر چې د ټولوسياسي اندونو په هندسي منځ کې ځای لري. يعنې د بني اوکين لورو.

مانا:

۱ - د منځتکي له پاره لنډه بڼه

۲ - د يو شي لنډ چاپيريال

۳ - د يوې کرښې نيمايي، د وخت نيمايي اونور

نور ترې را جوړ ويونه:

- د تن منځ، د ښار منځ، د سين منځ، د يوه كلي منځ
 - د كال منځ، د اونۍ منځ، د مياشتې منځ، د ژوند منځ
- بيلگي:

- ۱ - په يوه گردۍ کې د غاړې ټول ټکي له منځ څخه همغه يا برابر واټن لري.
- ۲ - د دې کوټې په منځ کې يوميز او څلورچوکۍ شتون لري يا شته
- ۳ - دا په اخر کې له تا بلل شوی نرخ (بيعه؟) زما له پاره تر اوسه جگ دی، زه به وړاندیز وکړم، چې ته اوزه به دې منځ ته سره راشو.

دويم: مخ، د مخه يا مخ ته

دا اړيکوی لوريزوالی لري.

مانا:

- ۱ - د وخت د نظم سره:
- ۲ - په فضايي نظم کې
- ۳ - داکوزاتيوسره. په فضايي لوريزوالي کې د يوه ځای پسې
- ۴ - د يوه شي حالت د بنسټ يا دليل په نڅېنه کونه.

مخامخ وی:

پسې، وروسته

بيلگي:

- ۱ - زاړه وختونه له منځنيو پيړيو د مخه راغلي
- ۱ - يو ساعت د مخه ورينگي ورېدله

۱ – اته دقيقي د اتو دمخه

۲ – بوتان د ننوتون (دروازې) مخ ته پراته دي يا --- د مخه پراته دي (؟).

۲ – تا سپين د لمنځتون د مخه يا مخ ته وليد (زمور ځني ژبپوهان تر مخه ليکي او دا ناسمه ليکنه ده)

۳ – بوتان د ننوتون مخ ته کيږده. ځني يې يا ليکي: --- تر د مخه پراته دي او دا ناسمه ليکنه ده.

۳ – تا موټر د لمنځتون د مخه يا مخ ته درولي.

۴ – له ډارڅخه د مخه هغه نوکان خوري.

۱ – ۶۵ ميليونه کاله د مخه

يادونه: دلته هم گران ليکونکي تر ليکي، خودا هم سوچېوچ ناسم دی، ځکه چې د يوه اړيکوي د مخه يا وروسته بل اړيکوی ځای نه لري.

تر د مخه او مخکي ناسم دي.

لولو:

سل کاله مخکي د افغانستان د

سل کاله د مخه ...

کتاب مې مخ ته پروتدی

سپين له ما د مخه راغی او سپينزما يادما مخ ته ولاړ دی.

فزيکي مخ. د هغه پهمخ دانې راختلي.

د سپين په يا پر مخ ږيره راتوکېدلې.

درېم: ،،څنگ،،

مانا:

۱ – فضايي پوله شريک

۲ – له دې سره ورزيات يا پرته له دې ورسره نور

۳ - د یوڅه سره په پرتله

بیلگې:

۱ - دواړه کوتې بود بل څنگ کې پرتې دي، سړی په دې یوه کوته کې اوري، څه چې په دې بله کوته کې ویل کېږي.

۲ - د دې په گوته شوو دلایلو څنگ کې باید سړی دا هم په پام کې ونیسي، چې

۳ - ، د جین تخنیکي تغیر یا بدل شوو بوټو د ډولونو ډېرډولوالي ریزیکو څنگ کې څنګیزې اغیزې لکه په نباتاتو کې د نویو ناغوبنډلو خویونو منځ ته راتلل،

مګر دا ترې کار اخستونکو یا استعمالکونکو کې حساسیت پیداکیدونکې پیښې هم.

۳ - د سپین څنگ کې ته هم یو ښه اغیز اچوي.

بیا:

اړیکو، ، څنگ، ، لاندې ماناوې لري:

ځای اړوند:

۱ - یو ځایڅرنګوالی په گوته کوي: د ... په خوا، د ... ټولي ګاونډتوب کې.

بیلگه: هغه په څیره (عکس) کې زما څنگ کې ولاړدی.

۲ - پرتله له: په همغه وخت د پرتله له سره.

بیلگه: د خپلې بډایۍ څنگ کې هغه تفاوت هم لاره.

فزیکي څنگ: سپین ژړل، ما په څنگ کې ونیوه.

شاته:

سپي دې شا ته پروت دی، ته زما شاته روان یې، ته ما پسي روان یې. ما پسي مه راځه. زما شاته مه راځه.

په څټ لور، په بل مخ، غونډالي یې پخپله لوستونکي جوړې کړي.

کتاب د الماری شاته لوېدلی، دا تفر بلځ کړی، کمیس دې په څټ اغوستی. د کور شاته.

دا پورته لږ څه بیا او کتل یې اړین بولم

د غوښتون حالت ټولګیزول

پرېپوزېشن د نوميټایوسره prepositions with the nominative:

...als (= than) ته.

- (و... ته): سپين (و) سهر ته خوار يکښ دی. دا ، ، ته ، ، يا ، ، ته ... ته ، ، د ، ، نسبت ، ، لهپاره دی ، څه په کې وايی.

prepositions with the dative پر پېوزیشنونه د داتیوسره

ab (= from له) , aus (= out پرته) , außer (= other than له) , bei (= by وتلی) , mit (= مخامخ) , gegenüber (= opposite ورسره) , nach (= after سره ...) (د) , seit (= since له) (د وخت پیل) , von (= from) , zu (= to (څخه)) , (و) ته

prepositions with the accusative پر پېوزیشن د اکوزاتیوسره

bis (= تر) , durch (= تر) , für (= تر) , gegen (= شاوخوا) , gegen (= around مخامخ) , ohne (= against) , entlang (= بی) (اوږدوالي) , um (= له پاره) , (for)

- له: ، ، له ، ، کابل تر جلال اباد (پورې) . د له سره یو څه پیلیري او ، ، تر ، ، یې پای په گوته کوي. د ، ، تر ، ، بل هر ځای کې راوړل ناسم دي ، ناسم دي او ناسم دي.

- پرته (بی): نن ټول کسان میلی ته لارل ، پرته (بی) له سپین.

- وتلی: توپ له میدان و تلی.

سپین د خرابي لوبي له امله له لوبي وتل .

مخامخ: ماته مخامخ کس مي ملگری دی.

(د) سره: سپین سره کتاب زما دی.

پرون مي (د) سپین سره ولیدل.

سره وروسته شننيز هم کتلی شی.

پسي يا وروسته: سپين له ما کور ته پسي (وروسته) راغی.

von (= from) له ... (څخه) : له اتوبجو څخه وروسته مي کتاب ولوسته.

د ، له ، له پاره په الماني څلور په شتون لري، چي زه خبري نه پري کوم. بل ځاي کي شته.

(و) ته نسبت : سپين ته زړور تيز بري. نسبت سپين ته زړور تيز برېښي. و سپين ته زړور تيز برېښي. نور هيي ستاسي خوبه چي څنگه يي سمو اويا سمه ده؟

پوښتنه دا ، (و) .. ته ، د نسبت له پاره سمه ده او که څنگه.

prepositions with dative or accusative

په (= on) , auf (= on) , په (= in) , in (= in) , په (= over) , über (= over) , د پاسه (= under) , unter (= under) , لاندي (= in front of) , vor (= in front of) , مخ ته (= behind) , behind (= between) , zwischen (= between) , منځ (کي) , neben (= next) , څنگ (کي) to

پر (په) : کتاب پر ميز پروت دي. زه په (پر) سرک روان يم.

پيزي په (پر) کوټه باندي پروت دی. کتاب په ميز باندي پروت دی.

(په) ... کي : زه نن په کور کي يم. زه نن په کور يم. زه نن کور کي يم. (خبري دي په وشي) ..

د پاسه : نن د ښار د پاسه الوتکه ټيټه والوته.

لاندي: ستا پنسلد چوکي لاندي پروت دی.

مخ ته : سپين ستا مخ ته ولاړ دی.

شا (ته): سپين ستا شاته ولاړ دی. سپين ستا تر شا پوري ولاړ دی. تر سره پوري شته.

منځ: د سرک منځ کي درېدل زيان لري.

څنگ: سپين ستا څنگ ته ناست دی. ستا تر څنگ ناست دی، هلته سم دی، که موخه ،، تر څنگ پورې،، وي.

prepositions with the genitive

له امله: زه نن د سپين د ناروغۍ له امله درس ته نه ځم.
 ترڅ (کې) يا په ترڅ کې: زه د ښوونکي د خبرو (په) ترڅ کې له ټولگي ووتم.
 پسې: د کتاب لوستلو پسې په خپلو ستونځو وپوهيدم، چې څنگه اوبی شي.
 په ځای: زه نن د کرځيدو له پاره د پغمان په ځای بابر باغ ته لاړم.
 سره له دې: زما په خوست کې کار وو. سره له دې چې زه خوست ته تللی شوم، خو موخه مې غزني ته تگ له امله بدله کړه.

wegen (= due to) (له) امله während (= while/during) , (ترڅ)
 infolge (= as a result) , (پسې) statt (= instead) , (په ځای) , trotz ()
 despite (سره) (له دې)

Classification by meaning

د مانا سره ټولگيزول

Prepositions of place د ځای پرېپوزېشن

دا لاندې بيا څه تکرار دی، خولوستل يې ماته اړيږي برېښي.

پ او پس او حالتونه:

هر پ يا پس يو ټاکلی حالت غواړي، چې په هغې اړونده وی (نوم، پرونومن ارتیکل) (پېژندنځېبه) ، بايد وکارولشي.

په يوه نۍ (داتیو) د يوه موټر د خرابۍ له امله (جنیتیو) بې د هغه له موټره (اکوزاتیو) له کار څخه کورته راغلو

منځ (کي) Zwischen, between :

پسي ځاينيوۍ. په نورو ژبوکي (انگ.الم.) مخ ځای نيوي (پري پوزېشن) دی.
 ۱ - د يو چا، يوه شي شتون د يوې د دوه پولو رابندي په نڅېنه شوي فضا په گوته کوي.
 ،، هغه هلته د خپل پلار او خپل ورور منځ کي ولاړ دی،، دا يوه بنده فضا ده ددوه کسانو منځ کي.

۲ - له دوه رابندو ټکو دننه له يوڅه (څخه) ،، د کورونو منځ کي واټن، د ټکو ،، او ب،، يوه غزونه په گوته کوي.
 دا منځ هغه هندسي يا جغرافيوي منځ يا منځتکي موخه نه دی

يادونه: مخځاينيوۍ او پسي ځاينيوۍ يا د نومن او يا پرونومن څخه مخ ته اويا وروسته راځي او نه د مخ - يا پسي ځاينيوۍ سره څنگ کي، نو له دې امله د پسي ځای نيوي منځ (کي) سره څنگ کي نه راځي. له دې د پسي ځاينيوۍ ،، منځ (کي يا ته) ترمنځ چي بيخي ناسم دی اونه ،، په منځ کي)، ځکه ،، تر،، او ،، په،، هم مخ ځای نيوي دي.

Die Mitte oder center

منځ: مور دلتله بل بدیل نه لرو، چي بل څه يي ونوموو؟ دلته موخه هغه هندسي منځ يا منځ ټکی دی. دا پسي ځاينيوۍ نه دی، دا ځای دی. دې ته دې تل پام، چي مور په خبرو کي له کوم منځ غږیږو.

د مخځاينيوۍ او پسي ځای نيوي مانا:

پ او پس يو ټاکلي نسبت يا ټاکلي اړيکي د دوه شي اړيکو منځ کي په نڅېنه کوي. د نسبت د ډول يا رقم سره سم کيدی شي پ او پس په څلور بيلابيلو ټولگيو ووېشل شی:
 يادونه:

ډېر پ نه ځانله يا ټيک يوه ټولگي پورې اړه لري. دا کړی شي د اړيکو توپير کيدونکي ډولونه افاده کړي شي يا وويلی شي:

ځاييز Lokale: کاشغ- غاښی په الماری کي پرته دي.

وخت اړوند Temporale: مور به په ۲۰ دقيقو کي درشو (راشو؟)

مودال Modale: دا ډېر په بیره وو

ځاييز: هغه د ننوتوني (دروازې) مخ ته ولاړ دی

وخت اړوند : ته بايد له مړۍ د مخه لاسونه پرېمښځي او که ته بايد له مړۍ څخه مخ کې لاسونه پرېمښځي.

Kausale: هغه له قهره تکشين وو يا بي ځانه وه

پ داسې هم کارول کيږي، چې ناشونی دی، دا له دې څلور گروپونو څخه يوه گروپ کې راووستل شي يا ترتيب کړی شي. پ او پس نورې اړيکې هم په گوته کوي

Präpositionen werden oft auch so verwendet, dass es nicht möglich ist, sie in eine dieser vier Klassen einzuordnen. Präpositionen bezeichnen auch andere Verhältnisse. Oft sind sie sogar „leer“, d. h., sie dienen nur dazu, Wörter syntaktisch miteinander zu verbinden. Dies gilt insbesondere dann, wenn die Präposition fest von einem Verb oder einem Nomen abhängig ist

زيات وخت دا ،،تش،، دي، دا په دې مانا چې، دا يواځې په دې چوپړ کې دي، چې ويونه سينکتيکي يود بل سره وتړي. دا په ځانگړي توگه هلته باورلري، چې پ او پس په کلکه د يوه کړ يا نومن په واک کې وي.

يوچا ته انتظار بدل
له يوڅه خبرې کول

د ازادۍ حق

يوچا سره مينه، پهيوه چا برگيدل يا په قهر بدل

دې لاندې ته مې همدا نن د اکتوبر اول ۲۰۱۸ پام شو

د پرېپوزېشنونو يا وروسترو سره د پښتو ژبې ستونځي:

دا د انگرېزي ، الماني پ زموږ پښتو کې زيات يې مختري په ځای وروستري دي، چې که وخت پيدا شو سره بيل به يې کړو، که نه دا کار دې گران لوستونکي وکړي.

منځ (کې) zwischen; between، څنگ (کې) ، شا (ته) او داسې نور زموږ ژبه کې وروستري دي اونورو ژبو کې لږ تر لږه الماني کې پ دي، خو موږ د الماني Mitte او انگرېزي center ته هم په پښتو منځ وايو.

لرو: دا او ب (په) منځ کې zwischen مينه (کينه،خپلوي...) ده.

د کورپه منځ کې in der Mitten...چينار ولاړ دي.

په پورته کې لومړی وروستری دی او دا دویم ځای دی، نو دا ،،په،، په دواړو کې سم نه دی. دا چې،، په،، پخپله پ دی، نو د وروستري ،،منځ کې،، سره دا ،،په،، نه راځي، ځکه چې دوه مختري يا وروستري څنگ په څنگ نه راځي، نوله دې امله لومړی غونډله داسې لیکو: دا او ب منځ کې مينه.....ده.

يا سپين د برگ څنگ کې ناست دی. ،،...په څنگ کې... نه لیکو.

يا سپين د برگ شاته ولاړ دی. (پام: زموږ زياتليوالاند دې پورته سره ،، تر،، ليکي، چې نام دی.

زما د اکتوبر په اول ۲۰۱۸ دې ته پام شو، ځکه ډېر ورسره بوخت يم. اوس دا تاسو ته مخ ته ږدم.

لومړی:

.Zwischen A und B ist die Liebe(freundschaft)

.....) Between A an B is love

دا او ب منځ کې مينه (ملگرتوب.....) ده.

دويم:

.In der Mitte des Hauses Steht ein Baum

.....center.....

د کورپه منځ کې ونه ولاړه ده.

په لومړي کې:

Between، Zwischen او منځ کې د دې نورو ژبومخائينوي او په پښتو کې پسې
خائينوي دي، نوله دې امله په پښتو کې ،، په،، منځ کې نه لیکو، ځکه چې دوه پسې ځای
نيوي څنگ په څنگ نه راځي. او،، تر ،، خو ورسره تیری هم دی.

په دویم کې:

center، Mitte او منځ کې ځای دی، نوله دې امله پ ،، په،، ورسره لیکل کیږي.
هیله ده خبرې پرې وشي، ځکه چې دې ته مې تازه فکر شوی. دلیل ما راوړی، چې ولې.
هیله ده تاسو به هم دلیلونه د جملوسره راوړی.

center، Mitte یا منځ:

اول:

الف : د یوه څه برخه یا ټکۍ، کوم چې له ټولو هوارو یا رابندو په برابر واټن لرې دی.
ب : وختټکۍ، وختقضا، چې له دوه بندېدونو (پولو) نږدې برابر واټن لرې وي.
دویم: (سیاست) حزب، دلي د بنی او کین په منځ کې.

ډاکتر ماخان میری شینواری

نه دی، نه کوم، له خوا اوکه ندی، نکوم... څنگه لیکو؟

انجنیر صیب ستانه میر زهیر شینواری چې په م ک کې هم خورا هڅاند دی او زیات
وخت پوښتنې رامنځ ته کوي، چې سړی یې و ځوابونو یا نوره هم ښه څیړنو ته را
هڅوي.

پوښتنه نږدې داسې وه، چې: له خوا، نه دی، نه کوم، سره بیل بیل او که ګډ لیکل کیږي.
زه نه پوهیږم، چې په داسې موضوعاتو به خبرې شوې وي اوکه نه، خو په هر صورت، دا د
ټولوکاردی اوزه دا خپل اند له تاسوسره شریکوم.

راځی چې دا موضوع داسې ساده ونه نیسو او لږ یې سره وشاربو. وایي، چې له خبرو خبرې راوځي.

زه هم دې پوښتنې دې ته راوهڅولم، چې فکر په وکړم.

له دې د مخه (ما لیکلي وو: د دې له مخه، خوزر مې ورته پام شو، چې دا ناسم دی، نو سم یې له دې (څخه) د مخه دی) چې د خپلې لیکنې موخې ته راځم، یو دوه وړاندیزونه:

۱ - کله چې موږ د داسې پوښتنو سره مخامخ کیږو او څه په لیکو، نو په هغه باید وپوهیږو.

۲ - داسې دلایل نه راوړو، چې گوندې هغه یې لیکي او کوم لیکوال یا پوه یې داسې لیکي یا هغسې، بې د هغه له دلیل، چې د موضوع د سمون له پاره یې راوړی وي، یعنې ولې گډ یا ولې بیل. دا څرنگه لیکل یې هر ورو یو ژبنیز لامل یا ژبنیزه لار باید ولري، چې د هغې په بنسټ موږ اړ یو، چې هغه راوسپیږو.

اوس خپلې موخې ته راځو:

باید و پوهیږو، چې دا څه شی دی او موږ یې د ځواب یا څیړنې په هکله څنګه مخ ته ځو؟

موږ دا موضوع په دوه برخو وېشو:

لومړۍ: نه دی (ندی)، نه کوم (نکوم)

دویم: دا له خوا او که لخوا دی.

لومړي ته:

موږ د لته اړ یو چې دې لومړي ته دوه برخې ورکړو یا په دوه برخو و وېشو:

لومړی الف: نه والی، چې په نه سره ښوول - یا لیکل کیږي

لومړی ب : مخامخوالی یا که غواړی تضاد، چې به ناسره لیکل کیږي

لومړي الف ته: ،، نه ،، د یوڅه یا یو وی نه والی ښایي لکه: ځم، نه ځم، دا هغه سړی دی، --- نه دی، هغه غلا کوي، --- نه کوي، زه هم غلا نه کوم.

دویم ب ته: موږ په ډېرو ویونو او په ځانګړې توګه خویونو مخامخویونه په ناسره لیکو او دا ناسره هغه څه سره یوځای لیکل کیږي، لکه: هغه وي سره په نوکانو کې یې هغه مخامخ وی لیکو، لکه: سم (ناسم)، روغ (ناروغ) جوړه (ناجوړه) [جوړه اوناجوړه ته: هغه ګڼونه، چې په دوه پوره وېشل کیږي، جوړه ګڼونه دي او هغه، چې پاتې یې ۱ راځي، هغه ناجوړه ګڼونه دي] جوړه ګڼونه لکه: ۴، ۱۲، ۱۸، ۵۰ اونور او ناجوړه ګڼوندي، لکه: ۱۱، ۱۵، ۲۱، ۱۲۳ او نور. نورې بیلګې: ارام (نارام)، رښتیا (نارښتیا).

یادونه: دې ته باید په ګډه فکر وکړو، چې نارښتیا اودروغ سره توپیر لري او که نه؟

څوک چې نارښتیا وایي ایا هغه هرو مرو دروغ دي؟

بله پوښتنه: ایا نه روغ اوناروغ یوڅه دي؟

داسې هم لرو: دا نه سړی دی او دا سړی نه دی، چې ترې پوهیدنه یې سره ډېر توپیر لري.

دویم ته: راځی چې وګورو، له خوا څنګه په خبرو کې کارول کیږي. زما، ستا، د هغه، ... یا د یو څه له خوا یو څه کیږي یا یوڅه سرته رسیږي. که زیر شو، نو دلته د یوڅه څخه یوڅه بیلیري، چې دلته خوا ده، یعنې د یو څه یا یو چا له خوا.

دا ،، **خوا**، ادورب دی یعنې یو څه یا یوڅی څرګند یا ذهني ښایي یا په ګوته کوي. که ،، له، ورسره مل شي، نوداسې د ویونو پرلپسې ترې لاس ته راځي، لکه د دولت له خوا...

که زما له خوا یا د دولت له خوا یا د بل څه له خوا وویل شي، نو دا وینا نه ده اوڅه نه په گوته کوي، خو که ووايو چې:

زما له خوا داسې وویل شو او یا د دولت له خوا داسې قوانین ایښول یا لیکل شوي، نو دلته یوه وینا بشپړه شوې.

دلته د وینا څخه هم روښانه ده، چې دا ،،له (څخه) دی اودا یواړیکوی یا په دې حالت کې ،،څیرکومپوزېشن،، دی. د اړیکوي له پاره په تاند کې زما لیکنه شته، هغه کتل کیدی شي. دا نوپه خټه داسې دي.

غوندالې داسې جوړیږي: زما له خوا څخه تا ته کتاب درکړل شو. د دولت له خوا څخه لارې جوړیږي.

ما د ،، له... څخه،، له پاره هم یوه لیکنه کړې او هغه په تاند کې خپره شوې.

دې ته باید زړه تنگ نه کړو، چې گوندې دا موضوع څومره وزېده.

هیله ده، چې په داسې څه به گران لوستونکي هم خپل اند روښانه او روښانه دلایل راوړي. ژبه همداسې پوره کبړي او همداسې وده کوي.

ډاکتر ماخان میری شینواری

د پښتو سره دنورو ژبو زده-کونکو ستونځې:

گرانو لوستونکو!

که ما دا لیکنه یو ساعت د مخه سرته رسولې وی، بل ډول به وی، خوداسې بیا د خوب ته تگ وروسته یا بیا خوب ته د تگ وخت کې ورته هکپک هم شوم او د لیکنې بڼې یا خوندیونې هم بڼه بدله کړه. زه دې کار ته لږ هکپک هم شوم، چې پښتورښتیا په ځنو برخو کې د نورو ژبو سره پوره توپیرلري او غزېدلې ده، چې له دې امله د نورو ژبو ویونکو له پاره یې زده-کړه لږستونځمنه ده.

زما دې خوب ته تگ کې فکر شو، چې زموږ د پښتو غوندالو د کړنو د ډول سره څنگه نومځاینيوي بدلیري؟

دا اوس لږروښانه کوو:

دلته به له سره داسې يوڅه هم راوړو، چې زموږد نورو ژبو ياپه ځانگړې توگه درې ژبي افغانان ولي اوڅنگه له پښتو سره ستونځې لري اودا څنگه روښانه کولى شو، چې دا ستونځې اوبى کړو؟

زما دې ته پخوا فکر نه وو، ما غوښتل، چې په نومځايينوو څه وليکم، نو دې ته مې راپام شو.

په نورو ژبو يا لږترلږه په درې اوالماني کې د کړونې له پاره په رول کې د راتلونکي-، تلوني- لنډ – او اوږد تير وخت له پاره بدلوننه راځي، خو په پښتوکې دابل ډول دى، چې دلته لږرنا په اچوو.

درې بيلگې به راوړو، بيا به خبرې پرې وکړ.

لومړۍ بيلگه: تلل

زه ځم.

زه به لاړ شم

زه لاړم.

زه تللم

زه تللى وم.

په دې بيلگه کړنه وخت-اړوند بدليري او کړونى نه بدليري.

د دا ډول کړنو ډولونه او کوموالى بايد وڅيړل شي اوروښانه شي، چې کوم او څنگه بدليري (گردانيږي).

پوښتنه: په تلنه اوتگ کې به څه توپيروي؟

دويمه بيلگه: ليدل، کتل، که دا سره په گډه بڼه بدل کړو.

زه گورم..... زه وينم

زه به وگورم.... زه به ووينم

ما کتل ما ليدل

ما وکتل.....ما وليدل

ما کتلي وو..... ما ليدلي وو

دا بنی او کين د دويمې ليکې وروسته سره بدلیدلی هم شي.

په پورته کړنو ،، ليدل،، او هم ،،کتل،، کې گورو، چې دا د نورو کړنو غوندې بلدي گرامري لارې نه لري، چې له ليدل څخه گورم او کتل راځي. مهربايد نور داسې بيلارې کړنو ويونه هم پيدا کړو او هغه ځانگړي وڅيړو.

پوښتنه: داسې ويونه په نورو ژبو کې هم شته، خو هلته يې موخه سره بيليدلی شي. پوښتنه دا ده، چې ايا ،، ليدل،، او ،،کتل،، همغه څه يا کټمټ دي او که څه توپير سره لري؟

د دې روښانه‌ونه راته لږ اړينه برېښي او بيا دا لتول يا پتلل سره څومره نږدېدي؟

دریمه بیلگه: غوندالې د کړنې، کړونې او (پرې) په کړونې سره.

بخښنه دې وي، چې د وهلوبيلگه راوړم، دا وهل موپه ذهن کې داسې کلک ناست دی، دا وهل او ...، خو اوس مې ليکلي اوبيايې سمون راته لږ ستونځمن برېښي.

دریم الف- د لومړي کس له پاره:

۱ - زه تا و هم Ich schlage dich

۲ - زه به تا و و هم، خو Ich werde dich schlagen ,

۳ - ما ته و و هلي Ich habe dich geschlagen

۴ - ما ته و هلي Ich schlagte dich

۴ – ما ته وهلی وې Ich hatte dich geschlagen

د پورته او لاندې درې تاسوولیکي، د وړاندیزونو سره

دریم ب – ددویم کس له پاره
ته ما وهي.

ته به ما ووهي.

تازه وهلم.

تازه ووهلم.

تازه وهلی وم.

دلته نو کومه ژبلارده، چې لومړي کي یواځي کړنه بدلیري او نومخاینیوی نه بدلیري
اوپه دې نوروکي بیا وخت-اړوند نومخاینیوي او کړنه دواړه بدلیري؟ خبره څه کي یا
چیرته ده؟

دا د نومخاینیووبدلیدنې له پاره هم کړنه ونډه لري یا د کړنې په غاړه دی.

موږ دا بدلون د دې ډول کړنو په بنسټ کوو:

لومړی: کړنې، چې هغه یوڅه ته اړنه وي، دا په دې مانا، چې دا کړنې پرې کیږي، که
ووايو، چې خپلواکي وي.

دویم: هغه کړنې دي، چې هغه یوبل څه ته یا د یوبل څه له امله دي.

لومړي ته: د دې کړنوبیلگي دي. تلل، بیدېدل، پاڅیدل. دلته یواځي کړونی دی او د هغه
کړنه.

دویم ته: د دې کړنو بیلگي دي: لیدل، وهل، اورېدل. دلته کړنی دي او د کړنو سره مل یو
بل څه ونډه لري، که یاد یې شوی وي یا نه، په دې مانا، چې یوڅه به گوري، یوڅه به
اوري، یوڅه به وهي، که یو په -کړونی وي اوکه نه.

د هرې بلې ژبې کسان، چې پښتو زده-کوي، ستونځې يې په څه کې دي؟

دا خبره مو پورته ځواب کړه، چې په پښتو کې گړن-اړوند نومځايڼيو هم بدليري.

په پورته کې گورو، چې د پښتو د نومځای نيوې کارونې سره پوره توپير لري.

داسې لږ څه گډې وډې به راشي:

گورو چې د الماني نومځايڼيوو کې بدلون نه دی راغلی يا نه رځي، خو په پښتو کې

گورو، چې په راتلونکي او تلن وخت کې د کړوني او پرېکړوني رول د لنډ - - او اوږد تير وخت سره توپير لري او په نورو ژبو يا لږ تر لږه الماني اودري کې داسې نه ده.

دا هم بايد په گوته شي، چې د کومو کړنوله پاره.

د هرڅه د مخه بايد په ياد ولرو، چې هرد بلې ژبې زده-کوونکي (ردکوونکي) خپله لومړۍ ژبه په دويمه ژبه ژباړي. هغه غونډالې، چې دوی په دويمه ژبه وايي، د هغې له پاره دا غونډاله په خپله ژبه لږ تر لږه په فکر کې وايي او بيا يې په دويمه ژبه اړوي. دا کار تر هغه وخته کيږي، چې دويمه ژبه هم ښه زده شي او په ژباړل يې هم ښه وپوهيږي يا د غونډالو جوړولو په لار.

تل په فکرپسې فکر راځي: کړل کيدل دي او که کيدل؟؟؟ يوه کړنه ده، چې کړونې يې نا څرگند دی او په يو چا څه کيږي. ايا دا په-کړونې دی او که څنگه؟ ووهلم؟ دلته زه وهلکيږم دلته وهل کيدل او وهل، دا هم بيا بله لار ده، چې يوه څه کيږي او يو څه کيدل کيږي، دې ته هم بايد په کړنو کې پام وشي.....

زه ليدل کيږم. ته ليدل کيږي. زه ليدل شوی يم. دلته بيا ټاکلی کړونې نه شته.

يادونه: دا ما ته نه ده روښانه چې زه دلته په کړونې دی اوکنه.

نوايا دې ته اړيو، چې په پښتو کې د ليدلو او کړلو توپير هموکړو، که څنگه؟

ايا دا کړنه او کيدنه په نورو ژبو او پښتو کې څنگه دي؟

په الماني او همداسې په فارسي کې دوي بايد داسې ووايي. دوي فکرکوي، چې گوندې په ټولو غونډالوونو کې د کروني له پاره د درې ،، ما،، له پاره زه راځي، خو داسې،

۳ - م يو : زه تاته وهم

۴ - م يو : زه تاته وهلی يم

دا ځکه چې دوي دا څه له خپلې ژبې پښتوته را اړوي.

د پښتو پوهانو دنده: دوي بايد دا روښانه کړي شي او لارې چارې يې سمې روښانه کړي شي. دې تغيرته بايد دوي له پيله پام وکړي او دا د پښتو زده کوونکو ته له ښوونځي روښانه کړي.

گران لوستونکي به راته دا بڅښنه کوي، چې زه ددې ليکلو څه يادونه کوم. دا به يا د مخه روښانه او ليکل شويوي او که نه، نو ما لږ ترلږه دا لارورته پرنيسته.

دا هره موضوع د يوه پوهنيز کار ليکنه ده، چې پوره روښانتيا ته اړتيا لري او دا هم ښه روښانه شي، چې دا د بلې ژبې کسان دا څنگه اسانه او ښه زده-کولی شي.

يادونه: دا بدلونونه بايد دښوونځي نصاب کې راشي او د نورو ژبورده-کوونکو له پاره بايد له پيله دا بدلونونه په گوته شي، چې هغو همغه له پيلهورته پام او بلد شي، خو:

دا بايد له پيله ټول وڅيرل شي او ژبلارې ته د ژبلارې له يوې لارې برابرشي، چې د خپلې پوهې برسیره، نور هم ښه پرې وپوهول شي.

ډاکټر ماخان ميري شينواری

گڼونه په شميرنيزه بڼه او په تورو ليکل.

يادونه: د دې نامه لاندې مې يوه ليکنه ولوستله، نو له دې امله دا ليکنه.

موخه ترې گڼونه په ادبي او نور ليکنو کې څنگه ليکل کيږي، ده.

داسې يوه لنډه ننوتنه.

ما دا اوس هم پرته له سلنې، چې ناسمه ده، د ليکوالانو زياتو ليکنو کې د گڼونو ليکلو سره يو ډول نه يو ډول ستونځې وليدلې، چې له امله يې غواړم د يوه مسلکي په څېر دا لو روښانه کړم.

يادونه: که رښتيا درته ووايم، زه پهدې درجو او طبقو نه پوهيږم، خو موږ، چې د گڼونو څومره والی غواړو راته څرگند کړو، نو د هغې کورونو ره سر او کارلرو، چې دا يويز، لسيز، سليز، زريز او اداسي نور دي.

موږ په شميرپوهنه کې د دوه ډوله شميرنيزو کارونو سره سر او کار لرو. گڼل او شميرل.

يادونه: موږ د گڼلو کارونه له پام غورځولي او دې گڼلو ته شميرل وايو، چې دا به په همدې ليکنه روښانه کوو.

پيل:

۱ – گڼل: د گڼلو د وي سره موږ له همغه کلې بلد يو، وايو چې دا خلک و گڼه چې څو دي يا

دا پيسې وگڼه!

د گڼلو سره موږ دوه څه روښانه کوو:

الف: د يوې لويې څو – يا څومواليوالي

د گڼلو دنده: څو منه، متره،-ساعته

لومړی: د څه ټاکلو غوښتونو شيانو د څووالي، څوموالي او څومره والي ټاکل دي

دا په څه کيږي. په دې کې شيان گڼل کيږي او دا په گڼونو کيږي.

گڼونه (پيدايښتي -): ۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۱۰۰ ...

لوستل: یو، دوه (دوې)، درې، څلور، پنځه،

لومړۍ الف: لکه په یوه لوبښې کې د منو گڼل (شمیرل نه لیکو، وروسته یې روښانه کوو)، چې څو مني دي.

لومړۍ ب: د شیانو څووموالۍ: لکه په یوه لیکه کې ولاړ کسانو یو ځانگړی سړی د بېلگې په توگه سپین څوم سړی دی، چې له گڼلو وروسته روښانیږي، چې د بېلگې په توگه سلم سړی دي یا سلم ځای لري یعنې سلم دی (هیله ده، چې د سلم په ځای د سلن ناسمون به مو اوس سم کړی وي).

په ترتیب داسې لیکو:

۱ - م، ۲ - م، ۳ - م، ۴ - م، ۵ - م،، ۱۰۰ - م (نه ۱۰۰ - ن)

یوم (لومړۍ)، دوه (دویم)، درېم، څلورم، پنځم،، سلم (نه سلن)

یادونه: په پورته کې که دوه وي، نودوهم او که دوي وي، نودویم دی. درېم سم دی. زموږ ځنې لیکوالان یې په دوه اوځنې یې په درې ییگانو لیکي، چې ناسم دی.

گڼل. د یو څه څووالي او څومره والي له پاره هغه څه گڼو، چې کړ یې گڼل دي او هغه څه چې پرې گڼو یې هغه گڼونه (یو یې گڼ) بلل کیږي.

شمیرل: گڼونه چې د کړنو یا د نښلوننځېنو له لارې سره ونښلي یا وترلشي، لکه زیاتون (جمع)، کمون، ځل اونور، دې ته شمیرل ویل کیږي.

موږ د گڼونو یا عددونو د لیکلو له پاره کورونه (کوټه گۍ یا ځایونه) لرو، چې هغه څنګه لولو بیایي همغښتي لیکنه هم ده.

موږ د گڼونو له پاره (ارزښت) کورونه یا ځایونه لرو، چې لومړی کور یا ځای کې له صفر تر نه ولیکل کیږي او له دې امله دا ځای یویز بلل کیږي. دویم (ځای ارزښت) کور یا ځای لسيز بلل کیږي، چې په هغه کې، که نور گڼونه پسې را نه شي یا بل ځای ونه لري، نو ۱ څخه تر نهه (۱ - ۹) په کې لیکل کیږي او لس، شل، ...، نوي ځایارزښت لري، نوله دې امله د ځای ارزښت له مخې دا داسې گڼو:

یویز، لسيز، سليز، زریز او ... کورونه لرو چې ارزښت ځایونه هم ورته ویلی شو

بیلگه: ۶۱۸ دا شپږ سوه اتلس لولو، چې همدا يې ليکنه ده.

په پورته کې د سليز کور کې شپږ، د لسيز کور کې يو او د يویز کور کې اته دي.

مات يا کسر:

که ولرو: $\frac{8}{3}$ لولو: درې پر (په) اته، يعني له اتوبرخوڅخه درې برخې يا د يوه يوون (واحد، چې ناسم دی) څخه چې په اته برخو ټوټه شي، درې برخې واخلو. دا داسې لولو: درې پر اته، چې همدا يې ليکنه يا ليکبنه هم ده.

که د چا پيسې زياتيږي، نو وايي، چې پيسې مې دوه برابر يا يونيم برابره يا درې برابره شوې. دا چې څوک يې ناسم وايي، د هغې ناسم ويلو يا بللو له پاره، نو موږ په ژبه کې کومه لار نه لرو او نه برابروو.

لسميز يا عشریه:

که ولرو: ۳.۰۸۲ نو دا داسې لولو: درې لسميز (عشریه) صفر، اته دوه او همدا يې ليکنه هم ده.

موږ په تورو د گڼونو د ليکلوسره ستونځې نه شو لرلې، دا يوه پېداېښتي پروسه ده او دا زموږ په ژبه کې هم لرو.

که ولرو: ۶۳۵.۸۰۴ نو دا په سليز کور کې شپږ، په لسيز کور کې درې په يویز کور کې پنځه لري او په لسميز کور اته په سلميز کور کې صفر او په زرمير کور کې څلور لري او داسې يې په تورو ليکو: شپږ سوه پنځه دېرش لسميز اته، صفر، څلور. گورو چې په کوم ځای کې په تورو د ليکلو سره ستونځې نه لرو.

په سلنه مې يوه ليکنه کړې، چې ناسمه ده او سمه يې سلمه ده.

لنډ بيا د پام وړ: موږ هر گڼ بې له کومو ستونځو په تورو يا د تورو سره ليکلی شو. څنگه چې يو گڼ دی، نو همغسې يې ليکو.

گران ليکونکي دې پوره پام وکړي، چې د پېداېښت سره په خپلو ليکنو کې ځان د مخامخوالي سره مخامخ نه کړي. زه دلته درې گڼونه په گوته کوم، چې له پېداېښته څنگه دي، نو ولې يې بيا بدلوو؟ موږ ل دي امله د ژبې سره بوخت نه يو، چې يو څه نويوالي مو راوستی وي. ژبه هغ په خپل پېداېښتي جوړښت کې نويوالي ته اړتيا نه لري او هغه

څه چې د نويوالي اړتيا لري، هغه بيا پيداېښتي د گڼونو اړوند څه نه دي، هغه بيا چې نوي څه گڼونو کې راځي هغه دی او بايد سره بدل وي.

بيا: درېم په دوه يا درې پيگانو يعني درېم او يا درېيم، ليکل همداسې ناسم دي، لکه چې د سلم له پاره د سلن ليکل.

ستونځي لرو او دا هره ژبه، خو د هغو ستونځو سره موږ له پيداېښته بلد يو او دا بيا بلدي ستونځي دي او وي به او موږ به همداسې ورسره بلد پاتې شو.

د ژبو پيداېښت، چې غبرگي پيدا شوي:

د ژبو پيداېښت:

زه ژبپوه نه يم، خوداسي په اند يم - په دې هکله مې په ن ج کې هم د پوهيدلو هلي ځلي وکړې، خو اند مې همدا پاتې شو-، چې په ژبه پوه يم او دا اند تاسو سره گډوم:

د پيداېښت څخه ټولي ژبي يو د بل سره غبرگي دي. که په انگرېزي کې until ولرو، نو د پښتو اندول يې ،، تر،، دی. که موږ وغواړو په ،، تر،، ښه وپوهيږو او د کارونې ځای يې راته ښه څرگند شي، نو د اندول لکه until يا د الماني bis د کتنې څخه گټه اخستلی شو. دوی په خپلو ژبو کې ډېر کار کړی او هر څه يې څو لسواړه څيړلي. څنگه چې د يوه څه، وخت يا ځای پای په گوته کوي، په همدې ډول ،، تر،، هم، چې دا يې يواځې او يواځې د کارونې ځای دی او بس. همداسې دا ،، تر،، بايد د ،، له،، او همداسې د نورو ځايناستی نه شي.

يو څه چې پيليږي، د هغه له پاره ،، له،، راځي او يوڅه چې پای په گوته کوي، د هغې له پاره ،، تر،، راځي، يود بل ځای ناستی بايد نه شي.

بيا يې تکرار.

دا د نړۍ ژبي چې منځ ته راغلي يو د بل سره غبرگي - په هماغه وخت يا يوپه بل پسې - د همغو يا ورته ستونځو په هکله منځ ته راغلي، يعني د ژبو په منځ کې يو غبرگون يعني موازيت Parallelity شتون لري.

په هره ژبه کې د هغې بلې ژبې د وی(لغات) لپاره انډول یا برابر او که غواړئ معادل وی یا لغات شتون لري او که نه نو انډول یې یا د بلې ژبې رانیسي او یا یې په خپله ژبه کې په مناسب ډول ورته دا انډول پیدا کوي.

که یو وی (لغات) ورځنی نه وي یعنې کورنی شوی نه وي او غواړو پښتو یې ورته پیدا کړو، نو د نورو زده او پرمخ تللو ژبو څخه په همغه موخه یا برابر دا په پښتو کوو.

لکه د بیلګې په توګه زموږ د کار مسوولو لیکوالانو د عربي،، مایع،، په اوبلن ژباړې یا مایع یې اوبلن بلله، چې دا ژبې سره تیری دی اوله مسلک سره خوهیڅ بلدتیا نه شته. په هیواد کې یې واورې هم شته او په دې هم پوهیږي، چې د شیانو دا ټولګې بهیږي او دوي یې د خپلې ناتوانۍ سره اوبلن بولي. دا نور د اوبلن لیکنه کې روښانه دی.

په دې لاندې څیر نه کې ځان داسې لږد گرانو لوستونکو د جنجال سره مخامخ کوم، چې اړین راته برېښي. (مخ له مخه دې راته بخښنه وي).

که یو څه دې له بلې ژبې څخه رانیولي وی موخه ناسمه شوه، نو وی، خوي او که نوم وي نو هم بیا ناسم دی. د بیلګې په توګه، که موږ مو په هیواد کې لا تراوسه (پورې) شفاخانه یا بیمارستان یا د الماني Krankenhaus نه لرو دی یا تراوسه نه وی نومولی، نو د دې لپاره به موږ هم په پښتو کې د ژبې په بنسټ او سم اندیز اړونده نوم لرو دی یا ورکولی، دا چې دا د ناروغانو ځای دی، نو موږ به دا ناروغانو بللی وی. یا دا چې دا د شفا ځای دی، کیدی شي رښتون مو هم بللی وی.

دا نومونې موږ له دې د باندنۍ ژبو څخه نه رانیسو، بلکه دا زموږ په ژبه کې همداسې دي یعنې ناروغ لرو او د ناروغ لپاره باید ځای ولرو، چې دا به ناروغان شوی وی. زموږ مشرانو دا په هغه وخت کې دا د ناروغانو ځای نومولی. دې ته دې پام وي، چې په ولس کې مو په پېداېښتي یا طبیعي ډول داسې نومونې نه شته. که دا زموږ د پوهانو کار نه وي او په ولس کې منځ ته راغلی وی، نو باور وکړي، چې دا به د ناروغانو ځای یا ناروغانو او یا رښتون بلل شوی وی، خو دا زموږ د لیک لوست خاوندانو د شفاخانې او بیمارستان په ځای نا سم لیکلی یا راوړي.

داسې څه، چې نا سم ونومول شي، نو بیایې سمه ونه ډېر زور غواړي. له دې امله باید وهڅیږو، چې هغه څه هغسي ونوموو، چې څنګه دي یعنې د نوم څخه موخه یا شی باید روښانه جوت شي یا نوره هم ښه نوم باید له خوي څخه روښانه وي.

یوه بله بیلګه: زه چې د کورنیو چارو وزارت کله کله خبرو کې وایم، نوزه ورته تلد، د نننیو چارو وزارت، وایماو دا ځکه چې د کورنیو چارو وزارت د کورنیو چارو دنده باید په

غاړه ولري اود،، نننيو چارو وزارت، د دننيو چارو دنده په غاړه لري. زه نهپوهيږم، چېمورد کورنيو چارو وزارت څه بولو؟

بيا وايم: پښتانه چې څه ژبې ته را ننباسي بايد دليل يې راوړي. د کومې ژبې په پښتو کې راننوتې څه چې په پښتو کوو، نو په هغه پردې ژبه هم بايد پوه وو او بيا لږ تر لږه په هغه وي(لغات) موخه باندې هم له هره اړخه بايد وپوهيږو.

داسې کيدی شي، چې يو څه يا يو شی يوه ځای کې وی په يوه بل ځای کې نه وي، ځکه چې هلته به يا دا ستونځې نه وي او يا دا د شيانو څرگنديدنې، نو بيا د بل ځای نوم بايد وکاروو.

کيدی شي، چې يو څه په بيلو بيلو ځايونو کې په بل نوم نومول شوي وي، چې دواړه يې سم دي او دا په ټولو ژبو کې داسې شته.

بله بيلگې

د دننيو چارو وزارت ته د کورنيو چارو وزارت وايو، چې ناسم دی.

بله بيلگه:

له سلو ديرش له پاره اوس زموږ ژورنالستان په ډېر ناسم ډول دېرش سلنه کاروي، چې د ژبې تخریب دی. دې ته تل دېرش سلنه ويل شوی او همداسې يې ژبنی او شمير پوهنيزه بلل هم دي، ولي نو دا د نږدې شلوکالو راپه دې خوا سلنه شوي؟ اونورو هم په همدې ناسم ډول خپله کړې؟

دا په خپل اړوندځای کې روښانه شوي.

بله بيلگه يې: د ستاندار يا معيار لپاره په پښتو کې نوم نه لرو، نو موږ ورته بيا په پښتو کې نامناسب انډول گورو، چې په رښتيا کې بل څه دی (په بل ځای کې خبرې پرې شوي).

ليکنې مې ځانگړې دي

له پيله يوه اړيینه يادونه: دا څه چې ما ليکلي، دا مې له الماني ژبې څخه رانيولي او راټول کړي، دا په دې مانا، چې زه نه دومره هوشيار يم او نه دومره پوه، خو يوه وتلې ژبه

المانی می زده او د هغې په مټه او لیکنو می لیکنې ودانې دي. دې ژبې راته دا توان هم راځي، چې د پښتو ناسمونونو ته می پام را اوښتی او سمونونه یې د دې ژبې په مټه کوم.

بسي:

په دې کې خو زه هم کوم شک نه گورم، چې لیکنې می ځانگړې دي او په ډېرو ځایونو کې ان تردې، ستاسو د لیکنو مخامخ دي، خو تراوسه می دا اند دی، چې د ژبلاړې سره بېلاړې نه دي.

زما په لیکنو کې د هغه پوهنیز څه شننو او څېړنو پرته کوم نومونه یا نور ویونه ما نه دي جوړ کړي، هغه څه چې دي، هغه مو په زبه کې شته. دا چې موږ په ښوونځیو کې څه لولو او نه پوهیږو، چې ترې پوهېدنه به یې څه وي، نو د دې پوښتنه هم نه کوو، چې دا به نو په پښتو څه وي او وښايي، نو هغه ښوونکی او یا بل پوه یې هم نه پوهیږي، چې څه ترې پوهېدنه لري.

موږ تراوسه- دا په خواشینۍ وایم- پوهنه هم خپله کړې نه ده، دا مو له نومونو سره راپور کړي، دا په داسې ترې پوهېدنه، چې فکر پرې نه کوو او یا نه شو کولی، چې د بېلگې په توگه دا کره چې لولو وایو، دا بهنو پېښتو څه وي.

هغه څه چې ما د ژبې په توان اندول نومولي، دا همداسې ده او په پښتو کې ورته بل څه نه شو ویلی. دې ته مو فکر نه دی کړی چې پښتو هم همداسې یوه ژبه ده، لکه دا نورې ژبې. په نورو ژبو کې چې څه وي، هغه زموږ په ژبه کې شته، خو میندل یې د لومړي ځل له پاره داسې لږ ستونځې غواړي.

موږ چې کومه پوهنه راپور کړې، نو د هغې هغه خوندیونه مو راپور کړي، هغې نومونه مو راپور کړي او خپل نومونه یا و یونو ترې پوهېدنه مو راته پردي یا نا بلد دي.

که د کرې په ځای غونډوسکه یا غونډاری ووايي، نو هغه ناست لوستي کسان درپورې ځاندي.

له همدې امله ده، چې که اوس زموږ ژبپوهان له عربي زموږ له پاره ورځني کوم نوم له پاره پښتو نوم غواړي پیدا کړي، نو هغوي دا کار به له دې کوي، چې د هغه نوم په خوي ځان وپوهوي، په دې هکله می لیکنه شنه، چې، پښتو ناسم رانښاسلي نومونه، سر لیک لاندې دي.

خبره به نه اورډوم، اوس به راشم هغې خپلې موخې ته، د ښوونځي ليکنې څنگه دي او دا زما ليکنې، چې له دې امله ځانگړې دي.

د ښوونځي له زده کړې زدکړې په بنسټ به وليکو :

په دايره کې تعريف شوي د داېرې توکي:

داېره، محيط، سطحه، قطعه، قطاع، قطر، قوس، وتر.

دا د ښوونځي نومونه دي، خو زموږ لوي او واړه نه پرې پوهيږي او موږ هم نه پرې پوهيږو، چې دا به نو څه وي، خو په هغه ځمکچپوهنيز پېژندې پوهيږو. په مثلث نه پوهيږو، چې په پښتو څه ترې پوه شو.

دا پورته عربي نومونه که واورو، نو نور پرې نه پوهيږو، خو دومره پوهيږو، چې دا په يوه يا يوه پوهنيزه ريښه اړه لري. له بلې خوا دا موږ ته هغه له پيله ځکه ورځني او بلد برېښي، چې ليکلوسټ مو په دري کړی- لږ تر لږه هغو پخوانيو- او دا نومونه راته بلد دي يا د دې نومونو سره بلد يو. دا چې په هغه وخت کې او اوس هم زدکړې او لا تراوسه هم په پوره توگه په عربي يا دري دي، نو پښتو ته يې چا فکر هم نه کاوه، ان تردې چې هيڅ چا به له ښوونکي پوښتنه هم نه وي کړي، چې ايا د بېلگې په توگه دې کړې او مثلث ته په پښتو هم نومونه شته او که نه او همداسې يې په پښتو انډول کې ښونکو هم فکر نه دی کړی..

ما د دې په پښتو نومونه ميندلي - دا په دې ترې پوهېدنه، چې ما نه دې ټاکلي او نه يې د ټاکلو توان لرم او نه په دې هکله د شپې خوب گورم، چې د راپاڅېدو سره سم مي بيا نوم ورته پيدا کړی وي- او هغه دالماني ژبې په مرسته. د داېرې له پاره به داسې وليکم يا مي داسې ليکلي:

گردی، چاپېريال، هواره، ټوټه، برخه، ټوټوونې، وړانگه، نيمی.

که دا د لومړي ځل له پاره واورو، خو ورسره بلد يو، د خپلې ژبې نومونه مو دی، خو که ووايو، چې دا په ځمکچپوهنه کې راځي، نو بيا به ورته هکېک، ځکه شو، چې هغه ورسره بلد ځمکچپوهنيز نومونه نه دي.

که د دې هغه ځمکچپوهنيز پېژند وړکړ شي، نو بيا له چا نه هيږيږي، خو دا به دا اوس هم دموږ له پاره څومره هکېک کوونکی وي.

راځی چې يو څه له يوه بلې ريښې هم راوړو:

که په یوه مرطبان کې یو ممبران نصب (که نسب) کړو او د ممبران یوه طرف ته یو د مالګې رقیق محلول واچوو او بلې لور ته یې غلیظ محلول، چې دا رقیق محلول مشبوع هم وي، نو دلته به دا د اوبو حرکت له رقیق محلول څخه د غلیظ مشبوع محلول په طرف وي.

ګوری، چې دلته به د پښتو په کې څه وي؟

پرتله له هغه ترنویونو به نور څه په کې په پښتو ونه ګورو.

یوه یادونه دې همدلته وي: که چېرې همداسې موږ دا پور شوي ویونه وکاروو، نو لري نه ده، چې همدا به مو د ژبې نومونه وګرځي او د پښتو اندول به نور خپله د ورکېدو لار ونیسي.

راځئ چې اوس دا په پښتو ولیکو:

که چېرې په یوه بوتل یا ساده یې لوبني کې یوه پرده کړدو او د پردې یوه لور ته د یو نری ملګوبی واچو او بلې لور ته یو مور ټینگ ملګوبی واچوو، نو د اوبو خوزښت به د نري ملګوبې څخه د ماړه ټینگ ملګوبې په لور وي. دې باندې به ګوره هغه کلیوال پښتون هم پوه شي او زده کړه به یې هم اسانه وي، ځکه چې په لومړي پېژند کې خو باید محلول، رقیق، غلیظ، مشبوع هم زده کړي و دا پوره ستونځمن نومونه دي.

زه په مشبوع هلته پوه شوم، چې په کوم ځای کې مې په لیکلو دا نوم راغی، چې له الماني څخه مې یې بیاپه پښتو اندول ومینده.

زما لیکنو او ژباړو ځانګړنوالی:

لومړی: ما چې نږدې څلوېښت د شمېر پوهنې کتابونه په پښتو لیکلي، ما هڅه کړې، چې هیڅ یو نوم هم جوړ نه کړم او دا نومونه مې د پښتو ژبه کې میندلي او شته. دا دې ځانله د شمېر پوهنې مینه وال نه، بلکه د پښتو مینه وال هم وګوري، چې د ژبې له مخې څنګه دي.

دويم: ما درې د فزيک کتابونه هم ژباړلي او هغه هم د هرڅه سره پېښتو دي او دا هرڅه پېښتو کې شته، د کېدونې يا شونې پولې پورې.

درېم: ما شپږ او که د مخه وړ سره کړو نو اوه کتابونه او څو مجلې په پښتو ليکلي، له ډلې يې يو د فلسفې کتاب ژباړه ده، چې ماته په زړه پورې برېښي او هرو مرو به د نورو ژباړو او ليکنو سره پوره ډېر توپير ولري. په دې مې دوه دمخه چې ليکلي وو، هغه مې پوره وغزول، نو له دې امله دوه غزول شوي دي.

په دې کتابونو کې د گرامر کتاب لا تراوسه ن ج ته نه دې پورته شوي، خو د ټولو ليکنې د تاند او د دعوت درنو خپرونو کې لا د مخه خورې شوي، چې گرانو مينوالو به لوستي وي.

د پښتو په لار کې د گرامر ليکنې، چې د الماني ژبې په مټ مې کړي، هم ماته دپام وړ برېښي، خو هغه زه يې چې دگرانو لوستونکو څخه د لوستلو هيله کوم- سره له دې، چې دا به هم تاسو د مخه هم په پورته يادو درنو خپرونو کې لوستلې وي - چې دا بيا هم ولولي.

دا د ،، په پښتو کې ناسم ننباسل شوي ويونه، کتاب دی: دا ليکنه - په ډېره بخښنه - ستاسو د ټولو په مخامخ يوه ليکنه ده، او دا ويونه، چې ما په پښتو ناسم بللي، دا نږدې زموږ ټول ليکوالان ليکي، نوله دې امله

هيله: گرانو ژبپوهان او ژبمينوالو! زه په دې ليکنو سوچ بوچ ځانله يم. دا بدبختي او دا نامنندويه دنده لوي څښتن يواځې زما په برخه کړې. د کتاب په سر کې مې ليکلي، چې: که چا راته دا وښووله، چې دا دې ناسم دی، نو له ما څخه دې د ډاکټري شهادتنامه واخستل شي، که نه د پښتو ژبې ډاکټري دې راته راکړي، چې بيا دا دومره هڅې په دې اړخې.

زما هيله له ټولو لوستونکو بيا په ځانگړي توگه ژبپوهانو څخه دا ده، چې زما ليکنې ولولي او ماته بيا له هغې وروسته په گوټنيوني ډول خپل اند ووايي يا وليکي. که دا ساده نيسي، نوزه به داسې ترې وپوهېږم، چې يا مې ليکنې بې ارزښته دي او يا تاسو دې ليکنو ته پوهنيز ځواب نه لری او خولپه پټوی، چې په دې حالت کې بيا دا پوهنيز اخلاق نه دي او هرو مرو به پره ياستی.

ډېره بخښنه غواړم، چې څېره ژبه مې وکاروله، خو ځان راته په حق برېښي او يا يې تاسو راته داپهڅت يامخامخ وښاياس. بيه هم په بخښنه.

د افغانستان علومو اکاډمي پښتو څانگې محترم ریاست او لږ تر لږه د کابل پوهنتون د پښتو پوهنځي محترم ریاست ته په ډېر درنښت.

موږ د ولس په زیان یا مو ولسي څه ته زیان رسول، که د هر چا له لوري وي، بابيز گورو او نيسو، خو که زموږ ځانيز زیان په کي وي، نو بيا دزيانرسونکي سره له مريو نيسو.

هرڅوک چي ناروا کوي او دا د ولس سره نو زموږ ورسره په څټکر نه شته. له دې امله زه غواړم، زما په تن، بدن او اند د دې کار سره لږ تر لږه په داماته په زړه پرته مسئله کي د پای ټکی کي ږدم، له دې امله دا ليک:

د افغانستان د علومو اکاډمي پښتو څانگې او د افغانستان د پوهنتونونو د پښتو پوهنځيو محترم ریاستونو او په ځانگړي توگه د کابل پوهنتون د پښتو پوهنځي محترم ریاست ته په خورا درنښت غواړم خپله غوښتنه په لاندې ډول وړاندې کړم:

ما ستاسو او زیاتو پوهانو له خوا لیکنو کي ناسم ویونه راټول کړي او په هکله مي لیکنې د تاند او دعوت او نورو زیاتو خپرونو کي خوري شوي او همداسي مي د ،، پښتو ته ناسم راننېاسل شوي وینه،، د سرلیک لاندې، چي دا ټول ناسمونونه مي هلته رايوځای کړي، خپور شوي. دا ژبه زما م هم ده او حیږم، چي ناسمونونه يي په گوته کړم او مسئول يي سمون ته راوبولم، که داهرڅومر هستونځمن کار هم وي او یا دا چي زه د دې خپلو داسي لیکنو سره ستاسو د لیکنو له امله له تاسو سره تېری دې، چي تاسو يي هم بابيزه باید ونه گڼي او زما د داسي کړنو مخامخ باید ودرېږي، ما پوهنيز محاکمه کړی.....

زه په تاسو دا دعوا کوم، چي یا مي دا ستاسو ناسمونونه، چي ما سم کړي ومني او یا زما د لیکنو په ناسم بنودلو راته کلکه سزا را کړی. یو ځل باید وښايو، چي څوک موږ ته په ناحق وبلو او نا حق ملامتولو نه پرېږدو.

زما جزا: شهادتنامه راڅخه واخلی او یا د پښتو ډاکټري را کړی.

د ډاکټر ماخان میري شینواري کتابونه یا ژباړي او لیکنې

د ډاکټر ماخان شينواري پوهنيز کارونه، ځانگړي دي، دا په دې مانا چې د نورو پښتو ليکنو سره د پښتو ژبې له مخې پوره توپير لري او سوچې بوچې نوې دي. په لاندې ډول:

۱ – ډاکټر شينواري نږدې څلوېښت کتابونه د شمېر پوهنې ريښه کې په پښتو کړې، دا په دې مانا، چې د عربي ويونو په ځای يا يې نوره هم ښه د مسلکي نومونو انډول پښتو ويونه ليکلي. (دا انډول نومونه په پښتو کې شته، جوړ شوي نه دي)

۲ – په درې کتابونو کې يې فزيک هم په پښتو ليکلی، دا په دې مانا، چې پوهنيز او مسلکي ويونه په پښتو دي، چې دا هم د پښتو ژبې له پاره لومړی ځل دی.

۳ – دوه کتابونه د ژبې په هکله، چې هلته هم د نورو ليکوالانو د ليکنو د سمون سره سر او کار لری، چې نوموړی په کې تراوسه ځانله دی، لکه په دې نورو ليکنو کې هم. ملامتي به د نوموړي وي، خو وايي، چې کړنې يې د ژبلار سره سمې او سم انديزې دي.

که ژبسمون، چې بيا هم ډېر غزېدلی او چاپ ته چمتو دی، هغه ويونه د څېړنې لاندې نيولي، چې ناسم ژبې ته را ننېاسل شوي.

زما زياتي ليکنې له پخوا په ټول افغان او اوس همداسې هغه زيات يې د تاند په خپرونه او د دعوت خپرونه کې خواره شوي او نور هم دا کار پسې روان دي.

د ډاکټر ماخان شينواري چاپ او ناچاپ ليکنې:

:Vienna (Austria) 1988

لومړی:

H.K. Kaiser , M. Shinwari : Aproximation compact topological algebra :
contributions to general algebra 6 ; Page 117 – 122

:Vienna (Austria) 1987

دویم:

لومړۍ - Interpolation und Aproximation durch Polynime in
Universalen Algebren . Diss . Uni. Wien

دویم - *Interpolation and Aproximation by Polynome in universal
Algebras, Dissertation at the University of Vienna/Austria*

لاندې د شمیرپوهنې پښتوتول کتابونه په المان کې د ،، افغانستان کلتوري ودې ټولنه، له
خوا چاپ شوي دي

.Bonn (Germany) 2000

دریم: د شمیرپوهنې ستر کتاب: د شمیرپوهنې برسيره د انجنري، فزیک او اقتصاد
لپاره، همداسې د ښوونکو او زده کوونکو لپاره (دا کتاب په ۹۰۰ مخونو کې چاپ او دا
نوي لیکنه به یې ځنو ځایونو غزېدلې او ځنې ځایونه ترې لرې شوي دي)

.Bonn (Germany) 2003

څلورم: ځمکچپوهنه (هندسه)، په سلو، زرو کې شمیرنه، د گټې – او کټې د کټې شمیرنه
، د احتمالي شمېرنه کتاب د ښوونځي ټولې اړتیاوې پوره کوي

.Bonn (Germany) 2003

پنځم: الجبرونه (د الجبر بنسټونه دي) (ketabton.com ته پورته شوی)

.Bonn (Germany) 2003

شپږم: د شمیرپوهنې انگرېزي – پښتو ډکشنري. (ketabton.com ته پورته شوی)

.Bonn (Germany) 2003

اووم: د شمیرپوهنې الماني - پښتو - او پښتو الماني ډکشنري (ketabton.com ته پورته
شوی)

Mathematical dictionary German/ Pashto and Pashto/German

.Bonn (Germany) 2003

اتم: دفرنخیال برابر وړون (دا کتاب په دې څانګه کې یو پیل دی، ساده لیکل شوی)
(ketabton.com ته پورته شوی)

Differential equation Translation; An Introduction

Bonn (Germany): 2003

نهم: د شمیر پوهنې فرمولونو ټولګه

Mathematical Formulas

.Bonn (Germany) 2003

لسم: شمیرپوهنه له عربي په پښتو

:Bonn (Germany) 1997

یوولسم: د افغانستان په هکله سپینې خبرې: په المان کې

،،د افغانستان روغې او بیا ابادولو ټولنه،، له خو

یادونه: له ۲۰۰۰ کال دمخه ډاکټر ماخان شینواري د ،،د افغانستان روغې او بیا ابادولو
ټولنه،، له خوا درې سیاسي مجلې هم راوستلي.

ژباړې او نورې لیکنې:

: Prof. Brinkmann. (From Brinkmann.du.de)

لاندې د برینګمن لیکنې چې له پرینګمن ن ج څخه ژباړل شوي دي. دا کتابونه د ښوونځي
له پاره او همداسې د کانکور ازموینې له پاره ګټور دي.

دولسم - شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره لومړۍ ټوک (ketabton.com ته پورته
شوی)

دیارلسم - شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره دویم ټوک (ketabton.com ته پورته شوی)

خوارلسم - شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره دریم ټوک (ketabton.com ته پورته شوی)

پنځلسم - د احتمالي شمیرنه د ښوونځي لپاره (ketabton.com ته پورته شوی)

شپاړسم - احصایه یا ستاتیستیک د ښوونځي لپاره (ketabton.com ته پورته شوی)

لاندې کتابونه د شتوتگارت د پوهنتون د استادانو د لکچرونو څخه چې د شتوتگارت پوهنتون ن ج څخه خپاره شوي را ژباړل شوي.

اولسم - انالیزی ۱ (ketabton.com ته پورته شوی)

اتلسم - انالیزی ۲ (ketabton.com ته پورته شوی)

نولسم - کرښیز الجبر (ketabton.com ته پورته شوی)

شلسم - د شمیرپوهنې بنسټونه (ketabton.com ته پورته شوی)

یوېښتم - د فرمولونو ټولګه (ketabton.com ته پورته شوی)

دوه ویشتم - فنکشنل انالیز (ketabton.com ته پورته شوی)

درویشتم - وکتور شمیرنه (ketabton.com ته پورته شوی)

نوري ژباړې

۱۳ څلرویشتم - له grundstudium.info/linearealgebra/www. څخه: کرښیز الجبر (ketabton.com ته پورته شوی)

پنځویشتم - Georg Guttenbrunner گڼونپوهنه یا د اعدادو تیوري (ketabton.com ته پورته شوی)

Bonn (Germany).

شپږویشتم - د شمیرپوهنې ستر کتاب دویم چاپ لومړۍ برخه: د پوره تغیراتو سره: دا کتاب د شمیرپوهنې برخې برسیره د انجنري، فزیک او اقتصاد لپاره، همداسې د ښوونکو او زده‌کوونکو لپاره پوره ګټور دی. په کتاب کې د اړتیا سره زیاتونه او کونه راغلي (ketabton.com ته پورته شوی)

اوه ویشتم- د شمیر پوهنې ستر کتاب دویمه برخه (ketabton.com ته پورته شوی)
اته ویشتم - ځمکچپوهنه (هندسه) دویم چاپ د پوره تغیراتو سره (ketabton.com ته پورته شوی)
نه ویشتم – الجبر بنسټونه دویم چاپ له تغیراتو سره (ketabton.com ته پورته شوی)
دېرشم - ډېری پوهنه یا سټ تیوري (ketabton.com ته پورته شوی)
یوډېرشم – د شمیر پوهنې سم اند (منطق ریاضي) (ketabton.com ته پورته شوی)
دوه دېرشم - د یو څو شمیر پوهانو ژوندلیک (ketabton.com ته پورته شوی)
دریدېرشم – د شمیر پوهنې گډې وډې لیکنې
څلور دېرشم- داهم ژباړه ده، خو لیکونکي یې متأسفانه راڅخه نابلد شوی: د مشتق او انتیگرال شمیرنو ته تمرینونه او اوبیوني یا حلونه یې (ketabton.com ته پورته شوی)
پنځه دېرشم – د شمیر پوهنې انگریزي پښتو او عربي + درې ډکشنري
شپږ دېرشم – د شمیر پوهنې پښتو انگریزي ډکشنري (ketabton.com ته پورته شوی)
اوه دېرشم – د شمیر پوهنې پښتو ډکشنري د شمیر پوهنیزو وییونو په پښتو روښانه ونه (ketabton.com ته پورته شوی)
اته دېرشم - د زړه له کومې (دا هغه لیکنې دي، چې ځنې یې په نړیول جالونو کې خپرې شوي دي.)
نه دېرشم – د افغانستان په هکله سپینې خبرې، چې وبه غزیري.
نوري لیکنې، چې په ژباړه یې پیل شوی، خو لا پوره نه دي
څلوېښتم- د شتوتکارت پوهنتون لکچرنوټونو څخه ، چې د شتوتکارت پوهنتون ن ج څخه خپرېږي: د گروپونو تیوري (ketabton.com ته پورته شوی)
- د ښوونځي لپاره فزیک د برینکمن لیکنه
له پنځم ټولگي څخه تر اووم ټولگي پورې ژباړل شوی (دا چې زما دویم مسلک فزیک دی، دا لیکنې ژباړم. دا هم د دې لیکوال یوه ډېره ښه لیکنه ده، چې -د شمیر پوهنې په څیر-

دلته هم زيات تمرينونه د حل يا اوبيوني سره په کې راغلي او ماته زيات گټور برېښي) او دالاندې د برينکن څخه راژباړلي

يوڅلوېښتم - فزيک لومړۍ برخه (ketabton.com ته پورته شوی)

دوه څلوېښتم – فزيک دويمه برخه. برېښنا پوهنه. همدا کتاب. (ketabton.com ته پورته شوی)

درېڅلوېښتم – د پوهنې وزارت له خوا چاپ د ښوونځي شميرپوهنې کتابونو ته کتنه. دې کتاب کې د ښوونځي کتابونو د هر کتاب يوې برخې ناسمونونو ته گوته نيول شوې او ناسمونونه بيا سم شوي هم دي. (ketabton.com ته پورته شوی)

څلورڅلوېښتم – د فزيک کوچنۍ ويونو دکشنري (ketabton.com ته پورته شوی)

پنځه څلوېښتم – پرېپوزېشن يا اړيکيوونه. (ketabton.com ته پورته شوی)

شپږڅلوېښتم = ژبسمون (پښتو کې ناسم راننوتې ويونه، چې سم شوي دي)

اوه څلوېښتم – پښتو ژباړل يا گرامر ۲۰۲۰

اته څلوېښتم – ژبسنوم (که غواړئ دويم غزېدلي ليکنه) : له پخوانۍ ليکنې څخه نوی شوی او پوره غزېدلی ۲۰۲۰.

تازه ليکلي خو تراوسه کتابتون ته نه دي پورته شوي او دا د ځانله ليکنو په توگه له درې کاله را په ديخوا د تاند او په دا ورسته کې د دعوت او همداسې د نورو د ج څخه خوريږي او خواره شوي دي. په دې کتاب کې د پښتو ناسم ننوتې ويونه څېړل شوي ناسمونونو ته گوته نيول شوي او په دلايلو روښانه شوي، چې ژبمينوالو لپاره يې لوسته او گوته نيونه اړينه ده.

نهه څلوېښتم – داسې څه له فلسفې ۲۰۲۰

پنځوسم – ژبې مري او نورې ليکنې ۲۰۲۰

دا د کتابونو نوملړ سره تېر او بېر راغلی، بخښنېدې وي.

دا کتر شينواری ليکنې چېرته ميندلکيري؟:

زما نږدې له ۳۹ نه ډېر کتابونه په کتابتون ټکی کوم Ketabton.com زما د عزیز او ان د ښوونځي له وخت ملګري، خو له ما پوره ځوان ستانه میر زهیر شینواري ځوي زما د ګران ځوان وراره گل شمشاد زهیر شینواري له خوا خواره شوي او هیله ده، چې دا نور به هم زر ترره راته خواره کړي، چې ډېره مننه ترې کوم.

د ډاکتر شینواري د پوهنیزو هلو ځلو له امله ستاینلیکونه:

۱ – د افغانستان کلتوري ودې ټولنه. جرمني

۲ – د افغانستان کلتوري ټولنه کولن میشنیش

اړینه یادونه: د ښوونځي نهم ټولګي شمیر پوهنې کتاب کې مې نوم لیکل شوی، خو ما په کې څه نه دي لیکلي.

د دولسم ټولګي له پاره یې پښتو او دري کتابونه لیکلي وو، چې هغه بیا په بل نامه چاپ شو او پوره ناسمونونه یې درلودل، پرته له هغو پوښتنو یا نور جملو اوبیونو یا حلونو څخه، چې هغه همغه د ډاکتر شینواري د لیکنې په کې پاتې وو او ده نوم هم په کې نه وو. د پوهنې وزارت او تر جمهورریس پورې یې لیکنې ولېږلې، خو د نصاب استادانو په غوښتنه یې د نورو کارونو څخه ډډه وکړه، وایي، چې څه مې بې له دې هم نه شو کولی.

د ډاکتر ماخان میږي شینواري ژوند ته یوه لنډه کتنه

نوم: ماخان (په لومړي ځل یې نوم ،،میږی،، وو، چې د رحما بابا لیسې کې نوملیکلو وروسته ماخان باندې بدل شو)

د کورنۍ نوم: شینواری

د پلار نوم: ارواښاد نورالرحمان

د مور نوم: ارواښاده پستو

د نیکه نوم: ارواښاد حسن خان

د نیا نوم: ارواښاده صبربي بي

د زېږېدو کال: ډاکټر ماخان شينواری د ۱۹۴۶ ز ک د سپتمبر په ۱۵ نېټه زېږېدلې دی (دا خو هغه رسمي ز ک دی. سمه نيټه يې ۱۳۲۲ او ۱۳۲۰ ش ه کلونو منځ کې بايد وي، خو تره مې وايي ۱۳۲۰ ه ک دی)

د زېږېدو ځای: ننگرهار د شينواریو د هسکې مېنې ولسولې په مورگې کلي کې زېږېدلې. د مورگې غارخلي کلي کې د لمنځتون استادانو څخه له قرانکریم تر پنجکتاب، خلاصه، مونیډ، گلستان پورې، چې دا مو بیا په ښوونځي هم لوستل، لوستلي، خو بې له دې چې پوره پرې پوه شي.

کلیوالي ښوونځي: له ۱۹۵۱ تر ۱۹۵۴ پورې د هسکې مېنې مورگې لومړني ښوونځي، چې دی يې هم د لومړنيو زوکوونکو له ډلې څخه وو.

د رحمان بابا لېسه: له لومړي او بیا له دریم تر ۱۲ ټولگي پورې له ۱۹۵۴ تر ۱۹۶۵ پورې.

دی د رحمان بابا لېسه کې له دریم تر ۱۲ ټولگي پورې د خپل ټولگي اولنمره پاتې شوی.

۱۹۶۶ ز ک د کابل پوهنتون د طب پوهنځي په همدې کال کې

۱۹۶۶ ز ک د سپتمبر میاشت د ښوونځي برس له لارې اتریش ویاڼا ته تگ.

۱۹۶۶ تر ۱۹۶۷ کال پورې ویاڼا اړوند مودلینگ کې د الماني یا ښه یې اتریشي ژبې او د دیارلسم ټولگي لوست.

اکتوبر ۱۹۶۷ د وینا پوهنتون کې نوملېکنه، چې د پوره زیاتو ستونځو سره په ۱۹۸۹ ز ک کال کې د ډاکټرۍ په اخستلو بریالی شو (دا نو پوره ستونځي دي).

له ۱۹۸۷ ز ک تر ۱۹۸۸ ز ک د فبروري تر پای د دباندنيو چارو وزارت کې مامور.

د ۱۹۸۸ مارچ څخه تر ۱۹۹۲ جون پورې په بون جرمني کې د افغانستان جمهوریت سفارت کې د سفير دندې د شارژد افیر (صفر نه وو) تر نوم لاندې.

له هغې وروسته په جرمني کې سیاسي پناه.

د ۲۰۰۴ ز ک جون څخه د ۲۰۰۵ ز ک جنوري پورې د کابل علومو اکاډمي د پېداېښتي پوهنو څانګه کې دنده.

له ۲۰۰۸ ز ک د مارچ څخه د ۲۰۰۹ ز ک دسمبر پورې د رياضي څانگه کې د پوهنې وزارت درسي نصاب کې دنده.

ماخان شينواري بې کاره نه دی او لږ تر لږه له ۱۹۹۷ څخه همدا د کتابونو ليکلو او د ژباړې دنده په غاړه اخستې، چې خپل فکر تر شونې پولې پورې تازه وساتي.

ماخان ميري په ۱۹۷۲ کې له لري د ميرمن بياپيرۍ سره واده شوی، چې د واده خبر ورته اتریش ويانا ته ورغلی.

ده د ميرمن بياپيرۍ سره په ۱۹۶۳ ز ک کې کوزده کړې وه.

دوي ته لوي څښتن په اتریش ويانا کې د مای په شلم ۱۹۷۹ ز ک دوه بچيان وڅښل، چې څانگه او اباسين نومېږي. څانگه په المان کې د پوهنتون علمي همکاره هم وه او د حقوقو ډاکتره ده او اباسين ملي اقتصاد او ټولنيزه سايکولوژي لوستلې.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library